

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและ การพัฒนาเยาวชนที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการทำวิจัย เรื่อง "ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่เยาวชนของนักเรียนในโครงการเยาวชน สัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง" ผลของการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้นำมาสรุปและ เรียบเรียง เพื่อนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของเยาวชน คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ หน้าที่ ของเยาวชน

1.1.1 ความหมายของเยาวชน

1.1.2 คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์

1.1.3 หน้าที่ของเยาวชน

1.2 การให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน

1.2.1 การจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชนในโรงเรียน

1.2.2 การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อ เสริมสร้างความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

1.2.3 การใช้กระบวนการสังคมประกิด (Socialization) เพื่อพัฒนาหน้าที่ของเยาวชน

1.3 โครงการเยาวชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

1.3.1 ประวัติความเป็นมา

1.3.2 วัตถุประสงค์

1.3.3 การดำเนินงานของโครงการ

1.3.4 การประเมินและติดตามผล

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรอื่นนอกจากโรงเรียน ในการพัฒนาความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน

2.2 งานวิจัยของต่างประเทศ

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรอื่นนอกจากโรงเรียน ในการพัฒนาความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของเยาวชน คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ หน้าที่ของเยาวชน

1.1.1 ความหมายของเยาวชน

คำว่า "เยาวชน" ได้มีการกำหนดความหมาย โดยนัยของช่วงอายุ ไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าจะใช้สิ่งใด เป็น เกณฑ์ในการวัด อาทิ เช่น

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงาน เยาวชนแห่งชาติ (2527 : 0 - 1) ได้ให้ความหมายของเยาวชนไว้ว่า เยาวชนคือ ผู้มีอายุระหว่าง

15 - 25 ปี

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2529 : 3) ได้ให้ความหมายของเยาวชนไว้ว่า เยาวชน คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 (2494 : 895) ได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของเยาวชนไว้ว่า เยาวชน คือ บุคคลอายุเกินกว่า 14 ปี บริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ได้หมายความถึง บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

เซลดอน ซี เมเนฟี (Seldon C. Menefee, in Henry Pratt Fairchild, ed. 1964 : 341) ได้อธิบายความหมายของคำว่า "เยาวชน" (Youth) ไว้ใน Dictionary of Sociology ว่า เยาวชนคือ บุคคลที่มีอายุช่วงระหว่างวัยรุ่นจนกระทั่งมีวุฒิภาวะสมบูรณ์ ซึ่งโดยทั่วไปเยาวชนหมายถึงบุคคลที่มีอายุระหว่างวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับคอนตันของวิทยาลัย แต่สำหรับข้อมูลด้านการสำรวจสำมะโนประชากรนักวิจัยถือว่า กลุ่มเยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี ส่วน National Youth Administration จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่มีอายุระหว่าง 16 - 25 ปี โดยถือว่าเป็นเยาวชน

การกำหนดช่วงอายุของเยาวชนแตกต่างกัน ทางจิตวิทยามักถือความเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุคคลเป็นเครื่องตัดสิน นักปรัชญามักถือเอาความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจเป็นเครื่องวัด ส่วนนักกฎหมายมักถือเอาความสามารถในการทำนิติกรรมหรือการสมรสเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละเชื้อชาติ แต่ละวัฒนธรรม (ชุติมา สัจจานันท์ และ สุนทรี ศุภวงศ์ 2528 : 9)

องค์การสหประชาชาติ (The United Nations 1981: 26-27) ได้อธิบายเกี่ยวกับเยาวชนว่า ในประเทศโลกที่ 3 บุคคลผู้มีอายุ 11 - 12 ปี ที่เดินทาง

จากชนบทเพื่อมาทำงานทำในเมืองหลวงไม่ถือว่าเป็นเด็กอีกต่อไป ส่วนมากในประเทศอุตสาหกรรมหรือในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย บุคคลที่ยังไม่มีงานทำเป็นหลักฐาน ยังไม่สมรส สังคมก็ยังไม่ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ คงเป็นเยาวชนอยู่ แต่ในประเทศแถบเอเชีย ผู้มีการศึกษาที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป หรือบางครั้งถึง 35 ปี ซึ่งยังไม่มีการทำงาน ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่ผู้ก็ถือว่าเป็นเยาวชน ดังนั้นจึงเท่ากับว่า การพิจารณาผู้ใดว่าเป็นเยาวชนพิจารณาจากการมีงานทำ เลี้ยงตัวเองได้ จึงหมายถึงได้ถึงบุคคลตั้งแต่วัยรุ่นจนถึง 30 หรือ 35 ปี สุดแต่ค่านิยมของแต่ละเชื้อชาติ แต่ละวัฒนธรรม

โรเบิร์ต เจ แฮวิกเซอร์สท์ (Robert J. Havighurst 1960 : 52 - 54) ได้ให้ทัศนะว่า เยาวชนคือผู้ที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวตัวต่อระหว่างวัยรุ่นและการเป็นผู้ใหญ่ สิ่งสำคัญที่จะแสดงความเป็นผู้ใหญ่ก็คือ ความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองและการแยกออกจากบ้านไปสร้างครอบครัวของตนเองซึ่งการเลื่อนสถานภาพจากวัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่สามารถแบ่งลักษณะออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. บุคคลที่เลี้ยงดูตนเอง ด้วยการหางานทำหลังจากที่จบการศึกษาระดับวิทยาลัย
2. บุคคลที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 18 ปี - 20 ปี แล้วทำงานเลี้ยงดูตนเอง
3. บุคคลที่ออกจากโรงเรียน เมื่ออายุ 14 ปี - 16 ปี เพื่อทำงานหรือแต่งงาน

อนันต์ชัย เขื่อนธรรม และคณะ (2527 : 1) ได้อธิบายเกี่ยวกับการกำหนดอายุของเยาวชนในประเทศต่าง ๆ ว่า การกำหนดอายุของเยาวชนนั้น แต่ละประเทศก็อาจกำหนดคิดแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ก็ไม่มากนัก เช่น ประเทศอังกฤษนั้นกำหนดว่า เยาวชนอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปี และไม่เกิน 17 ปี ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 14 ปี แต่ยังไม่ถึง 21 ปี ในประเทศฝรั่งเศสได้ถือเกณฑ์อายุของเยาวชน คือตั้งแต่ 13 ปี ถึง 21 ปี ในประเทศเยอรมันนี กฎหมายที่อ้างถึงเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 18 ปี ถึง 21 ปี ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ กฎหมายแบ่งพิจารณาออกเป็น 2 ทาง กฎหมายอาญา

ถือว่าเยาวชน คือ บุคคลอายุตั้งแต่ 14 ปี ถึง 18 ปี แต่ทางกฎหมายแห่งได้ขยายออกไปจนถึง 20 ปีบริบูรณ์

จากคำจำกัดความและข้ออธิบายเกี่ยวกับความหมายของเยาวชน พอจะสรุปได้ว่า การกำหนดความหมายของเยาวชน ส่วนใหญ่จะใช้ช่วงอายุเป็นตัวกำหนด ซึ่งมีความแตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการวัด รวมทั้งค่านิยมของแต่ละเชื้อชาติแต่ละวัฒนธรรม จึงทำให้ช่วงอายุของเยาวชนในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่ถือว่าเป็นเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ.2494 คือ บุคคลที่มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ได้หมายถึงบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรส

1.1.2 คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์

เยาวชน คือ ผู้ที่จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่เพื่อรับภาระหน้าที่ในการธำรงรักษาและพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต เยาวชนจึงมีความสำคัญต่อการ เป็นพล เมืองดีของประเทศ คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์จึง เป็นคุณลักษณะของความ เป็นพล เมืองดีนั้นเอง อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของพล เมืองดีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ลักษณะการเมือง การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา และวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ล้วนมีอิทธิพลต่อลักษณะความ เป็นพล เมืองดีของประชาชนในแต่ละประเทศหรือแต่ละท้องถิ่นให้มีลักษณะเฉพาะตัว (S.K. Kochhar 1975 : 271)

คุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ได้มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอความคิดเห็นไว้ในหลาย ๆ ทศนะ ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

คณะกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา (2518 : 5 - 6).

ได้กำหนดคุณลักษณะการศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะ 8 ประการคือ

1. มีความสำนึกในความเป็นคนไทยร่วมกัน ความเป็นครอบครัวและส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ
2. มีความ เข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครอง

ประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักสิทธิและหน้าที่
ของตน รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีวินัยและเคารพกฎหมายบ้านเมือง

3. ยึดมั่นในความสุจริต ความยุติธรรม และความเสมอภาคใน
สังคม

4. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร เข้าใจกันได้ในการทำงาน
กันในสังคม รวมทั้งสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ โดยสันติวิธี

5. มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ ยึดมั่นในคุณธรรม มีความ
เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม และใช้ความสามารถให้เกิดผลดีต่อสังคมในส่วนรวม

6. มีความรู้ความสามารถและค่านิยมในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม
กับสภาพที่เป็นจริง รู้จักใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล

7. มีความรู้ เข้าใจในธรรมชาติ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม และ
วิทยาการต่าง ๆ ที่มีความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอยู่เสมอ รู้จักนำความรู้มาใช้ในการสร้างสรรค์
รู้จักนำการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง สังคม และธรรมชาติ

8. รักอิสระภาพ รักการแสวงหาความจริงและแบบอย่างการดำรง
ชีวิตที่ดีขึ้น

สมน อมรวิวัฒน์ (2519 : 3) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของเยาวชนและคนไทยโดยทั่วไปว่า ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักหน้าที่ของตน
ใช้สิทธิภายในขอบเขตของกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

2. เป็นผู้ที่มีศีลธรรม มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา
ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงวัฒนธรรมไทย สามารถที่จะถ่ายทอดคุณค่าและความภาคภูมิใจ
ไปสู่ลูกหลาน

3. เป็นผู้จัดระบบชีวิตของตนได้อย่างเหมาะสมกับฐานะ รู้จักใช้จ่าย
ให้เหมาะสมกับรายได้ รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง
ของสังคมได้

4. เป็นผู้มีความรักชาติ ศาสนา จงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์
5. เป็นผู้ที่รักความสงบ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีวิจรรณญาณตัดสินว่าสิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว และมีเหตุผล

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 4 - 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพ และปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม
2. มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง
4. มีความสำนึกในการ เป็นคนไทยร่วมกัน และการ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ
5. มีความยึดมั่นและผดุงความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม
6. มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
7. มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย
8. มีความสามารถในการติดต่อ ทำความ เข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา และข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 2) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ของตนเอง
2. มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิด และคิดวิเคราะห์อย่างมี ระเบียบวิธีการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีทัศนคติดีต่อลัทธิมาอาซีฟทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงาน ทั้ง ในส่วนคนและหมู่คณะ มีความมานะ พากเพียรอดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็น ประโยชน์
4. มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมายและกติกา ของสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเสมอภาค และความ เป็นธรรมในสังคม
5. รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี และ เสียสละ เพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและ เหตุผล
6. รู้จักนำความรู้ไปปรับปรุงการดำรงชีวิตทั้งส่วนคนและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม
7. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และรู้จักส่งเสริมสาธารณสุข ของชุมชน
8. มีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน รู้จักบำรุงรักษาสภาพ แวดล้อม เพื่อสร้างสรรค์ความ เจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่น
9. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรู้และ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ดำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ

10. มีความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวง
ศึกษาธิการ 2523 : 7) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มี
คุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. รู้จักวิถีเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด
3. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาอาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ
4. มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
5. รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา
6. มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
7. มีความเข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

กองวัฒนธรรม กรมศาสนา (2521 : 1) ได้จัดพิมพ์คู่มือในการ
ปลูกฝังวัฒนธรรมไทยแก่เยาวชน เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 ประการคือ

1. มีความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติ วินัย และกล้าหาญ
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต และทริโศคตบปะ
3. มีความกตัญญูทศเวท
4. มีความเข้มแข็ง ขยันหมั่นเพียร และอดทน
5. มีความรู้จักรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่
6. มีความสุภาพอ่อนโยนและมารยาทอันดีงาม
7. มีใจกว้างขวาง รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
8. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
9. มีความเป็นระเบียบในการงานและความคิด
10. มีความสามัคคี รู้จักแพ้รู้จักชนะ และรู้จักอภัยและให้อภัยกันและกัน

นโยบายเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2522 (ราชกิจจานุเบกษา 2522 :
2158 - 2160) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ยึดมั่นในการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความสำนึก นิยม ภาคภูมิใจใน
ความเป็นไทยร่วมกัน ตลอดจนรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมอัน เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ
2. มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาสังคม ให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด
ต่อส่วนรวม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่าง
สมานฉันท์ เคารพในความคิดเห็น กับไม่ละเมิดในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น แก้ไขปัญหา
ด้วยสติปัญญาอย่างสันติ โดยยึดหลักทางสายกลางและการประสานประโยชน์
3. มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ
4. มีบุคลิกภาพดี มีจิตใจเข้มแข็ง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

รักเหตุผล ยึดมั่นในระเบียบและความสามัคคี มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา อุดม เสียสละ
 เกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้จักทำงานร่วมกัน ขยันหมั่นเพียร ประหยัด มีความสำนึกในสิทธิ
 หน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย

5. ดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักศาสนาที่ตน
 นับถือ มีความสุจริต ยุติธรรม ประพฤติตนอันควรแก่วัย

6. รู้จักใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
 รู้จักจัดระบบ เศรษฐกิจของตนและประกอบสัมมาชีพตามสภาพท้องถิ่น

7. รู้จักคุ้มครองป้องกันตนเองจากอบายมุขและสิ่งแวดล้อมที่ไม่
 เหมาะสมต่อชีวิตและเป็นภัยต่อสังคม พร้อมทั้งจะเผชิญปัญหาสังคม

8. สามารถที่จะเป็นที่พึ่งแก่ตนเองได้

9. มีมิตรภาพและความเข้าใจอันดีต่อเพื่อนเยาวชนในประเทศและ

ต่างประเทศ

คณะกรรมการจัดทำหลักการและวิธีการจัดจรรยาศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 (อ้างถึงใน ชำเลือง วุฒิจันทร์ 2524 : 1 - 2) ได้พิจารณาเรียบเรียงคุณลักษณะของ
 คนไทยที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนในสถานการณ์ปัจจุบัน 10 ประการ คือ

1. มีความเป็นระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. มีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. มีความกระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและ

เทิดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

7. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

8. รู้จักพึ่งตนเอง และมีอุทิศตน

9. มีความรู้ลึกภาคภูมิ และทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมและทรัพยากร

ธรรมชาติ

10. รู้จักเสียสละ มีเมตตาอารี กตัญญูกตเวทีกกล้าหาญ และมีความ

สามัคคี

กรมพล ท่องธรรมชาติ (2525 : 80 - 82) ได้เน้นเกี่ยวกับ
คุณธรรมและจริยธรรมที่ควรจะนำมาปลูกฝังให้แก่เยาวชนไทย เพื่อบำเพ็ญคนให้เป็นพลเมืองดี
ของชาติ มี 10 ประการ คือ

1. ความนิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. การมีระเบียบวินัย
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่
4. ความซื่อสัตย์สุจริต
5. การเสียสละเพื่อส่วนรวม
6. ความสามัคคี
7. ความกล้าหาญ
8. การไม่โลภ ไม่ขโมย และไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตผู้อื่น
9. การละอายและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว
10. ความเชื่อมั่นในคนเองและมีเหตุผลในการกระทำ

พนัส หันนาคินทร์ (2526 : 114 - 123) ได้ให้ข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังแก่นักเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีงามของไทย เป็นผู้มี
ระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักความสามัคคี
ในหมู่คณะและระหว่างกลุ่มชนในชาติ ยึดมั่นในคำสอนของศาสนา มีความขยันมานะอดทน
ในการประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักรับผิดชอบหน้าที่ มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ
2. มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีความเป็นเสรีในการคิดสร้างสรรค์
รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่นิยมการได้สิ่งต่าง ๆ มาด้วย
ความทุจริต รู้จักพึ่งตนเอง มีความขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
3. มีความสามารถในเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ การรู้จักเป็นผู้บริโภค
ที่ดี รู้จักใช้จ่ายใช้สอยเงินอย่างมีประโยชน์ รู้จักการเก็บหอมรอมริบ มีความมัธยัสถ์

ไม่พุ่มเฟิอຍ รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่รังเกียจการทำงานที่สุจริต และรู้จักหลักการและวิธีการของสหกรณ์ รู้จักการประสานประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

4. เป็นผู้ตั้งอยู่ในจริยธรรม มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละ

เพื่อส่วนรวมและความอยู่รอดของประเทศชาติ รักษาเกียรติภูมิของประเทศชาติ รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีทริโอต้ปะะ และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ยึดมั่นในความรักชาติ ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม ยึดมั่น

ในอุดมการณ์แห่งชาติ และมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 3 - 1, 3 - 2) ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนา เยาวชนให้มีคุณลักษณะที่สำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เยาวชนต้อง เป็นผู้มีความสุขพลานามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. เยาวชนต้อง เป็นผู้ไม่หาความรู้และทักษะเพิ่มเติมต่อเนื้อคลอชีวิต เพื่อใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถ และการสร้างสรรค์ของตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
3. เยาวชนต้องรู้จักเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ต้องพยายามช่วยตนเองให้ได้มากที่สุดในการสนองความต้องการด้าน เศรษฐกิจของตนเอง ของครอบครัว และของประเทศชาติ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานไปในแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการงาน
4. เยาวชนต้องรู้จักพัฒนาตนเองด้านจริยธรรมและวัฒนธรรม มีคุณธรรมกำกับการดำรงชีวิตของตน รู้จักสืบทอดและพัฒนาบรรคทางวัฒนธรรม
5. เยาวชนต้องรู้จักตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต เข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของตน มีความรักเพื่อนมนุษย์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. เยาวชนต้องตระหนักเรื่องความเป็นธรรมในสังคม รู้จักเสรีภาพที่มีขอบเขต มีส่วนรับผิดชอบสังคมในฐานะสมาชิกกลุ่มในสังคม มีส่วนในการปกครองและการเมืองในขอบเขตที่เหมาะสม ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2527 : 93 - 97) ได้สรุป รายงานการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับจริยธรรมทางการศึกษา ครั้งที่ 4 เรื่องแนวทางการ พัฒนาคุณลักษณะของเยาวชน ดังนี้

1. คุณลักษณะของเยาวชนในเชิงวิชาการ คุณลักษณะที่ต้องการคือ ความเป็นผู้มีความรู้ ความคิด รู้จักวิธีแสวงหาความรู้และนำเอาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์
2. คุณลักษณะของเยาวชนในเชิงการงาน คุณลักษณะที่ต้องการ คือ ความเป็นผู้มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องต่อการทำงานและอาชีพ มีความรับผิดชอบ ขยัน รู้จักปรับปรุงตนเองและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
3. คุณลักษณะของเยาวชนในเชิงจริยธรรม คุณลักษณะที่ต้องการ คือ ความเป็นผู้มีความรู้ ทัศนคติ และเหตุผลเชิงจริยธรรม ประพฤติตนอยู่ในกรอบของจริยธรรม

พระราชวรรมณี (2529 : 1 - 76) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย ของการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สรุปได้คือ

1. มีฉันทะ คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักการพัฒนา
2. มีทมะ คือ รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน ไม่ท้อความรู้เพื่อพัฒนาตน
3. มีสัจจานุรักษ์ คือ คุ้มครองสัจธรรมหรือรักษาความจริง พร้อมทั้งจะสละความคิดเห็นของคนเมื่อพิจารณา เห็นชัดว่าคนเห็นผิด

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพุธที่ 27 สิงหาคม 2529 (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ม.ป.ป. : 144) เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเด็ก และเยาวชน สรุปคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนที่เป็นแนวทางของการพัฒนา มี 5 ประการ คือ

1. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. มีคุณธรรม วินัย ความซื่อสัตย์ อดทน ขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ รู้จักประหยัด รู้จักตนเองและรู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความสมานฉันท์

3. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม มีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยสร้างความเจริญให้แก่สังคมโดยรวม

4. ตระหนักในความสำคัญของความเป็นชาติ เอกลักษณ์ของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เข้าใจหน้าที่ของคนในการพัฒนาชาติและการ เป็นสมาชิกในสังคมนานาชาติ

5. มีความสนใจในการกีฬา รู้จักฝึกฝนตนให้เป็นนักกีฬาที่ดีและมีความสามารถ

ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2531 : 37 - 40) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดีที่พึงประสงค์ว่า สภาพสังคมปัจจุบันมีความต้องการพลเมืองที่มีคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การรู้จักปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพและบทบาทของคนให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม ตระหนักในความสำคัญของสถาบันครอบครัวในการให้การอบรมขัดเกลาสมาชิกของครอบครัวให้เป็นพลเมืองดี รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความภาคภูมิใจและร่วมมือกันในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ มีใจเปิดกว้าง (Global Minded) ยอมรับในความแตกต่างเกี่ยวกับค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมอื่น ประเทศอื่น เพื่อร่วมมือกันในการสร้างสันติภาพให้แก่โลก

2. คุณสมบัติด้านการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจในการปกครองและบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อสาธารณประโยชน์ รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ มีความเข้าใจและให้ความร่วมมือต่อองค์การของโลกเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ

3. คุณสมบัติทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การรู้จักวางแผนและรับผิดชอบต่อครอบครัว มีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพด้วยความขยัน อดทน เป็นผู้ผลิตและบริโภคที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อการผลิตและการบริโภคในสังคม มีความสนใจและติดตามเกี่ยวกับปัญหาทาง เศรษฐกิจของประเทศ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ก็คือ คุณลักษณะพลเมืองดี ส่วนหนึ่งนั้นเอง ซึ่งได้มีหน่วยงาน องค์กร และสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบในการ พัฒนาเยาวชนได้ร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของ เยาวชนไว้อย่างกว้างขวาง และครอบคลุมคุณสมบัติของ เยาวชนครบทุกด้านทั้งทางค่านิยม เจตคติ และคุณสมบัติที่เกี่ยวกับ หน้าที่และความรับผิดชอบของ เยาวชนที่พึงมีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสถาบันหลักของประเทศเป็นสำคัญ

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์ที่นักการศึกษา ในต่างประเทศได้ศึกษาค้นคว้าและนำเสนอไว้ในเอกสารและตำรา สรุปได้ดังต่อไปนี้

เฮนรี โนเบิล เชอร์วูด (Henry Noble Sherwood 1947 : 15 - 92) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เยาวชนไว้ในหนังสือ Citizenship ว่า การที่เยาวชนจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะที่เป็นพลเมืองดีนั้น จะต้องเริ่มด้วยการ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวเป็นประการแรก กล่าวคือ จะต้องมีความ เคารพนับถือ เชื่อฟังซึ่งกันและกัน มีความ เมตตากรุณา รู้จักทำงานในส่วนที่เป็นหน้าที่ของตน ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง ต้อง เป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ผู้อื่นได้ ประการที่ 2 ต้องเป็นสมาชิกที่ดี ของโรงเรียน มีความตั้งใจ เรียนสม่ำเสมอ มีความซื่อสัตย์ ยอมรับนับถือในสิทธิของผู้อื่น เชื่อฟังผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบในทรัพย์สินและชื่อเสียงของโรงเรียน ให้ความร่วมมือใน กิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนั้นจะต้องเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วย คือ รู้จักใช้สิทธิใน การออกเสียงอย่างรอบคอบ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย คำนึงถึงประโยชน์ของชุมชน มากกว่าตนเอง ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของคนส่วนมาก และทำตนให้เป็นประโยชน์ แก่ชุมชน

กิลเดียน ไลท์ บลาว และ ซี เอช แม็คเคลลาร์ (Gildeon Light Blough and C.H. McClour 1948 : 474 - 478) ได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีว่า พลเมืองดีจะต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ มีสุขลักษณะ ที่ดีในการรับประทานอาหาร การรักษาความสะอาด มีสันตนาการ มีสติปัญญาดี ได้รับการศึกษา อบรม มีสุขภาพจิตดี มีความรับผิดชอบและการออมทรัพย์ รู้จักใช้ความสามารถพิเศษของตน เคารพเชื่อฟังกฎหมาย ช่วยเหลือรัฐบาล ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เสียภาษีอากรด้วย

ความเต็มใจ ทำงานยาก ๆ ได้ ควบคุมตนเองได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และยอมรับในความ
สามารถของผู้อื่น

อาร์เธอร์ บี อัลเลน และ ฮัดสัน โอ อาร์ เอส (Arthur B. Allen
and Hudson O.R.S. 1948 : 79 - 82) ได้สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ไว้ 4 ประการคือ

1. ต้องสั่ง เสดและ เรียนรู้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน
2. ต้องช่วยกันป้องกันประเทศ
3. ต้องสนใจ เกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ กิจการในประเทศ
ต่างประเทศ ตลอดจนการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเอง
4. ต้องใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

อีมิล เอฟ เฟธ และ ริชาร์ด ซี บราวน์ (Emile F. Faith and
Richard C. Brown 1951 : 474 - 484) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ผู้ที่จะเป็นพลเมืองดี
นั้นจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ เป็นผู้มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ดี มีความ
ประพฤติดี กล่าวคือต้องซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตากรุณา เชื่อถือได้ เสียสละ เห็นอก
เห็นใจผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ ใ้วางใจได้ มีความจงรักภักดีต่อชาติ และรักษาความสะอาด
ต้องใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งหรือออกเสียงประชามติอย่างฉลาดและต้องยอมรับผิดชอบ
ต่อสาธารณะ

ริชาร์ด เวฟลีย์ โพลตัน (Richard Wavely Poston 1953 :
16 - 17) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของชุมชน มี 5 ประการคือ

1. ต้องวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของตนเองในท้องถิ่น และทำ
ความเข้าใจชุมชนที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่
2. ต้องเข้าใจเพื่อนมนุษย์อื่น ๆ และพยายามพัฒนาจิตใจให้มีความรู้สึก
เป็นพี่น้องกัน มีความอดทนในการดำเนินชีวิตในชุมชน
3. พยายามศึกษาปัญหาของท้องถิ่นว่ามีอะไรบ้าง เหตุใดจึงเกิดปัญหา

นั้น ๆ

4. รวบรวมข้อเท็จจริง เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านั้น
5. ลงมือปฏิบัติในการร่วมพัฒนาชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

พยายามใช้ความฉลาดของทุกคนให้เป็นประโยชน์

เอ็ดการ์ บี เวสเลย์ และคณะ (Edgar B. Wesley and others
1958 : 483) ได้สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดีไว้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อมมั่นในโอกาสแห่งความเท่าเทียมกันของพลเมือง
  - 1.1 เคารพนับถือซึ่งกันและกันโดยไม่คำนึงถึงฐานะ
  - 1.2 ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา หรือชั้นวรรณะ
  - 1.3 ให้ทุกคนได้มีโอกาสที่แสดงความสามารถได้โดยเท่าเทียมกัน
  - 1.4 ยึดหลักที่ว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและย่อมได้รับความคุ้มครอง
  - 1.5 เชื่อมมั่นได้ว่า สิทธิในการออกเสียงจะไม่ได้รับการปฏิเสธในค่านิยม เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจ

2. การให้คุณค่า เคารพนับถือซึ่งกันและกันและการป้องกันสิทธิมนุษยชนและสิทธิพิเศษนั้นย่อมได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา

3. การใช้สิทธิในการออกเสียง
4. มีความเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีทางการดำเนินชีวิตของผู้อื่นมากกว่าของตนเอง

เรย์ ออสกูด ฮิวส์ (Ray Osgood Hughes 1959 : 21) ได้สรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดีไว้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อฟังกฎหมาย
2. ช่วยเหลือรัฐบาลและเพื่อนร่วมชาติ
3. รับผิดชอบในการเสียภาษีอากร
4. ไม่ละเมิดอำนาจศาล

ใช้บังคับ

ประเทศ

5. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้รักษากฎหมาย เพื่อให้กฎหมายมีอำนาจ
6. ต้องใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รัฐบาลที่ตีมาปกครอง
7. ต้องมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลอย่างน้อย 3 ประการคือ
  - 7.1 ต้องฝึกฝนตนเองในการมีส่วนร่วมออกกฎหมายข้อบังคับขององค์การ และสมาคมที่ตน เป็นสมาชิก และเชื่อฟังกฎข้อบังคับนั้น ๆ
  - 7.2 ต้องทำงานของตนเองให้ดีที่สุด ซื่อสัตย์ต่ออาชีพและบุคคลร่วมอาชีพ
  - 7.3 ใช้ความสามารถและสติปัญญาของตนให้ได้ผลที่สุด

โรเบิร์ต เจ แฮวิกเฮอรัลท์ (Robert J. Havighurst 1961: 358 - 360) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลที่มีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี เพื่อที่จะพัฒนาสังคม 9 ประการคือ

1. เป็นผู้ที่มีลักษณะน่าคบ และมองโลกในแง่ดี
2. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปกครองตนเอง พร้อมทั้งจะเผชิญเหตุการณ์ในอนาคตได้เป็นอย่างดี
3. เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ เสมอ
4. มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบทางศีลธรรม
5. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีต้องอาศัยการกระตุ้นจากผู้อื่น
6. เป็นผู้มีเหตุผลและมองการณ์ไกล
7. เป็นผู้มีใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
8. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
9. เป็นผู้มองโลกในแง่วิทยาศาสตร์ และศาสนาอย่างเข้าใจ

จอห์น จาโรไลเมค (John Jarolimек 1963 : 7 - 8)

ได้อ้างถึงสภาสังคมศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The National Council for the Social Studies) ได้กำหนดลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคนต่างอาชีพซึ่งเลือกมาเป็นตัวแทนมากกว่า 300 คน มี 24 ข้อ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อมมั่นในโอกาสแห่งความเท่าเทียมกันของทุกคน
2. ให้คุณค่า ยกย่องและป้องกันสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา
3. เคารพและ เชื่อถือกฎหมายและตัวแทน เกี่ยวกับกฎหมาย
4. มีความ เข้าใจยอมรับหลักการประชาธิปไตย เพื่อ เป็นแนวทางในการประเมินพฤติกรรมและนโยบาย รวมทั้งการปฏิบัติของบุคคลอื่น และกลุ่มต่าง ๆ สามารถตัดสินใจพฤติกรรมของตนและผู้อื่นด้วยหลักการนั้น
5. มีความ เข้าใจว่าในอนาคต ประชาชนจะปกครองตนเองได้ดีกว่าถูกปกครองโดยกลุ่มบุคคลที่แต่งตั้งตนเองขึ้นมาปกครอง
6. คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
7. ตระหนักว่าประสบความสำเร็จในการปกครองตนเองนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องทำให้สำเร็จ
8. ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง
9. ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่และทำให้ดีที่สุดตามขีดความสามารถของตน
10. รู้วิธีการปฏิบัติต่อสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ในงานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
11. ยอมรับแนวคิดพื้นฐานที่ว่าแนวทางของประชาธิปไตยนั้น คนส่วนใหญ่มีสิทธิที่จะตัดสินใจภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ
12. ทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความช่วยเหลือกันแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมือง
13. ตระหนักถึงความจำเป็นของการศึกษาที่มีต่อ เนื่องกับประชาธิปไตย
14. เคารพสิทธิในทรัพย์สินและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในการใช้

ทรัพย์สินส่วนรวม

15. สนับสนุนการประกอบธุรกิจที่เป็นธรรม และมีความยุติธรรม
ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

16. บุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการช่วยกันแก้ปัญหาการแข่งขัน
ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐจะเข้าไปช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

17. บุคคลจะต้องมีความรับผิดชอบการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด

18. มีความรู้โดยทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับการจัดระบบเศรษฐกิจ รวมทั้ง
ทางการเมืองและสังคมตามลำดับ

19. มีความรู้และสามารถใช้วิจารณญาณในการประเมินและสนับสนุน
การทำสัญญาเพื่อป้องกันสงคราม . แต่ก็พร้อมที่จะป้องกันประเทศ เพื่อต่อสู้กับเผด็จการและ
การบงการ

20. ตระหนักถึง เสรีภาพของบุคคลและรู้ซึ่งดีว่าชีวิตที่ดีนั้น (มีค่า)
จะต้องร่วมแรงรวมใจกันประกอบกิจการงานกับคนทั้งโลก

21. เข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้อื่นให้ดีกว่าของตนเอง

22. เกีย ี่ยวคุณภาพของชีวิตที่สูงค่าคุณค่าในวัฒนธรรมของเขา

23. รับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวและต้องรักษามาตรฐานของ
หน้าที่พลเมืองด้วยการรับผิดชอบต่อเพื่อนบ้านและชุมชนอย่างเต็มที่

24. ตระหนักว่าภาษีที่จ่ายไปนั้น เพื่อให้บริการแก่ชุมชนต้องจ่ายให้
ตรงเวลา

ธีโอดอร์ คัลด์ซุนิส (Theodore Kaltsunis 1969 : 15 - 19)

ได้เน้นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด คือ ที่ได้กำหนดไว้ใน
จุดมุ่งหมายของการศึกษาในสหรัฐอเมริกา (The Purpose of Education in American
Democracy) ซึ่งได้กำหนดไว้ 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความมีสำนึกการแห่งตน (Self Realization)

1.1 ใครรู้ใครเรียน

1.2 พูดภาษาของตนเองได้

1.3 อ่านหนังสือออก

- 1.4 เรียนหนังสือ เป็น
  - 1.5 คิดเลขได้
  - 1.6 ช่างสังเกตและฟัง
  - 1.7 มีความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ
  - 1.8 มีสุขนิสัย
  - 1.9 มีความรู้ด้านการสาธารณสุข
2. ความมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship)
    - 2.1 มีความเคารพในความเป็นมนุษย์
    - 2.2 ความเป็นมิตร
    - 2.3 มีการประสานงาน
    - 2.4 มีความสุภาพอ่อนโยน
    - 2.5 มีความรักบ้าน
    - 2.6 รู้จักการสงวนทรัพยากรในบ้าน
    - 2.7 ช่วยทำงานบ้าน
    - 2.8 ความเป็นประชาธิปไตยในบ้าน
3. ความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency)
    - 3.1 มีการประกอบอาชีพ
    - 3.2 มีความสนใจข่าวสารทางด้านอาชีพ
    - 3.3 รู้จักเลือกอาชีพ
    - 3.4 มีการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
    - 3.5 มีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น
    - 3.6 มีความขยันขันแข็งในการทำงาน
    - 3.7 มีความสนใจในเศรษฐกิจของบุคคล
    - 3.8 รู้จักตัดสินใจในการบริโภค
    - 3.9 มีประสิทธิภาพในการซื้อ
    - 3.10 มีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Civic Responsibility)

- 4.1 มีความเที่ยงธรรมต่อสังคม
- 4.2 การร่วมกิจกรรมของสังคม
- 4.3 การเข้าสังคม
- 4.4 ความอดกลั้น
- 4.5 การสงวนทรัพย์สิน
- 4.6 สังคมศาสตร์ประยุกต์
- 4.7 พลเมืองดีของโลก
- 4.8 เคารพต่อกฎหมาย
- 4.9 เข้าใจภาวะการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ
- 4.10 เป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย
- 4.11 ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

จง กอน หวัง และคณะ (Jong - Gon Hwang and others
n.d. : 8 - 10) ได้สรุปคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีจากการศึกษาหน้าที่พลเมือง
แห่งดีทรอยต์และโครงการศึกษาหน้าที่พลเมืองของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (The Detroit
Citizenship Education Study and the Citizenship Education Projects
of Columbia University) ใน Report on Haeinsa Seminar and Related
Studies ไว้ดังต่อไปนี้

1. ตระหนักในสิทธิพื้นฐานของมนุษยชน
2. นับถือใน เสรีภาพและปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตน
3. เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ
4. สนับสนุนการปกครองตนเองของรัฐบาล
5. ร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคม

ในเอกสารเล่มเดียวกัน คณะกรรมการวางแผนการศึกษา เพื่อพัฒนา
ความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชนเกาหลี ได้กำหนดมโนทัศน์พื้นฐาน เพื่อความเป็นพลเมืองดี
ในสังคมประชาธิปไตย สรุปได้ 5 ประการคือ

1. มีความรับผิดชอบ
2. เคารพกฎหมาย
3. ความร่วมมือและบทบาทของคนกลุ่มน้อย
4. การรู้จักความประนีประนอม
5. การเลือกผู้นำที่ดี

โครงการศึกษาหน้าที่พลเมือง (Civic Education Project)
ของสภาสังคมศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (NCSS) (อ้างถึงใน สุนทร สุนันท์ชัย
2514 : 34 - 35) ได้สรุปคุณลักษณะของพลเมืองดีไว้ดังต่อไปนี้

1. พลเมืองดีมีความ เชื่อใน เสรีภาพของ เอกัตบุคคลและสิทธิอันพึงมี
เท่าเทียมกันทุก ๆ คน
2. พลเมืองดีตระหนักว่า เราอยู่ในโลกที่ "ปลายเปิด" ซึ่งยอมรับ
ข้อเท็จจริงใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ และกระบวนการใหม่ ๆ ในการดำรงชีพ
3. พลเมืองดีใช้ความวินิจฉัยที่ทำให้คนสามารถทำงานสร้างสรรค์
ได้ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้
4. พลเมืองดีมีความรับผิดชอบที่จะ เข้าร่วมในการวินิจฉัยงานของ
ส่วนรวม โดยวิธีแจ้งผู้แทน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญเฉพาะ ให้ทราบถึงความคิดของคนที่แตกต่างกัน
ไปจากนโยบายที่ดำเนินอยู่

5. พลเมืองดีย่อมสร้างสมทักษะและความรู้ เพื่อที่จะช่วยในการแก้ไข ัญญาทางการ เมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในยุคสมัยของเขา
6. พลเมืองดีย่อมมีความภาคภูมิใจในชาติ และในขณะเดียวกันก็มีความสำนึกในบทบาทของชาติอื่น ๆ ที่มีส่วนสร้างวัฒนธรรมให้แก่เรา
7. พลเมืองดี ย่อมตระหนักเสมอในผลงานอันยิ่งใหญ่ของการค้นคว้า ทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อชาติ และต่ออารยธรรมของโลก และดำเนินงานเพื่อให้มีการใช้ วิทยาศาสตร์ในทางที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น
8. พลเมืองดี ย่อมตระหนักในความสำคัญของความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ และโอกาสในทาง เศรษฐกิจ ที่จะมีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษย์ และมีความหวังใหม่ที่จะ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นในสองประการดังกล่าว
9. พลเมืองดี ย่อมใช้ศิลปะในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ที่ตนจะ ได้ เข้าใจประสบการณ์ของมนุษย์ และเพื่อการเสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเอง
10. พลเมืองดี ย่อมมีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ และมีความ ตื่นตัวต่อปัญหา ความต้องการ ความรู้สึก และความมั่นคงใจของผู้อื่น
11. พลเมืองดี ย่อม เห็นว่าการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปของมนุษยชาติ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การลดทอนความเป็นอริศศัตรูระหว่างชาติ และร่วมกันทำงาน เพื่อความร่วมมือ และความ ร่วมมือระหว่างชาติ
12. พลเมืองดี ย่อมพัฒนาคนให้มีหลักการที่สอดคล้องกับมรดกทาง ประชาธิปไตย และใช้หลักการที่ว่านั้นในกิจกรรมประจำวันของเขา

สภาฝึกอบรมด้านการวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ ของประเทศอินเดีย
(National Council of Educational Research Training 1973 : 1 - 5)
ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการ เรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองให้แก่ นักเรียนในระดับ มัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีความ เข้าใจ เกี่ยวกับรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ
3. มีความรักชาติ ชื่นชมและเคารพต่อสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ
4. เป็นผู้มีเหตุผล รู้จักแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. มีความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างของวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศอื่น และให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศเพื่อรักษาสันติภาพของโลก

เอส เค คอคฮาร์ (S.K. Kochhar 1979 : 285) ได้อ้างถึงการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของเจ้าหน้าที่การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีของโรงเรียนรัฐบาลและมหาวิทยาลัยเวิน แห่งดีทรอยต์ (The Staff of the Citizenship Education Study of the Detroit Republic Schools and Wayne University) ว่า ความเป็นพลเมืองดีนั้นมีความหมายกว้างกว่าในแง่ของด้านการปกครอง จึงได้เสนอคุณสมบัติ 5 ประการที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีไว้ดังนี้คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ และความจำเป็นของชีวิตในการที่จะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากกว่าอยู่เพียงลำพังคนเดียว
2. มีความภักดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. มีเมตตากรุณาต่อกันโดยใช้หลักมนุษยสัมพันธ์และต้องเป็นไปตามสังคมประชาธิปไตยอย่างสม่ำเสมอ
4. การยอมรับและพยายามที่จะช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาสังคม
5. มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย

แจ๊ค แอล เนลสัน และ จอห์น ยู ไมเคิลลิส (Jack L. Nelson and John U. Michaelis 1980 : 9 - 10) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองดี มี 6 ประการ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีความจงรักภักดีต่อชาติ
2. มีพฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับ คือมีความรับผิดชอบ ตรงไปตรงมา
น่าเชื่อถือ สุภาพ
3. ความเป็นนักสังคมศาสตร์รุ่นใหม่ คือรู้จักวิเคราะห์ พัฒนาทักษะ
ใช้แนวความคิดและวิธีการทางด้านสังคมศาสตร์
4. เป็นนักวิจารณ์สังคม คือสนใจปัญหาและสืบสอบปัญหาสังคม
5. รู้จักสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีสายตาทอดไกล รู้พื้นฐานของปัญหา และ
ให้ได้สังคมที่สมบูรณ์แบบ
6. เป็นนักปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงสังคม (Social Activism)
คือมีความเสมอภาคและพันธกิจที่จะต้องร่วมในการปรับปรุงสังคม

ลี กวนยู (2524 : 1) นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ ได้กำหนดหลักสูตรจริยธรรมที่เรียกว่า "20 ระเบียบทองคำ" (20 Golden Rules) เพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชน มีสาระสำคัญดังนี้

1. มาโรงเรียนด้วยเสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อย
2. รักษาโรงเรียนและชั้นเรียนให้สะอาดและเป็นระเบียบ
3. นั่ง ยืน และ เดินให้ตรง
4. บริหารร่างกายทุกวัน
5. ทำการบ้านให้เสร็จ เรียบร้อยตามกำหนด
6. เชื่อฟังคำแนะนำ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ
7. ตั้งใจเรียน
8. ประพฤติดีทุกวาระ
9. ทักทายบุคคลด้วยความอ่อนน้อมทุกโอกาส

10. เคารพผู้อาวุโสและครูบาอาจารย์
11. เป็นมิตรที่ดีของเพื่อนนักเรียนทุกคน
12. ถ่อมตัวและฟังบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น
13. ซื่อสัตย์และพูดความจริงเสมอ
14. รักบิดา มารดา และพี่น้อง
15. รักดีต่อสถาบัน
16. จงรักภักดีต่อประเทศชาติ
17. ฟังเสียงการพุ่มเฟื่อยเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม หรือกระแสไฟฟ้า
18. ใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็น
19. ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร
20. ฟังหลักเสียงกิจกรรมและเกมส์ทุกชนิดที่เป็นอันตราย

โฮวาร์ด ดี เมลลิงเจอร์ และ โอ แอล เดวิส (Howard D. Mehlinger and O.L. Davis 1981 : 40) ซึ่งให้เห็นว่า นักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าวิชา สังคมศึกษามีคุณค่ายิ่งในด้านการให้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้คือ มีศีลธรรม มีใจเมตตากรุณา มีสติปัญญาดี มีความรับผิดชอบ รู้จักมโนธรรม เพื่อการตัดสินใจทางการเมือง การออกเสียงเลือกตั้งและปฏิบัติตามกฎหมาย รู้จักแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐด้านสาธารณูปโภค ตลอดจนการบำเพ็ญตนเพื่อ สาธารณประโยชน์

แนวความคิด เห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์ในทัศนะ ของต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ เยาวชน เป็นลักษณะของพลเมืองดี ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและสมาชิกโดยส่วนรวมของสังคม โดยจะ เน้นในด้านคุณสมบัติที่ เกี่ยว ข้องกับชาติ การปกครอง และวิถีชีวิตบนพื้นฐานของประชาธิปไตยเป็นสำคัญ

จะ เห็นได้ว่าแม้ว่าคุณลักษณะของ เยาวชนที่พึงประสงค์ของแต่ละสังคม จะแตกต่างกันในรายละเอียด แต่โดยส่วนรวมจะมีลักษณะร่วมกัน ดังที่ ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2531 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า

คุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ของแต่ละสังคมหรือแต่ละประเทศ จะมีลักษณะเฉพาะของตนเองส่วนหนึ่ง และลักษณะที่เป็นสากลอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งอาจคล้ายคลึงกันในหลายประเทศ อาทิ เช่น คุณลักษณะทางด้าน ประชาธิปไตยโดยหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ย่อมต้องการคุณลักษณะของพลเมืองดี แบบประชาธิปไตยในลักษณะเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของ พลเมืองดีของประเทศใดก็ตามย่อมกำหนดมาจากกฎหมายสูงสุดว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบการปกครอง พื้นฐานทางวัฒนธรรม ค่านิยม และปทัสสถาน ตลอดจนคุณลักษณะปัญหาและความต้องการของสังคม ในช่วง เวลานั้น ๆ ด้วย

1.1.3 หน้าที่ของเยาวชน

หน้าที่ของเยาวชนตามทัศนะของคนไทย ซึ่งได้มีนักการศึกษาและผู้รู้ ทั้งหลายได้เสนอความคิดเห็นเอาไว้ มีดังต่อไปนี้

ชลอ วณฤติ (2507 : 1 - 8) ได้กล่าวถึงหน้าที่พลเมืองดีที่พึงมีต่อ คอประเทศชาติ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีหน้าที่จงรักภักดีต่อชาติ
2. ต้องศึกษาและเข้าใจกลไกของรัฐ
3. ต้องเคารพกฎหมาย
4. ยอม เสียสละ เพื่อส่วนรวม
5. ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการ
6. ต้องต่อสู้ เพื่อทุกสิ่งที่ถูกต้องทุกวิถีทาง
7. ต้องรู้หน้าที่และทำหน้าที่ของคน
8. ต้องมีสามัคคีธรรม

สนิท เกษะศิริ (2507 : 68 - 90) ได้กล่าวถึงหน้าที่ที่พลเมือง พึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อหมู่คณะ และต่อสถาบันต่าง ๆ รวม 6 ลักษณะ สรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ต่อตนเองและหมู่คณะ ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เต็มความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รักษาความสามัคคีของหมู่คณะ เคารพกฎหมายและคำสั่งของรัฐ นับถือศาสนาและไม่นอกรีด

2. หน้าที่ต่อครอบครัว ต้องเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสตามลำดับ รักษาทรัพย์สินสมบัติ ชื่อเสียง เกียรติยศของวงศ์ตระกูล และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว

3. หน้าที่ต่อชาติ ต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและคำสั่งของบ้านเมือง เมื่อถึงคราวจำเป็นจะต้องสละชีพเพื่อชาติ

4. หน้าที่ต่อศาสนา ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา บำรุงรักษาปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน ตลอดจนบริจาคทรัพย์และกำลังกายเพื่อบำรุงสถาบันศาสนา ตามวาระและโอกาสอันควร เพื่อให้ศาสนาคงอยู่ต่อไป

5. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ ต้องเคารพเชิดชูพระเกียรติยศและพระเกียรติคุณของพระองค์อย่างเต็มกำลัง มียอมให้ใครลบหลู่ดูหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของพระองค์ได้

6. หน้าที่ต่อรัฐธรรมนูญ ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ตลอดจนช่วยกันรักษารัฐธรรมนูญให้คงอยู่ ไม่ยอมให้ใครมาทำลายหรือ เปลี่ยนการปกครองไปจากระบอบตามรัฐธรรมนูญไปสู่ระบบอื่น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2511 : 80 - 121) ได้กำหนดหน้าที่พลเมืองดีที่พึงมีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อประเทศชาติ ต่อสถาบันศาสนาและต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สรุปได้ดังต่อไปนี้

หน้าที่พลเมืองดีที่มีต่อตัวเอง มี 4 ประการคือ

1. ศึกษาเล่าเรียนเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
2. ประกอบอาชีพโดยสุจริต
3. รู้จักรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่และรู้จักขอบเขตของหน้าที่ที่ได้รับ

มอบหมายว่ามีแค่ไหน

4. ทำความดี เพื่อตนเองจะได้ชื่อว่าเป็นคนดี

หน้าที่พลเมืองดีพึงปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านมี 9 ประการคือ

1. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้ปันในสิ่งที่ควรให้ปัน
2. พูดด้วยวาจาสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน
3. ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อคนอื่น
4. วางตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
5. รักษาเพื่อนผู้ประมาทแล้ว (ช่วยป้องกันภัย)
6. รักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน
7. เมื่อมีภัยเกิดขึ้นให้เพื่อนพึ่งพาได้
8. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
9. นับถือตลอดพ่อแม่พี่น้องของเพื่อน

หน้าที่ที่พลเมืองดีพึงปฏิบัติต่อประเทศชาติ มี 5 ประการคือ

1. เคารพธงชาติ ซึ่งเป็นเครื่องหมายแทนชาติ
2. ช่วยป้องกันประเทศชาติด้วยการ เป็นทหาร
3. เสียภาษีอากร เพื่อรัฐจะได้มีเงินใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศ
4. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย เพื่อให้บ้านเมืองมีความสงบสุข
5. ช่วยรักษาสาธารณสมบัติ

หน้าที่ที่พลเมืองดีพึงมีต่อศาสนา มี 5 ประการคือ

1. เคารพสักการะพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ ตลอดจน
ปูชนียวัตถุ และปูชนียสถาน
2. ทำตนเป็นพุทธมามกะที่ดี บำรุงศาสนา เช่น ตักบาตร ทำบุญ
ประกอบพิธีทางศาสนาตามโอกาสอันควร
3. ศึกษาเล่าเรียนคำสอนทางศาสนา เพื่อรักษาธรรมมิให้เสื่อม
4. ปฏิบัติตามหลักธรรมที่เคยได้เรียนมา
5. เผยแพร่หลักธรรมแก่คนอื่น เมื่อมีโอกาส

หน้าที่ที่พล เมืองตีฟิงมีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ มี 4 ประการคือ

1. ถวายความจงรักภักดีแก่พระองค์
2. ถวายความเคารพต่อสิ่งแทนพระองค์ เช่น พระบรมรูป เพลงสรรเสริญพระบารมี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ องมหาราช เป็นต้น
3. จงรักภักดีแก่พระองค์และรัชทายาท
4. หากพบเห็นบุคคลใดทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือคิดร้ายต่อพระองค์ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ทราบโดยเร็ว

คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ.2516 (อ้างถึงในธนิน ญาณพิทักษ์ 2511 : 31) ได้กำหนดหน้าที่ของเด็กไทย เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน มี 10 ประการคือ

1. มีศรัทธาเลื่อมใสในศาสนา
2. เคารพและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมือง
3. เชื่อฟังบิดามารดา ผู้ปกครองและครูอาจารย์
4. มีกิริยาวาจาสุภาพกับคนทั่วไป และเคารพนับถือผู้ใหญ่
5. มีความกตัญญูกตเวที
6. เป็นผู้มีระเบียบและรักษาความสะอาดเสมอ
7. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร และตั้งใจศึกษาหาความรู้
8. รู้จักประหยัดและเก็บออมทรัพย์
9. มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ควร และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. ทำคนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และรู้จักรักษาสาธารณสมบัติ

พลตรี พระยาอนุภาพไตรภพ (2520 : 30 - 33) ได้กล่าวถึงหน้าที่ที่เยาวชนไทยพึงนำไปปฏิบัติ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง คือ มีความเคารพนอบน้อมต่อบิดามารดา พุดด้วยวาจาที่สุภาพอ่อนหวาน เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา เอาใจใส่ช่วยเหลือกิจการทางบ้าน มีความกตัญญูต่เวทีต่อบิดามารดา
2. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อครูอาจารย์ คือ มีความเคารพเชื่อฟังครูอาจารย์ มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติตามคำสั่งสอน ช่วยเหลือในกิจการงานตามความสามารถ มีความกตัญญูต่เวที
3. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อผู้มีอุปการะคุณอื่น ๆ คือ มีความเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความสำนึกในบุญคุณ และรู้จักตอบแทนคุณด้วยความจงรักภักดี
4. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อตนเอง คือ มีความอดสาทะ พากเพียรอดทน รู้จักวางตนให้ห่างไกลจากอบายมุข มีความสุภาพอ่อนโยนต่อคนทั่วไป มีสัมมาคารวะต่อผู้มีอาวุโส รักความสะอาด เป็นคนมีระเบียบในการกินอยู่หลับนอน มีความยุติธรรม มีความกตัญญูต่เวที
5. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อญาติพี่น้อง คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักใคร่สามัคคีต่อกัน
6. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อเพื่อนบ้าน คือ มีความสามัคคีต่อกัน แสดงกิริยาวาจาที่สุภาพ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
7. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อเพื่อนร่วมโรงเรียน คือ มีความสามัคคีไม่ทะเลาะวิวาทกัน ให้ความช่วยเหลือแนะนำในทางที่ถูกต้อง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้จักชนะ
8. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อโรงเรียน คือ เคารพและรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน บำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์และพยายามยกฐานะโรงเรียน ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน
9. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อสาธารณสถาน คือ ต้องสำรวมอยู่ในระเบียบแบบแผนที่สถานานั้น ๆ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ไม่ซุกซนหรือทำลายสาธารณสถาน
10. หน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อศาสนสถาน คือ มีความเคารพและสำรวมกิริยาเมื่ออยู่ในศาสนสถาน

รายงานการสัมมนาการศึกษา เรื่อง "การเสริมสร้างลักษณะนิสัยของ
เยาวชนไทย" ของนิสิตภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(2521 : 56 - 66) สรุปหน้าที่ของเยาวชนไทยดังต่อไปนี้

หน้าที่ของเยาวชนต่อตนเอง มีดังนี้

1. รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับวัย
2. รู้จักรับผิดชอบในการทำงาน
3. รู้จักช่วยเหลือตนเอง
4. รู้จักยับยั้งจิตใจในเรื่องเพศ
5. เอาใจใส่ต่อการศึกษาเล่าเรียนและชวนชวาทหาความรู้รอบตัว
6. รู้จักระเบียบวินัยของตนเองและของสถาบันต่าง ๆ
7. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
8. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. รู้จักปรับตัวเองให้สามารถดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้ดี
10. รู้จักคิดมีเหตุผล มีอารมณ์มั่นคงและหนักแน่น
11. ระวังรักษาสุขภาพของตนเอง
12. รู้จักวางแนวทางชีวิตของตนเอง
13. รู้จักรับผิดชอบตนเองในฐานะต่าง ๆ

หน้าที่ของเยาวชนต่อเพื่อน มีดังนี้

1. รู้จักคบเพื่อน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน
3. มีน้ำใจต่อเพื่อน
4. มีความเสียสละ
5. มีความรับผิดชอบ
6. มีความสามัคคี
7. มีความอดทน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา
8. เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

หน้าที่ของเยาวชนต่อเพื่อนบ้าน มีดังนี้

1. มีความสมานสามัคคี
2. มีการร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. ไม่เบียดเบียนหรือเอาเปรียบกัน มีสิ่งใดก็แบ่งปันกัน
4. มีความรักใคร่กันฉันท์พี่น้อง หรือญาติสนิทมิตรสหาย
5. มีมารยาท รู้จักรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน
6. มีกิริยาวาจาที่สุภาพต่อกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ 2521 : 15 - 16) ได้กำหนดหน้าที่ของชนชาวไทย ซึ่งย่อมครอบคลุมถึงเยาวชนของชาติ ไว้ดังต่อไปนี้

1. บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
2. บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ
3. บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
4. บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
5. บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
6. บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ
7. บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ปรีชา คงมณี (2528 : 16 - 17) ได้สรุปหน้าที่พลเมืองที่สำคัญ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ต่อตนเอง ได้แก่ มีหลักคุณธรรมหรือธรรมประจำตัว มีหลักวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ มีความรักและพึงพอใจในความเป็นประชาธิปไตย มีความชื่นชมและเห็นความสำคัญในความเสมอภาคและเสรีภาพ มีความตระหนักรักษาลิทธิหน้าที่ของบุคคล ไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง นิยมใช้เหตุผลมาเป็นรากฐานในการแก้ไขความขัดแย้ง มีจิตใจยึดมั่นในหลักการการประสาน

ประโยชน์ มีความอดทนและอดกลั้น

2. หน้าที่ต่อครอบครัว ได้แก่ การช่วยสนับสนุนให้สมาชิกครอบครัวทุกคนถึงพร้อมด้วยปัจจัย 4 มีความมั่นคงปลอดภัย มีความรักความอบอุ่นจากสังคม มีเกียรติยศชื่อเสียง และมีความสมหวังในชีวิตทุกคน

3. หน้าที่ต่อชุมชน ได้แก่ การมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ พัฒนาทำนุบำรุงรักษาทรัพย์สินของ อาคาร สถานที่ ถนนหนทางที่ใช้ร่วมกันเป็นสิ่งสาธารณประโยชน์ ช่วยกันรักษาความสงบสุขของชุมชน ตลอดจนการสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน

4. หน้าที่ต่อชาติ ได้แก่ หน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น รับราชการทหารป้องกันประเทศชาติ เสียภาษีอากร เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนหน้าที่ต่อชาติทางอ้อม เช่น การเข้ารับการศึกษาล่าเรียน ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสงบปลอดภัยของประเทศ มีส่วนร่วมในทางการเมือง อาทิ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชนตามทัศนะของคนไทยดั้งทีกล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า หน้าที่ของเยาวชนคือ หน้าที่ของพลเมืองดีนั่นเอง โดยจะเน้นหน้าที่ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2521 เป็นหลัก นอกจากนั้นจะเป็นหน้าที่ต่อตนเองและหน้าที่ต่อสถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

ในต่างประเทศ ได้มีนักการศึกษาเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนไว้หลายท่าน ที่สำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนอเมริกัน (American Association of School Administrators 1938 : 11 - 13) ได้เสนอแนะพันธสัญญาระหว่าง

เยาวชนและสังคมที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในคำประกาศที่เรียกว่า

"Declaration of Interdependence" เน้นความรับผิดชอบของ เยาวชนต่อสังคม

6 ประการคือ

1. ให้ความช่วยเหลือในการวางแผนและปฏิบัติตามโครงการที่จะ

ช่วยให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ และมีความอดสาทะพยายาม อนุรักษ์และพัฒนาบ้านซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู โรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ส่งเสริมให้การศึกษา ชุมชน รัฐ และประเทศ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้การอุปถัมภ์และปกป้องความเจริญเติบโตของคน

2. รู้จักใช้โอกาสที่ได้รับจากสังคมในการเข้ารับการฝึกฝนและการแนะแนวทางอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีความพยายามในการทำงานให้ได้ผลดี รู้จักปฏิบัติตนเป็นผู้ที่มีหูตากว้างไกล ขณะเดียวกันก็รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการสูญเสียเวลาโดยไม่จำเป็น และไม่เอาเปรียบผู้อื่น

3. ยอมรับความสามารถในการเป็นผู้นำของผู้อื่น รู้จักฝึกฝนตนเอง ให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และยอมรับในความรับผิดชอบตามฐานะของคน

4. พัฒนาความสามารถพิเศษของตน ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และมีความภาคภูมิใจในความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

5. รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ยึดมั่นในความถูกต้อง เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตนด้วยความกล้าและมีความจริงใจต่อผู้อื่น

6. ยอมรับในสิทธิพิเศษและหน้าที่ของพลเมืองในการที่จะพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า มีความเลื่อมใสศรัทธาในค่านิยมพื้นฐานของประชาธิปไตย และให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่จะส่งเสริมมิตรภาพต่อกัน

โรเบิร์ต เจ แฮวิกเกอร์ส (Robert J. Havighurst 1953 : 9 - 15) ได้กล่าวถึงภารกิจในการพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นอเมริกัน (Developmental Tasks) ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่นในการปฏิบัติตนในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเข้าสู่ชีวิตแบบผู้ใหญ่ งานอันสำคัญสำหรับวัยรุ่นมี 10 ประการดังต่อไปนี้ คือ

1. ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดี และเหมาะสมกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ

2. ความสามารถในการปรับตัวตามบทบาทที่เหมาะสมกับเพศของตน

3. ความเข้าใจ การยอมรับพัฒนาการทางด้านร่างกายของตน และ

ใช้ร่างกายนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป็นอิสระจากบิดามารดาและผู้ใหญ่อื่น ๆ ไม่ต้องพึ่งพิงทางอารมณ์
เหมือน เมื่อตอน เป็น เด็ก

5. มีความมั่นใจใน เสรีภาพทาง เศรษฐกิจของตนเอง

6. ความสามารถในการ เลือกและ เตรียมตัว เพื่องานอาชีพ

7. การ เตรียมตัว เพื่อชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว

8. การพัฒนาทักษะทาง คำนสติปัญญา และมโนทัศน์ที่จำเป็นสำหรับ
การเป็นพลเมืองดี

9. การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม

10. การพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการ
ประพฤติปฏิบัติตน

อับราฮัม ไรบิคอฟฟ์ (Abraham Ribicoff 1961 : 354 - 355)

ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเยาวชนในฐานะที่เป็นพลเมืองดีไว้ 6 ประการคือ

1. รู้จักรักษาสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ

2. รู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

3. มีความมั่นใจ รู้จักเชื่อเพื่อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น

4. เคารพกฎพื้นฐานของครอบครัวและโรงเรียน

5. รู้จักปรับปรุงตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง

ราบรื่น

6. รู้จักข้อจำกัดของสิทธิของตน

เบอร์รี่ คลาร์ค แฮฟเวนส์ (Murry Clark Havens 1968 :
3742 - 3743) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของพลเมืองดี ไว้ดังต่อไปนี้

1. เชื่อฟังกฎหมาย

2. เสียภาษีอากร

3. ต้องมีส่วนร่วมทางการ เมือง
4. ยอมรับความรับผิดชอบในผลหรือการกระทำของรัฐบาล
5. ต้องมีความกระตือรือร้น
6. ต้อง เป็นทหาร
7. ต้องคิดถึง เรื่องการปกครองในรูปของ "เรา" ถูกปกครอง

และคณะ "เขา" เป็นผู้ปกครอง

แฟรงค์ เอสแวน (Frank J. Estvan 1968 : 316 - 321)

ได้กล่าวถึงหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนซันนีเวล แห่งแคลิฟอร์เนีย (Sunnyvale, California, School District) ได้กำหนดให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นำไปปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นประชาชนอเมริกันไว้ดังต่อไปนี้

1. มีใจ เปิดกว้าง เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และรับฟังปัญหาจากหลาย ๆ ฝ่าย รวมทั้งการตระหนักถึงความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ไข ปัญหา
2. ต้องรู้จักพูดแสดงความคิดเห็น ความหลักการของประชาธิปไตยด้วยตนเอง เคารพในสิทธิของการพูดแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างอิสระ
3. รู้จักอ่านศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปัญหาประชาธิปไตยของประเทศ ของคน ไม่ยอมรับแนวคิดที่ผิดหรือข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง รู้จักฝึกหัดการอ่านให้ เป็นคนที่ฉลาด
4. มีความเคารพในความ เชื่อของผู้อื่น และปกป้องสิทธิในความเชื่อ ของบุคคลเหล่านั้น และการมีความใจกว้างที่จะยอมรับความเชื่อของบุคคลอื่นอย่าง เดียวยังไม่ เพียงพอ จะต้องรู้จักปฏิบัติตน เพื่อให้ทุกคนได้มีอิสระ เกี่ยวกับความ เชื่อถือศรัทธาตามที่เขา บรรารณา
5. มีความยุติธรรมต่อผู้อื่น ปฏิบัติตนในทางที่จะทำให้เกิดความถูกต้อง ด้วยการให้ความร่วมมือในองค์การตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้น
6. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในองค์การ สมาคม ที่จะพัฒนาไปสู่แนว ทางของประชาธิปไตยและวิถีชีวิตแบบอเมริกัน

7. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการทำงานเกี่ยวกับองค์การต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
8. พยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือป้องกันชีวิต อีสุระภาพ และทรัพย์สินของบุคคลอื่น ช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายตามสิทธิที่บุคคลพึงมี
9. ให้ความเคารพในสิทธิของส่วนบุคคลในบ้าน การส่งพัสดุ ไปรษณีย์ การโทรศัพท์ และการสนทนา
10. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุร้าย ค้ำช่วยการเป็นพยาน ในการให้ข้อมูลตามที่พบเห็นอย่างตรงไปตรงมา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือต่อเจ้าหน้าที่ในการจับคนร้าย
11. เลือกทำงานที่ตนมีความสามารถตามที่ได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และนำความสามารถที่ตนมีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
12. ปฏิบัติตามสัญญาและข้อตกลงอย่างเต็มใจ ในสิ่งที่ได้กระทำร่วมกัน
13. พยายามทุกวิถีทางเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่หรือกลุ่มบุคคลในท้องถิ่นไม่ให้ละเมิดสิทธิของพลเมือง
14. มีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองดี เช่น การไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง การเสียภาษีอากร การให้ความร่วมมือช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุร้าย การปฏิบัติตามกฎหมาย ฯลฯ
15. ให้ความเคารพกฎหมายของประเทศอื่น เมื่อเดินทางไปประเทศนั้น และให้ความช่วยเหลือพลเมืองของต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศของตน
16. ไปลงคะแนนเสียง เมื่อมีการเลือกตั้ง กระทำตนให้เป็นผู้มี ความรอบรู้ เกี่ยวกับการแข่งขัน เลือกตั้ง และชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง
17. ยินดีที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ถ้ามีความสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชนของตนเอง รัฐ และประเทศชาติ
18. ใช้อาวุธต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง และมีจุดมุ่งหมายของการใช้ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เพื่อป้องกันทรัพย์สิน ติดตามคนร้าย และล่าสัตว์ เป็นต้น

สภาสวัสดิภาพเด็กแห่งประเทศไทย (The Council for the Welfare of Children 1976 : 4) ได้อ้างถึงกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน ซึ่งตราโดยประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ มาร์คอส ในหมวดที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ซึ่งระบุไว้ว่า เด็กทุก ๆ คน โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม เพศ ศาสนา สถานภาพทางสังคมและการเมือง รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ จะต้องมีความรับผิดชอบต่อเรื่องดังต่อไปนี้

1. ต้องพยายามต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อนำไปสู่ความถูกต้องและการมีชีวิตที่ดีงาม โดยปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา ครูอาจารย์ หรือผู้มีอาวุโสกว่า และยึดมั่นในคุณธรรม
2. มีความรัก เคารพ และเชื่อฟังบิดามารดา ปฏิบัติตามคำสั่งสอนเพื่อความมั่นคงของครอบครัว
3. เคารพและเชื่อฟังพี่น้องด้วยความรัก รู้จักเกรงใจและทำตัวให้เป็นประโยชน์ มีความอดทนในหมู่พี่น้องเพื่อรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัว
4. มีความพยายามอย่างเต็มที่ที่จะพัฒนาศักยภาพของตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ด้วยการศึกษเล่าเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
5. ให้ความเคารพไม่เพียงแต่ผู้มีอาวุโสเท่านั้น ยังต้องมีความเคารพต่อขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักจดจำยกย่องวีรบุรุษของชาติ เคารพต่ออำนาจของตนตามฐานะในรัฐธรรมนูญ กฎหมายของประเทศ ตลอดจนระเบียบของสังคม และสถาบันประชาธิปไตย
6. เข้าร่วมในกิจกรรมของรัฐ และให้การสนับสนุนกิจกรรมโดยทั่วไปของสังคม และพึงตระหนักอยู่เสมอว่าการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของเยาวชนจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต
7. ให้ความช่วยเหลือเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพในทุก ๆ ภูมิภาค ให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในโครงการต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าและสันติภาพของโลกในที่สุด

จากแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนที่นำมากล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เยาวชนที่พึงประสงค์ ในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของสังคม มีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบมากมายหลายประการ ซึ่งในรายละเอียดอาจจะแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม แต่โดยส่วนรวมแล้วจะมีส่วนที่เป็นลักษณะร่วมกันคือ หน้าที่ของพลเมืองดีจะครอบคลุมตั้งแต่หน้าที่ที่พึงมีต่อตนเอง แล้วขยาย ขอบเขตกว้างขวางออกไปสู่หน้าที่ที่พึงมีต่อสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ เช่น สถาบันครอบครัว การปกครอง เศรษฐกิจ ฯลฯ จนถึงระดับประเทศชาติและสังคมโลก ในที่สุด สำหรับหน้าที่ของเยาวชนไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองดี สรุปได้ 5 ด้าน คือ หน้าที่ต่อตนเอง หน้าที่ต่อครอบครัว หน้าที่ต่อโรงเรียนและชุมชน หน้าที่ต่อสังคมและประเทศชาติ และหน้าที่ต่อศาสนา

1.2 การให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

การให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน คือ การจัดประสบการณ์และความรู้เพื่อให้เยาวชนมีความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาท ความรับผิดชอบ และหน้าที่ของคนในฐานะเป็นพลเมืองดี ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ในโรงเรียนและการจัดประสบการณ์และกิจกรรมเสริมนอกรั้วโรงเรียน ดังที่ ลาวัณย์ วิทยาพิบูลย์ (2531 : 12) ได้เห็นว่า การให้การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี จำเป็นต้องทำทั้งในท้องเรียนด้วยการสอนโดยตรงอย่างเป็นแบบแผน และโดยการเรียนรู้ การสอนที่ไม่เป็นแบบแผนนอกรั้วเรียน ภายในสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ ในสถานการณ์หลายรูปแบบควบคู่กันไป ด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน ซึ่งได้มี นักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอในคำரா เอกสาร และบทความ สรุปสาระสำคัญได้

3 วิธีคือ

1.2.1 การจัดการเรียนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน
ในโรงเรียน

1.2.2 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ
หน้าที่ของเยาวชน

1.2.3 การใช้กระบวนการสังคมประภคิต (Socialization) เพื่อพัฒนา
หน้าที่ของ เยาวชน

1.2.1 การจัดการเรียนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชนใน
โรงเรียน

การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชนในโรงเรียน
สามารถกระทำได้ในการสอนทุกรายวิชาไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม แต่รายวิชาที่มี
บทบาทโดยตรงที่จะต้องให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของ เยาวชน
ก็คือ วิชาสังคมศึกษา ทั้งนี้เพราะวิชาสังคมศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อพัฒนาผู้เรียน
ให้มีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองดี ดังนั้นหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
และหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จึงได้บูรณาการเนื้อหาหน้าที่
พลเมือง ศิลธรรม ที่มีมาแต่เดิม เข้าไปใน หมวดวิชาสังคมศึกษา การจัดการเรียนการสอน
เกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนจึงได้รับการ เน้นความสำคัญเป็นพิเศษในจุดประสงค์ของ
วิชาสังคมศึกษา ทั้งที่เป็นรายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก ดังปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

หลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (2521 : 64 - 78)

รายวิชา	จุดประสงค์
<p>1. ส 101 ส 102 ประเทศของเรา</p>	<p>ข้อ 6. ให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของสังคมไทย ตลอดจนเห็นคุณค่าของสถาบันหลัก และวัฒนธรรมอันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนไทย</p> <p>ข้อ 7. ให้รู้จักใช้เสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมาย และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสิทธิและบทบาทความรับผิดชอบของคนในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม</p>
<p>2. ส 203 ส 204 เพื่อนบ้านของเรา</p>	<p>ข้อ 5. ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเป็นอยู่ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>ข้อ 6. ให้มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างทางการเมืองและการปกครองของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>ข้อ 7. ให้สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่ในฐานะที่เป็นพลเมืองดีของประเทศและมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>ข้อ 8. ให้มีความรู้ความเข้าใจในลักษณะการเมืองสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของไทยในสมัยอยุธยา เน้นโดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน</p>

รายวิชา	จุดประสงค์
3. ส 305 ส 306 โลกของเรา	ข้อ 8. ให้รู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพในกรอบแห่งกฎหมาย และตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยโดยอันมี พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
4. ส 311 สังคมและวัฒนธรรมไทย	ข้อ 4. ให้รู้จักสถาบันที่สำคัญในสังคม ข้อ 5. ให้รู้จักรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของ สังคมไทย ข้อ 6. ให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
5. ส 341 กฎหมายในชีวิตประจำวัน	ข้อ 1. ให้ตระหนักในความสำคัญของกฎหมาย ข้อ 2. ให้มีความรู้ความ เข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมาย ในชีวิตประจำวัน ข้อ 3. ให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อ 4. ให้รู้จัก เคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น ตามกฎหมาย ข้อ 5. ให้ เป็นพล เมืองดีและอยู่ในสังคมรวมกัน ได้อย่างมีความสุข ข้อ 6. ให้สามารถนำความรู้ทางกฎหมายไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ข้อ 7. ให้สามารถนำความรู้ทางกฎหมายไปใช้ ในการพัฒนาชุมชน

หลักสูตรศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (2524 : 137 - 169)

รายวิชา	จุดประสงค์
1. ส 401 สังคมศึกษา	<p>ข้อ 1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของสังคมไทย ตลอดจนปัญหาทั่ว ๆ ไปในสังคมไทย</p> <p>ข้อ 2. เพื่อให้มีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ที่ดีต่อสังคมและปฏิบัติงานเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคม</p> <p>ข้อ 3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐระบบการเมืองการปกครองทั่วไป และระบบการเมืองการปกครองของไทย</p> <p>ข้อ 4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้</p> <p>ข้อ 5. เพื่อให้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ข้อ 6. เพื่อให้รู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพของคนบนรากฐานของกฎหมาย</p> <p>ข้อ 7. เพื่อให้ตระหนักในปัญหาการใช้กฎหมายในสังคมไทย ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว</p> <p>ข้อ 8. เพื่อให้มีความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ</p>
2. ส 031 การปกครองของไทย	<p>ข้อ 1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจประวัติการปกครองของไทยอันเป็นรากฐานของการปกครองปัจจุบัน</p> <p>ข้อ 2. เพื่อให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมการปกครองของไทย</p> <p>ข้อ 3. เพื่อให้รู้และใช้สิทธิหน้าที่ของคนในทางการปกครอง ให้สมกับความเป็นพลเมืองดี</p> <p>ข้อ 4. เพื่อให้สามารถให้ความร่วมมือแก่ฝ่ายปกครองได้อย่างเหมาะสม</p>

รายวิชา	จุดประสงค์
<p>3. ส 032 การปกครองท้องถิ่นของไทย</p>	<p>ข้อ 1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสำคัญของการปกครองท้องถิ่น</p> <p>ข้อ 2. เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย</p> <p>ข้อ 3. เพื่อให้มีความสนใจ ติดตามความเคลื่อนไหวของหน่วยการปกครองท้องถิ่น</p> <p>ข้อ 4. เพื่อให้ปฏิบัติตน เกี่ยวข้องกับหน่วยปกครองท้องถิ่น ในฐานะพลเมืองดีของชุมชนอย่างถูกต้อง เหมาะสม</p>
<p>4. ส 071 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้</p>	<p>ข้อ 1. เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญของกฎหมายว่ามีประโยชน์และเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสังคม</p> <p>ข้อ 2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์เบื้องต้นของกฎหมาย</p> <p>ข้อ 3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของการร่างและประกาศใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร ตลอดจนการบังคับใช้และการสิ้นผลบังคับใช้ของกฎหมาย</p> <p>ข้อ 4. เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในสังคมไทย และให้รู้จักแนวทางป้องกันแก้ไข</p> <p>ข้อ 5. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายหลักที่รัฐตราออกมาใช้ปกครองประเทศไทย</p>

รายวิชา	จุดประสงค์
	ข้อ 6. เพื่อให้สามารถนำความรู้ในวิชานี้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันสำหรับตนเอง ครอบครัว และชุมชน

เนื่องจากขอบเขต เนื้อหาวิชาสังคมศึกษากว้างขวาง สามารถเชื่อมโยง สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ได้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควร เน้นการให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจจนสามารถสรุปแนวคิดและหลักการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมแบบต่าง ๆ นักการศึกษาต่างก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความคิด และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างประสบผลสำเร็จ ตลอดจนมีเจตคติที่ถูกต้อง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่สังคมโดยส่วนรวม นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอวิธีการจัด เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองดีไว้ ซึ่งครูสังคมศึกษาอาจนำไปใช้เป็นแนวทางได้ดังต่อไปนี้

สุนทร สุนันท์ชัย (2514 : 293 - 294) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของตน ครูควรรู้จักจัดมโนทัศน์ของเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมายต่อนักเรียน อันจะทำให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมและวิเคราะห์ความแตกต่างของมโนทัศน์ได้ และได้เสนอตัวอย่างมโนทัศน์ของเนื้อหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองระดับชั้นประถมศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

1. มนุษย์จำเป็นจะต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ก็เพื่อความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน เพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านการดำรงชีวิต และรับเอาความสะดวกต่าง ๆ ที่หมู่คณะได้จัดไว้ให้แก่สมาชิก

2. การเข้ามาอยู่ร่วมเป็นหมู่คณะ หรือเป็นสังคม บุคคลจะต้องยอมเสียสิทธิบางอย่างของตน ยอมรับ ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของหมู่คณะ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความราบรื่น

3. สังคมทุกสังคม จำเป็นจะต้องมีการปกครอง ฝ่ายปกครองจะต้องมีอำนาจที่จะบังคับให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่ได้วางไว้

4. สังคมทุกสังคมมีวิธีการต่าง ๆ กันที่จะออกระเบียบข้อบังคับ เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกของสังคม บางสังคมยอมรับนับถือองค์การ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของสมาชิก (สภา) ให้มีอำนาจออกกฎหมาย บางสังคมก็อาจออกกฎหมายนั้นโดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบของตัวแทนสมาชิก

5. สังคมที่เป็นประชาธิปไตย ย่อมปกครองด้วยความเห็นชอบของผู้อยู่ใต้การปกครอง นั่นคือออกระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย โดยความยินยอมของสมาชิก หรือองค์การตัวแทนสมาชิก (สภา)

6. สังคมที่เป็นประชาธิปไตย อำนาจสำคัญสามประการคือ อำนาจออกกฎหมาย (นิติบัญญัติ) อำนาจปกครอง (บริหาร) อำนาจวินิจฉัยคดี (ตุลาการ) จะต้องเป็นอิสระแก่กัน

7. กฎหมายมีอยู่ 2 ระดับ ระดับสูงสุดเรียกว่ารัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายแม่บท บัญญัติเรื่องสำคัญ ๆ ไว้ เช่น อำนาจอธิปไตย สิทธิเสรีภาพของพลเมือง การใช้อำนาจสำคัญสามประการ (นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ) ระดับธรรมดาได้แก่ กฎหมายทั่วไป ซึ่งบัญญัติในเรื่องใดก็ตามจะต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

8. การบริหารประเทศเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล วิธีการบริหารนั้นอาจใช้แบบรวมอำนาจ (Centralization) หรือ กระจายอำนาจ (Decentralization) หรือรวมกันทั้งสองแบบ ปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่นอยู่ 4 อย่าง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลและสุขาภิบาล ส่วนการบริหารส่วนภูมิภาค ได้แก่จังหวัดและอำเภอ นั้น ความจริงเป็นการบริหารรับช่วงจากส่วนกลางนั่นเอง

๑. การวินิจฉัยอรรถคดีเป็นหน้าที่ศาลในระบอบประชาธิปไตย อำนาจตุลาการเป็นอำนาจอิสระไม่อยู่ใต้อำนาจบริหาร ศาลมีอยู่ ๓ ชนิด ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา เพื่ออำนวยความสะดวกธรรมให้แก่คู่ความมากยิ่งขึ้น

๑๐. ลิทธิและ เสรีภาพของประชาชนมีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เป็นการประกันมิให้ถูกริดรอนได้ เช่น การเสมอภาคในกฎหมาย เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์โฆษณา เสรีภาพในการศึกษา เสรีภาพในการรวมเป็นสมาคม เสรีภาพในการเลือกถิ่นฐานที่อยู่

๑๑. ขณะเดียวกันที่มีสิทธิ เสรีภาพ บุคคลย่อมจะต้องมีหน้าที่เป็นของคู่กัน หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติคือบ้านเมืองก็เช่น หน้าที่ป้องกันประเทศ หน้าที่รับราชการทหาร หน้าที่เคารพกฎหมาย หน้าที่เสียภาษีอากร หน้าที่ช่วยเหลือราชการ หน้าที่รับการศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษา

นอกจากหน้าที่ต่อรัฐ บุคคลจะต้องมีหน้าที่ต่อตนเอง คือครอบครัว ต่อโรงเรียน และต่อชุมชนชนค้าย ฯลฯ

หทัย คันทอง (2525 : 310 - 311) ได้เสนอรายการมโนทัศน์เนื้อหาวิชา วิธีสอน และการจัดกิจกรรมในวิชาหน้าที่พลเมือง กฎหมาย รัฐศาสตร์ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

๑. รายการมโนทัศน์

- (๑) สังคมมนุษย์กับความมั่นคงของสถาบัน
- (๒) ลิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย
- (๓) เสรีภาพของชนชาวไทย
- (๔) การปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (๕) เอกภาพและ เอกลักษณ์ของชาติ
- (๖) ความสัมพันธ์ในครอบครัว สังคม ชุมชน และประชาคมของโลก
- (๗) ความมั่นคงของราชอาณาจักรไทย

2. เนื้อหาวิชาและ เรื่องราวที่จะต้องสอน

- (1) ความหมายและขอบข่ายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
- (2) ลีทธี หน้าที่ เสรีภาพและความเสมอภาค
- (3) ระบอบการปกครองและอุดมการณ์ของชาติ
- (4) ความสัมพันธ์ในสังคมและประชาคมของโลก
- (5) การรักษาเอกภาพและ เอกลักษณ์

3. วิธีสอน

- (1) สอนให้ เข้าใจและปฏิบัติตนในระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
- (2) สอนให้ เข้าใจและ เห็นความสำคัญของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และสถาบันอื่น ๆ และอุดมการณ์ของชาติไทย
- (3) สอนให้ เข้าใจและปฏิบัติตามวัฒนธรรมขนบประเพณีของไทย
- (4) สอนให้ รู้คุณค่าของมรดกไทยและงานด้านศิลปวัฒนธรรมและ ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของคนไทย
- (5) สอนให้ เข้าใจในการดำรงชีวิตด้วยการอาชีพที่มั่นคงและมี คุณธรรม
- (6) สอนให้ เข้าใจบทบาทของคนที่มีต่อสังคม

4. กิจกรรม

- (1) การอภิปรายปัญหา
- (2) การค้นคว้าและรายงาน
- (3) การสำรวจชุมชน
- (4) การจัดนิทรรศการ
- (5) การศึกษาประวัติของบุคคลตัวอย่าง
- (6) การแสดงบทบาทสมมติและการจัดสถานการณ์จำลอง
- (7) การใช้และการสร้างอุปกรณ์โสตทัศน
- (8) การ เชิญวิทยากรมาบรรยาย

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 54 - 61) ได้
เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อ เสริมสร้างลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

การจัดการเรียนการสอน เพื่อ เสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย
ให้กับนักเรียน ได้แก่ การรู้จักบทบาทและหน้าที่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การมีความ
รับผิดชอบ การเป็นผู้มีระเบียบวินัย การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การมีส่วนร่วม
ทั้งความคิด การกระทำและน้ำใจ การให้เกียรติซึ่งกันและกันตามฐานานุกรม การยอมรับและ
เคารพในสิทธิและหน้าที่ของ เอกัตบุคคล การใช้ปัญญาหรือ เหตุผลในการตัดสินใจ การรู้จัก
เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การยึดมั่นในความกตัญญู เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
การยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถทำได้ 2 แนวทาง คือ

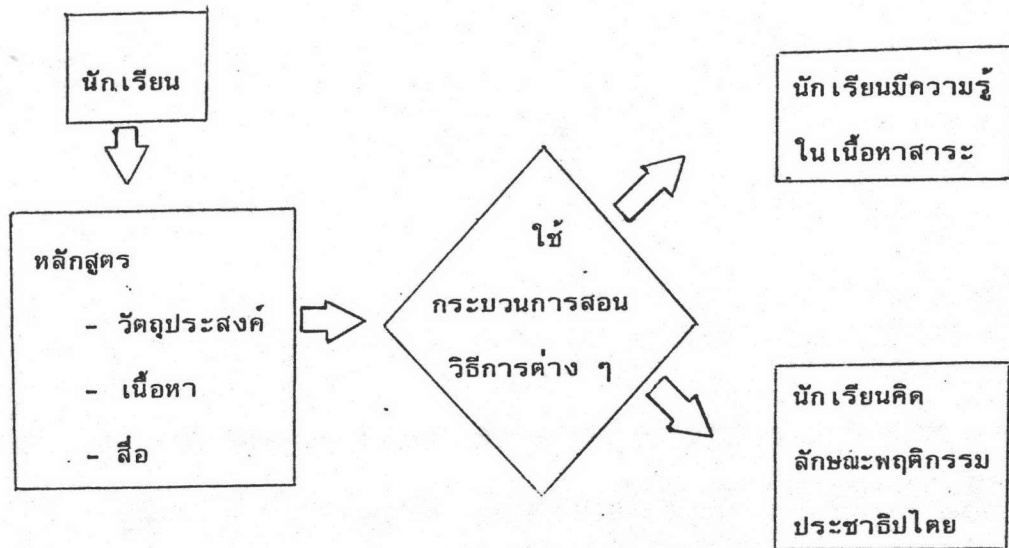
1. การเรียนการสอนตามเนื้อหา โดยกำหนดเนื้อหา

ประชาธิปไตยไว้ในหลักสูตรกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ในรายวิชา ส 101 ส 102 (ประเทศ
ของเรา) ส 203 ส 204 (เพื่อนบ้านของเรา) ส 305 ส 306 (โลกของเรา)
ส 092 (ประวัติศาสตร์ไทย 2) ส 401 (สังคมศึกษา) ส 605 (สังคมศึกษา) ส 031
(การปกครองของไทย) ส 032 (การปกครองท้องถิ่น) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
เกี่ยวกับเนื้อหาประชาธิปไตยโดยตรงในวิชาสังคมศึกษา มีความมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ
คือ

- 1.1 | ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน
- 1.2 | ต้องการฝึกให้เกิดลักษณะพฤติกรรมประชาธิปไตยใน

ตัวนักเรียน ซึ่งเป็นประชาธิปไตยในชีวิต โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนวิธีต่าง ๆ
เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การศึกษาค้นคว้า การอภิปราย การรายงาน การสร้างสถานการณ์
จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต ฯลฯ โดยเขียนเป็นแผนภูมิการเรียนรู้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย

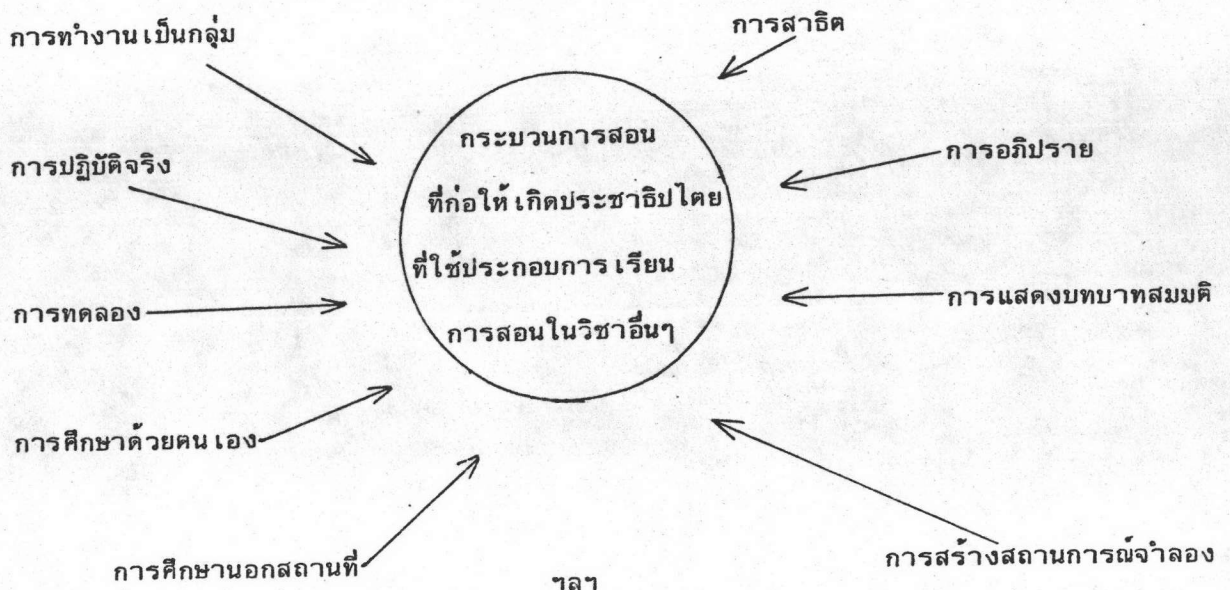

(กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 54 - 61)

2. กลุ่มภาษา กลุ่มวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ กลุ่มพัฒนา

บุคลิกภาพ และกลุ่มการทำงานและอาชีพหรือกลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ กลุ่มเหล่านี้จะไม่กำหนดเนื้อหา แต่สามารถนำขบวนการประชาธิปไตยเข้าไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อฝึกนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย กระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตย

แผนภูมิที่ 2 การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาอื่นนอกจากกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตย

(กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 54 - 61)

ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิกุล (2531 : 17 - 19) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน สรุปได้ดังนี้

กระบวนการในการให้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี จะต้องพัฒนา นักเรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งมโนทัศน์ เจตคติ ค่านิยม และทักษะการปฏิบัติ การจัดการเรียน การสอนจึงต้องทำความคู่กันไปในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในรูปของกิจกรรม เสริมหลักสูตร ต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เน้นกระบวนการศึกษาด้วยการปฏิบัติ (Action Approach) โดยใช้ประโยชน์จากห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน สถาบัน และสังคม เป็นแหล่งข้อมูลและเป็นห้องทดลอง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติความเป็นพลเมืองดี (Laboratory Approach)
2. ใช้วิธีการให้การศึกษาด้วยปัญหา (Problem Approach) โดยการนำเอาปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ในบทเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด การวิเคราะห์ การใช้แหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้า อันจะทำให้ นักเรียนเข้าใจ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3. ใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบสืบสอบ (Inquiry Method) เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และฝึกทักษะอันจำเป็นแก่การตัดสินใจ
4. ใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนหลาย ๆ วิธี ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการวัดความรู้ ความเข้าใจด้วยข้อสอบเท่านั้น การใช้กระบวนการวัด หลาย ๆ อย่าง จะช่วยประเมินผลรวมของพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนได้อย่าง ครบถ้วน

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาของต่างประเทศได้ให้ข้อเสนอแนะในการให้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนไทย ได้แก่

จอห์น จาโรไลเมค (John Jarolimek 1967 : 361 - 363)

ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่เยาวชน จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนได้เข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์พื้นฐานบางอย่างที่สัมพันธ์กับระบบการเมือง จึงได้เสนอแนะวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาไว้ 6 ประการดังนี้

1. จัดระบบการเรียนการสอนที่จะช่วยกระตุ้นนักเรียนเกิดความเข้าใจในความสำคัญของมโนทัศน์และแนวความคิดที่สัมพันธ์กับรัฐศาสตร์
2. ให้โอกาสนักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยการให้ตัวอย่างที่เหมือนจริง เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
3. จัดให้เด็กได้มีโอกาสเผชิญกับสถานการณ์ที่มีข้อสงสัยหรือเป็นปัญหา
4. จัดให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทักษะทางปัญญาที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง (เช่น การคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ การรวบรวมจัดกระทำข้อมูล การเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การหาข้อสรุปของปัญหา เป็นต้น)
5. ครูต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกับนักเรียน โดยคาดหวังบทบาทความรับผิดชอบจากพฤติกรรมทางการเมือง
6. ครูควรให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ลึกซึ้งขึ้นชมในความ เป็นมรดกทางการเมืองของสังคม

สมาคมเพื่อการศึกษาทางด้านการศึกษาระดับชาติของสหรัฐอเมริกา

(The National Society for the Study of Education 1981 : 56 - 58)

ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. ครูควรให้อิสระจากการจำกัดขอบเขตความรับผิดชอบสำหรับควบคุมและป้องกันทุก ๆ การกระทำ และทุก ๆ นาทของการเรียนรู้ประสบการณ์ของนักเรียน
2. มีความรับผิดชอบต่อการเรียนเกี่ยวกับตนเองและการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่นของนักเรียน

3. ทล็กเสียงกัจกรรมการ เรยนรูที่ให้นักเรยน เป็นฝ่ายรับ (the passive) มาเป็นกัจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ (the active mode) ให้นักเรยน ได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น
4. รู้จักจัดสัดส่วนของ เนื้อหาในการจัดกัจกรรมการ เรยนการสอนสู่นอกห้องเรยน ห้องสมุด โรงเรยน และชุมชน
5. ใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรยน ระดับผลการ เรยนของนักเรยนไม่ควรผูกมัดอยู่ที่อำนาจของครูหรือความรู้ เฉพาะในหนังสือ เรยน
6. ใช้เครื่องมือ สื่อการเรยนหลาย ๆ อย่างที่จะทำให้นักเรยน เกิด การเรยนรู้นอก เหนือจากในหนังสือเรยน

การให้การศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนโดยผ่านกระบวนการจัด การเรยนการสอน เพื่อให้นักเรยนมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะ เพื่อนำ ประสพการณ์การ เรยนรูที่ได้รับมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในสังคม จำเป็นที่จะต้องให้ นักเรยนได้รับความรู้ที่เป็นเนื้อหา จนเกิดความ เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริง ดังนั้น การฝึกให้นักเรยนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงหลาย ๆ รูปแบบ ย่อม ทำให้นักเรยนได้รับประสพการณ์ตรง มีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามความ รับผิดชอบของคนได้อย่างกลมกลืนกับความรู้ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระที่ตนได้รับ การจัดกัจกรรม เสริมหลักสูตรจึงมีคุณค่ามากในการ เสริมสร้างให้นักเรยน เป็นพล เมืองดีหรือฝักปฏิบัติหน้าที่ ของเยาวชนที่พึงประสงค์ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

1.2.2 การจัดกัจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อ เสริมสร้าง ความ เข้าใจ เกี่ยวกับ หน้าที่ของเยาวชน

กัจกรรม เสริมหลักสูตรหรือกัจกรรมนักเรยน คือ กัจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อ ส่งเสริมการ เรยนในหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อสนองความสนใจและ เพื่อส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพ อุบนิสัยของนักเรยนให้เหมาะสมกับสังคมประชาธิปไตย (กระทรวง ศึกษาธิการ 2528 : 5) การจัดกัจกรรม เสริมหลักสูตรจึง เป็นวิธีการสำคัญอันหนึ่งที่จะ ใช้เป็น เครื่องมือเพื่อ เสริมสร้างความเป็นพล เมืองดีให้แก่เยาวชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ใน สถาบัน หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน

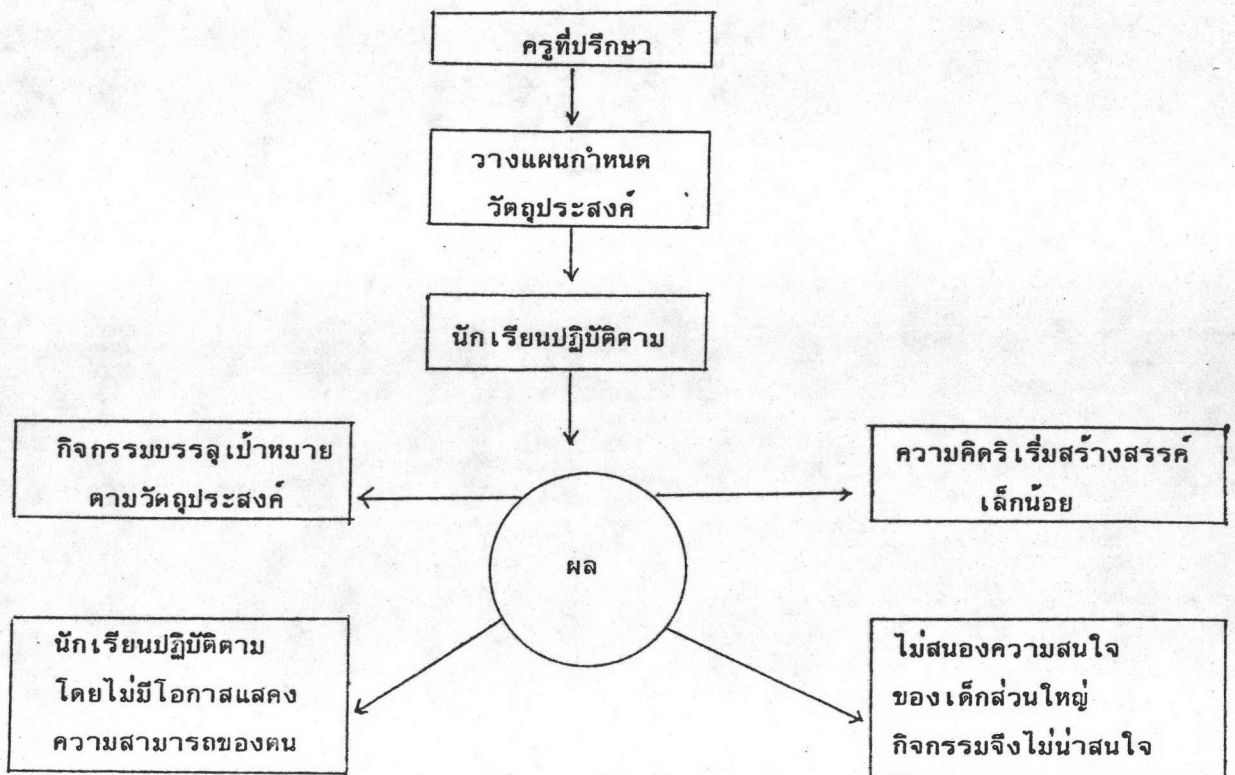
โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญของรัฐในการให้การศึกษาแก่เยาวชน ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ให้เยาวชนได้พัฒนาทั้ง ค่านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม ตลอดจนทักษะต่าง ๆ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียนของครูแต่เพียงอย่างเดียว จึงไม่สามารถที่จะช่วยให้เยาวชนมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ในทุก ๆ ด้านได้ จำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้ ได้รับความรู้ ประสบการณ์ และทักษะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถาน ศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2520 (2528 : 16 - 17) ได้เสนอแนะ วิธีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนไว้ 2 วิธี คือ

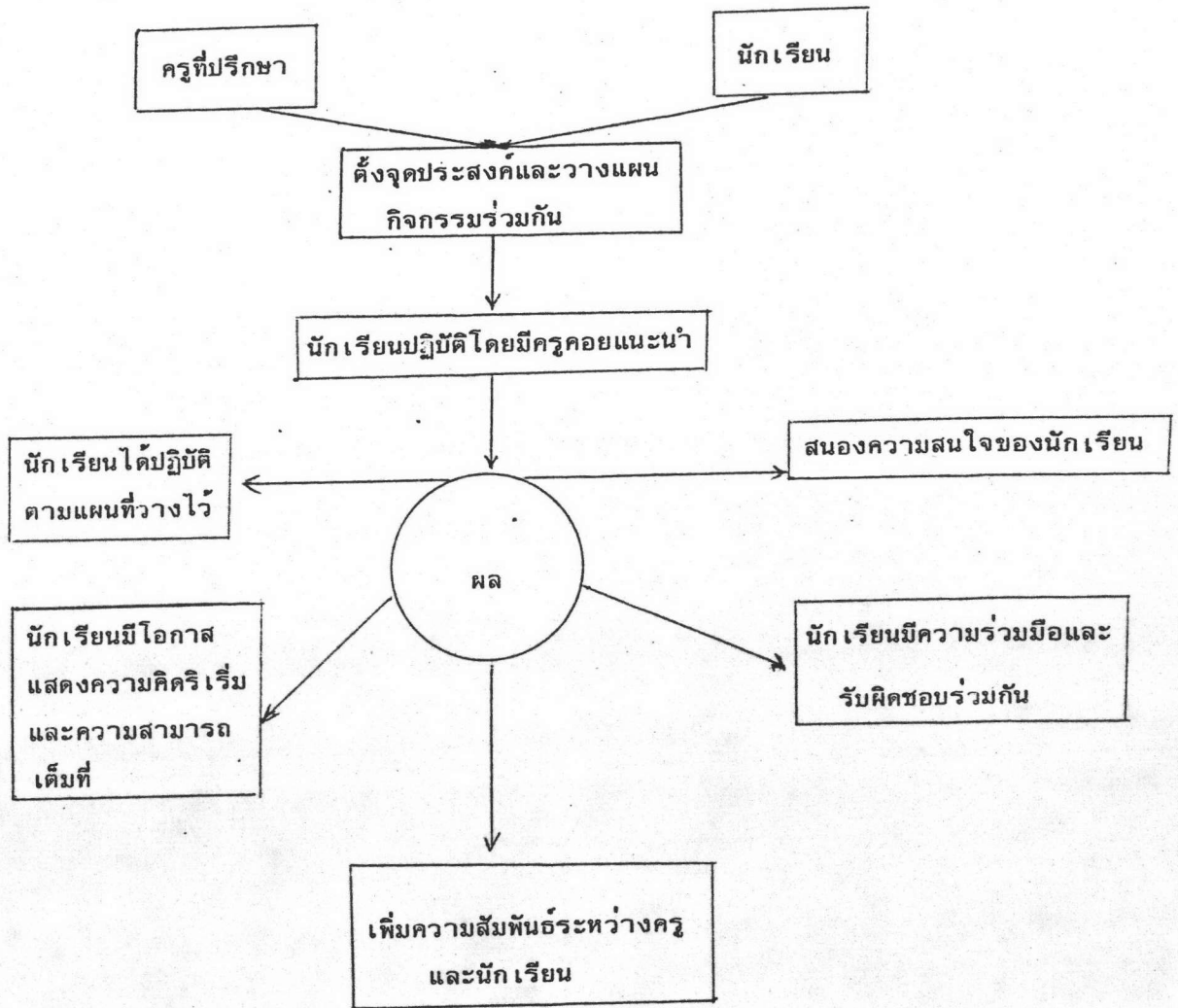
1. ครูเป็นศูนย์กลาง
2. นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 3 และแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลาง

แผนภูมิที่ 4 การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรลักษณะที่นักเรียน เป็นศูนย์กลาง

(กระทรวงศึกษาธิการ 2528 : 17)

กิจกรรม เสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน เพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม สามารถจัดได้ในหลาย ๆ รูปแบบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 5 - 6) ได้เสนอประเภทของกิจกรรมนักเรียนที่ควรจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมลูกเสือ หรือยุวกาชาด หรือเนตรนารี หรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ หรือกิจกรรมรักษาดินแดน
2. กิจกรรมศาสนา
3. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

4. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
5. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
6. กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
8. กิจกรรมทัศนศึกษา
9. กิจกรรมนันทนาการ
10. กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

ลาวัณย์ วิทยาลัยเกษตร (2531 : 19 - 20) ได้ให้ข้อเสนอแนะ
ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ดังต่อไปนี้

1. สภานักเรียน (Student Council) หรือคณะกรรมการ
นักเรียน (Student Committee) สามารถจัดได้ทั้งในระดับชั้นเรียน และระดับ
โรงเรียน เพื่อฝึกการปกครองตนเอง ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม เป็นการจำลองการ
ปกครองประเทศ ซึ่งอยู่ห่างไกลตัวนักเรียนออกไปมาให้นักเรียนได้สัมผัส และเกิดความเข้าใจ
2. ชมรมหรือชุมนุมกิจกรรมต่าง ๆ (Activities Club) ซึ่ง
นักเรียนเลือกและสมัครเป็นสมาชิกตามความถนัดและความสนใจ จะมีระเบียบการทำงาน
และการปฏิบัติบนพื้นฐานของประชาธิปไตย ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกฝนจากกิจกรรมของชุมนุม
และได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนด้วยในขณะเดียวกันในกิจกรรมกลุ่มรวมถึง ลูกเสือ อนุชาชาติ
ยุวกลีกร และอื่น ๆ ด้วย
3. กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ได้ทั้ง เป็นวิธีการเรียนรู้ทเรียน
ในห้องเรียนและในกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมกลุ่มเหล่านี้ย่อมต้องอาศัยหลักการ
ประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน จึงนับเป็นการฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย และการอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นด้วย ทั้งในการแสดงความคิดเห็น ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม การเคารพสิทธิและ
ความคิดเห็นของผู้อื่นกับเสียงข้างมากด้วย
4. การบำเพ็ญประโยชน์ เช่น การทำความสะอาด การพัฒนาโรงเรียน
ชุมนุม วัด และการนำกิจกรรมช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อเข้าใจปัญหาสังคม เช่น การช่วยเหลือดูแล
คนพิการ เป็นต้น เป็นการฝึกฝนนักเรียนให้มีจิตใจสาธารณะ (Public Spirit) เห็นแก่

ส่วนรวมและยังได้เข้าใจถึงความรับผิดชอบของสังคมในการช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อเฉลี่ยความ
สุขแก่กันด้วย กิจกรรมเหล่านี้อาจจัดเนื่องในโอกาสวันสำคัญหรือวันที่ระลึกถึงผู้ที่ได้ประกอบ
คุณงามความดีไว้แก่สังคม หรือตามที่เหมาะสมได้

5. พิธีการและงานของโรงเรียน ที่จะพัฒนาความรู้สึกรักและผูกพัน
ถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ประเทศชาติ เช่น การประชุม การเชิญธงชาติขึ้นสู่
ยอดเสา งานอาสาสมัครช่วยโรงเรียน ดูแลนักเรียนชั้นเล็กในการเดินข้ามถนน การเข้าออก
บริเวณโรงเรียน การดูแลสิ่งของเครื่องใช้สำคัญ การช่วยงานห้องสมุด และงานอื่น ๆ เพื่อ
ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม มีน้ำใจ และเสียสละ

6. การศึกษานอกสถานที่ เพื่อศึกษาสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ศิลป
โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม สถานที่ราชการ และแหล่งปฏิบัติการปกครอง
ของรัฐ ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศ รัฐสภา เป็นต้น ให้ได้เห็นของจริง เพื่อ
เห็นคุณค่า ชามซึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ชุมชน และชาติ
ได้เข้าใจถึงกลไกในการปฏิบัติงานระดับชั้นต่าง ๆ

7. การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา
วันที่ระลึกถึงบุคคลผู้ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น เพื่อ
ให้เห็นความสำคัญ ระลึกถึงคุณความดีของผู้ได้กระทำ และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นใน
ฐานะพลเมืองคนหนึ่ง

8. การติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งอาจทำได้ทั้งใน
ระดับชั้นเรียน นำเข้ามาเรียนในบทเรียน ทำในรูปกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นชุมนุมกิจกรรม
หรือกิจกรรมเสริม การติดตามข่าวผนวกเข้ากับกิจกรรมทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน หรือ
กิจกรรมกระจายเสียงในโรงเรียน เพื่อฝึกให้นักเรียนกระตือรือร้น ทนต่อเหตุการณ์ เข้าใจ
ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ และรอบรู้

นอกจากโรงเรียนแล้ว หน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งภาค
รัฐบาลและเอกชนก็สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริม
หลักสูตรที่จัดนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนัก
นายกรัฐมนตรี ม.ป.ป. : 1 - 5, 1 - 6) โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานเยาวชนแห่งชาติเป็นผู้ทำหน้าที่ กำกับ ดูแล และประสานงานในการดำเนินการ
ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน

สายัณห์ พลະสุรย์ (2528 : 6 - 10) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการ
จัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาเยาวชนของศูนย์เยาวชนต่าง ๆ ไว้ว่า โดยทั่วไปวิธีการ
ดำเนินงานในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาเยาวชนของศูนย์เยาวชนต่าง ๆ อาจมีความ
แตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย แต่โดยหลักการใหญ่ ๆ ควรมีวิธีดำเนินการสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย สำหรับเยาวชนที่จะเข้าร่วมกิจกรรม
ว่าเป็นบุคคลประเภทใด มีคุณสมบัติอย่างไร เป็นต้น เช่น เป็นเยาวชนที่ไม่ได้เข้าเรียนใน
ระบบโรงเรียน หรือเป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ใน เขตชายแดนภาคใต้ที่นับถือศาสนาอิสลาม

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ว่าต้องการให้เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม
ได้รับพัฒนาการในด้านใด ทั้งนี้จุดมุ่งหมายที่กำหนดนี้จะต้องสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนา
เยาวชนของชาติ เป็นสำคัญ เช่น เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจทางด้านการเกษตร
สาธารณสุข มีทักษะในการถนอมอาหาร การขยายพันธุ์พืช หรือให้เยาวชนเกิดเจตคติที่ดีต่อ
ชีวิตและสังคม มีความรักชาติ มีความสามัคคี เป็นต้น

3. การกำหนดระยะเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรม ให้มีความสัมพันธ์
กับจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เรื่องที่จะดำเนินการ

4. การกำหนดเนื้อหา ต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด
ไว้ เนื้อหาของกิจกรรมควรกำหนด เป็นหัวข้อเฉพาะ เจาะจงและมีความ เข้าใจตรงกันทั้งผู้
จัดดำเนินการและเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น เนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคม
วัฒนธรรม เนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพ เนื้อหาเกี่ยวกับการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม
 เป็นต้น

5. การกำหนดวิธีการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น โดยวิธีฟังคำบรรยาย
การสังเกต การอภิปราย การทำงานร่วมกัน การเล่นเกมหรือเกมต่าง ๆ การสาธิต
หรือการปฏิบัติจริง เป็นต้น

สำหรับประเภทของกิจกรรม เสริมหลักสูตรของหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่นอกกระบวนโรงเรียนทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ในอันที่จะเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน เพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม สามารถทำได้ในหลาย ๆ รูปแบบ ได้แก่

1. กิจกรรมด้านการบริการสังคมสงเคราะห์
2. กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม
3. กิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์
4. กิจกรรมด้านการนันทนาการ
5. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพ
6. กิจกรรมด้านการส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชน

1.2.3 การใช้กระบวนการสังคมประภิด (Socialization) เพื่อพัฒนาหน้าที่ของเยาวชน

คำว่า "สังคมประภิด" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Socialization" นี้ได้มีนักการศึกษา นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักจิตวิทยาของไทยได้แปลความหมายไว้แตกต่างกัน เช่น สังคมประภิดหรือสังคมประภฤติ สังคมกรรม การขัดเกลาทางสังคม การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน เช่น

วราคม ทีสุกะ (2527 : 235) ได้อธิบายความหมายของสังคมประภิด (Socialization) ว่า

1. เป็นกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมที่แต่ละคนอาศัยอยู่เพื่อที่จะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
2. เป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของสังคม
3. เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลแต่ละคนซึ่ง เป็น เพียงอินทรีย์ทางชีววิทยา บรรลุถึงความเป็น "สัตว์สังคม" อย่างสมบูรณ์

รัตนา ตุงคสวัสดิ์ (2528 : 35) ได้สรุปความหมายของสังคม
 ประกิด (Socialization) ว่า คือ กระบวนการซึ่งบุคคลได้รับความรู้ ทักษะ ลักษณะ
 และคุณค่าต่าง ๆ รวมทั้งบุคลิกภาพจากการติดต่อสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งสามารถทำให้เขาเป็น
 สมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม

สุพัตรา สุภาพ (2529 : 48) ได้อธิบายสังคมประกิด
 (Socialization) ว่า คือ การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและ
 ทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ
 กำหนดหรือวางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของ
 ตนเอง

โคล เอส เบรมเบค (Cole S. Brembeck 1966 : 12) ได้สรุป
 ความหมายของสังคมประกิด (Socialization) ไว้ว่า สังคมประกิด คือ กระบวนการ
 ซึ่งบุคคลเรียนรู้วิถีของสังคมซึ่งเขาอาศัยอยู่ สิ่งนี้เกิดขึ้นโดยผ่านการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม
 ตามครรลองประจำวันของการกระทำระหว่างกันของมนุษย์

แฟรงค์ ดี วัตสัน (Frank D. Watson, in Henry Pratt
 Fairchild, ed. 1968: 170) ให้ความหมายของสังคมประกิด (Socialization)
 ไว้ใน Dictionary of Sociology ว่า สังคมประกิดคือกระบวนการให้การอบรมสั่งสอน
 แก่บุคคล โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลรับรู้และสามารถที่จะ
 ปรับตัวเองสำหรับดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง

เลียวนาร์ด บรูม, ฟิลลิป เซลซนิก และ โดโรธี บรูม คาร์โรช
 (Leonard Broom, Philip Selznick and Dorothy Broom Darroch 1981: 84)
 ได้อธิบายความหมายของสังคมประกิด (Socialization) ไว้ว่า สังคมประกิด สามารถ
 อธิบายความหมายได้ 2 แห่ง คือ ในทัศนะของสังคมและทัศนะของปัจเจกบุคคล ในทัศนะของ
 สังคม สังคมประกิด คือ กระบวนการทำให้ปัจเจกบุคคลเข้าสู่วิถีการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
 และเป็นการสอนให้พวกเขาได้เรียนรู้ขนบประเพณีวัฒนธรรมของสังคม สังคมประกิดจึงเป็น
 การเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นชีวอินทรีย์ไปสู่ความเป็นสมาชิกของสังคมมนุษย์ ส่วนในทัศนะของ
 ปัจเจกบุคคล สังคมประกิดก็คือ กระบวนการของการพัฒนาตน (Self) โดยผ่านการปะทะ

สัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถเสริมสร้างศักยภาพให้บรรลุผลสมบูรณ์ สังคมประภค
จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการรับรู้ตนเอง (Self - awareness) และการสร้าง
ลักษณะของปัจเจกบุคคล ดังนั้นสังคมประภคจึงมีหน้าที่ 2 ประการคือ การถ่ายทอดมรดกสังคม
และการเสริมสร้างบุคลิกภาพของปัจเจกบุคคล

จากความหมายที่นำมากล่าวถึงข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สังคมประภค
คือกระบวนการที่บุคคลได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม จากผู้ที่ได้มีการ
ติดต่อกับปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ แล้วนำมาพัฒนา
เสริมสร้างพฤติกรรมสำหรับการประพฤติปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในฐานะที่เป็นสมาชิก
ของสังคม

อาานนท์ อากาภิรม (2518 : 66) ได้เน้นหน้าที่สำคัญของสังคม
ประภคในการปลูกฝังระเบียบสังคมให้แก่มวลชนสมาชิกว่ามี 3 ประการคือ

1. การอบรมให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้ระเบียบของสังคม กล่าวคือ
ช่วยให้มวลชนสมาชิกได้รู้จักปฏิบัติตามปทัสสถาน และตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทอย่างถูกต้อง
เพื่อจะได้ปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2. การปลูกฝังบุคลิกภาพให้แก่บุคคล กล่าวคือ การเรียนรู้ระเบียบ
ของสังคม ทำให้บุคคลมีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น อันได้แก่ การมี
มนุษยสัมพันธ์ การถ้อยทีถ้อยปฏิบัติโดยพิจารณาถึงใจเขาใจเรา

3. อบรมให้ทราบถึงคุณค่า "ค่านิยม" ของสังคม กล่าวคือ บุคคลจะ
ได้ทราบในสิ่งที่สมาชิกของสังคมอยากได้หรือปรารถนาจะให้ เป็นไปเช่นนั้น

การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน จำเป็นต้อง
อาศัยกระบวนการสังคมประภคโดยผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่นักเรียน
ได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อสร้างเสริมและพัฒนา
ให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนในแนวทางที่พึงปรารถนาของสังคม

วราคม ทิสุงะ (2527 : 243 - 247) และ อาานนท์ อากาภิรม
(2518 : 67 - 68) ได้ชี้ให้เห็นว่า ตัวแทนที่ทำหน้าที่สังคมประภคให้แก่เยาวชนมี 5 กลุ่ม
คือ

1. ครอบครัว เป็นบุคคลกลุ่มแรกที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคม การอบรมสั่งสอนในเบื้องต้นนี้มีมากมาย เช่น การสอนให้รู้จักเรียกชื่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง หรือตัวเอง รู้จักวิธีการเดิน การรับประทานอาหาร รู้จักแยกแยะว่าอะไรผิดอะไรถูก และระเบียบหรือมรรยาทต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

2. กลุ่มเพื่อนเล่น (peer groups) ได้แก่ เพื่อนเล่นชั่วคราวชั่วคราว เพื่อนร่วมโรงเรียน และเพื่อนเล่นในสนามเด็กเล่นตามถนนหนทาง ในระยะนี้ชีวิตสังคมของเด็กขยายกว้างขึ้น เด็กจะแสดงออกซึ่งอารมณ์รัก อารมณ์โกรธ อารมณ์หึงหวง (ของเล่น) เด็กจะเรียนรู้การพูดและการกระทำต่าง ๆ มากขึ้นกว่าในครอบครัว เช่น เรียนรู้ถึงความรักพวกพ้อง เรียนรู้กติกาของเล่นง่าย ๆ กล่าวได้ว่ากลุ่มเพื่อนเล่นมีอิทธิพลสำคัญต่อการอบรมบ่มนิสัยเด็ก ๆ อนาคตของเด็กจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของกลุ่มเพื่อนเล่นอยู่ไม่น้อยทีเดียว

3. โรงเรียน เป็นตัวแทนของสังคมในการทำหน้าที่ให้การศึกษาแบบรูปนัย (Formal Education) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากนับแต่สมัยกลาง (Middle Ages) เป็นต้นมา โรงเรียนทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กได้เรียนรู้ในด้านวิชาการ จริยธรรม ตลอดจนระเบียบประเพณีต่าง ๆ ของสังคม

4. กลุ่มอาชีพ อาชีพแต่ละประเภทมักมีระเบียบปฏิบัติ เฉพาะกลุ่มของตน เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร ข้าราชการอัยการ ข้าราชการตุลาการ อาชีพนักหนังสือพิมพ์ อาชีพนักแสดง และธุรกิจบริหาร อาชีพดังกล่าวข้างต้นล้วนมีระเบียบและวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันไป สมาชิกใหม่ของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จำต้องเรียนรู้ระเบียบประเพณีของกลุ่มอาชีพที่ตน เป็นสมาชิก

5. สื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ นับว่าเป็นตัวแทนที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมสมาชิกของสังคมได้เรียนรู้ระเบียบของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันสื่อมวลชนมีขอบข่ายของการปฏิบัติงานกว้างขวางมาก สมาชิกของสังคมย่อมได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยตั้งใจและมิได้ตั้งใจ

นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ (2529 : 60 - 61) ได้มีความเห็นเพิ่มเติมถึงตัวแทนที่ทำหน้าที่สังคมประภิด อีกประการหนึ่งคือ

ตัวแทนทางศาสนา ได้แก่ วัด พระ นักบวช ผู้สอนศาสนา หรือผู้เผยแพร่ธรรมของศาสนา ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะช่วยขัดเกลาในแง่ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติที่ถูกที่ควร ตลอดจนหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต เช่น ศาสนาพุทธสอนคนให้ละความชั่ว ประพฤติดี และทำใจให้บริสุทธิ์ เอื้อเพื่อแผ่เมตตาปราณีต่อกัน ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เป็นต้น ทำให้บุคคลมีหลักคุณธรรมที่มีคุณค่าบางอย่างในการยึดมั่นร่วมกัน ทำให้สังคมเป็นระเบียบ และตัวแทนทั้ง 5 กลุ่ม สามารถใช้กระบวนการสังคมประภคในการพัฒนาเยาวชนได้ 2 วิธี คือ

1. การขัดเกลาโดยตรง เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของกลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้ เป็นการบอกว่สิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ อะไรผิด อะไรถูก ฯลฯ ซึ่งนับว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เป็นการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจริงจัง และเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ

2. การขัดเกลาโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น เช่น ถ้าเราไปงานเลี้ยงที่มีอุปกรณ์การกินมากมายและเราไม่คุ้นเคย และไม่ทราบว่าจะใช้อะไรก่อนหลัง เราก็เรียนรู้ได้จากการดูบุคคลอื่นว่าเขาหยิบอะไรก่อนหลัง ไม่ว่าจะในด้านการใช้ แก้ว มีด ช้อน ฯลฯ แล้วพยายามเลียนแบบคนที่ทำถูกต้อง เราก็จะไม่ผิดพลาดหรือในกรณีพ่อแม่ชอบใช้คำหยาม เด็กบางคนก็ใช้คำหยามด้วย ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่ไม่ต้องการให้เด็กพูดเช่นนั้น เช่น บางครอบครัวหรือครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะยากจนมักจะพูดจากหยามคายขอมต่ำทอ เด็กก็มักจะต่ำ เก่งตามไปด้วย

จากแนวคิดและข้อเสนอต่าง ๆ ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนสำหรับ เป็นพลเมืองดีของสังคมจะอยู่ในบริบทของสังคมประภคทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะสถาบันต่าง ๆ คือ ตัวแทนของสังคมที่ทำหน้าที่สังคมประภคทั้งโดยตรงในลักษณะของการอบรมสั่งสอน แนะนำ ฝึกฝน ให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนสอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคม และโดยอ้อมในลักษณะของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้จากการปะทะสัมพันธ์ในสังคม

1.3 โครงการเยาวชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

1.3.1 ประวัติความเป็นมา

โครงการฝึกอบรม เยาวชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาล เริ่มขึ้นในสมัย พล.ต.ท.ณรงค์ มทานนท์ เป็นผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เนื่องจากเมื่อประมาณเดือนมิถุนายน 2519 ได้มีปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนเกิดขึ้นมาก เช่น ปัญหานักเรียนก่อการวิวาทยกพวกตีกัน และปัญหายาเสพติด เป็นต้น ขณะที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลกำลังหาวิธีการแก้ปัญหาทางโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ได้ติดต่อให้กองบัญชาการตำรวจนครบาลแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร.ต.ท.เฉลิม เรื่องประวัติ รองสารวัตรแผนกประชาสัมพันธ์ กองบังคับการอำนวยการกองบัญชาการตำรวจนครบาลจึงได้เขียนโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ เสนอต่อผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้โดยจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจบรรยายวิชาอันเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและเยาวชน ในด้านสร้างทัศนคติให้เยาวชนเกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และขณะเดียวกันเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของตำรวจให้แก่เยาวชนด้วย โดยเริ่มทำการฝึกอบรมครั้งแรกในวันที่ 10 มิถุนายน 2519 ที่โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์

ต่อมาได้มีปัญหาเยาวชนเกิดขึ้นในบริเวณวัดไผ่ตัน ทางกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งมี พล.ต.ท.วิเชียร แสงแก้ว ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ขณะนั้น ได้มอบหมายให้กองบังคับการตำรวจนครบาลเหนือร่วมกับแผนกประชาสัมพันธ์ กองบังคับการอำนวยการ ซึ่ง พล.ต.ต.เสน่ห์ ลิทธิพันธ์ (ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลในขณะนั้น) เป็นผู้ควบคุมดำเนินการ และได้วางโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ขึ้น ได้ปรับปรุงวิชาการและจัดหลักสูตรการอบรมให้เหมาะสม และเปิดฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ รุ่นที่ 2 ขึ้น ณ โรงเรียนวัดไผ่ตัน มีนางจรี วงศ์วิเศษ นายกสมาคมสตรีไทยและประธานลูกเสือชาวบ้านเขตพญาไท รุ่นที่ 2 ค่ายสมาคมสตรีไทย เป็นประธานกรรมการดำเนินงาน ได้รับการสนับสนุนจาก นางเอี่ยมศรี บุลสุข ประธานลูกเสือชาวบ้านเขตพญาไท รุ่นที่ 3 ค่ายสมาคมสตรีไทย ลูกเสือชาวบ้านเขตอื่น ๆ ลูกเสือแห่งชาติ และประชาชนผู้มีจิตศรัทธาซึ่งได้ร่วมกันบริจาคเงินจำนวน 50,100 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและมีผู้มอบอุปกรณ์เครื่องใช้อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้

ยังได้รับความร่วมมือจาก กองกำกับการสวัสดิภาพ เด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจนครบาลบางซื่อ และครูโรงเรียนวัดไผ่ตัน การฝึกอบรมจึงดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ปัจจุบันกองบัญชาการตำรวจนครบาล ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ชั้น 5 อาคาร 3 กองบัญชาการตำรวจนครบาล แขวงทุ่งพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการฝึกอบรมเยาวชนตามโครงการเยาวชนสัมพันธ์ ซึ่งมีคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์และคณะกรรมการดำเนินการฝึกอบรมอันประกอบด้วยประชาชน และตำรวจนครบาลที่เกี่ยวข้อง เช่น กองกำกับการบริการประชาชน กองกำกับการสวัสดิภาพ เด็กและเยาวชน กองกำกับการอารักขาและรักษาความปลอดภัย กองกำกับการป้องกันและปราบปรามจลาจล กองบังคับการตำรวจจราจรกลาง และสถานีตำรวจนครบาลท้องที่ที่มีการฝึกอบรม มีคณะวิทยากรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจจากหน่วยต่าง ๆ ดังกล่าว และอาสาสมัครจากหน่วยงานอื่น ร่วมปฏิบัติงานในการฝึกอบรมกองบัญชาการตำรวจนครบาลมีนโยบายที่จะขยายการฝึกอบรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมีพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลเป็นหลัก โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อจะพัฒนาเยาวชนให้มีส่วนในการแก้ปัญหาเยาวชนและช่วยลดปัญหาอาชญากรรม นับว่าโครงการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ เป็นที่ยอมรับว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อสังคม

1.3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีทัศนคติที่ถูกต้อง ยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2) เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีความสามัคคี รักหมู่คณะ
- 3) เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- 4) เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้เห็นประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- 5) เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาที่เป็นประโยชน์

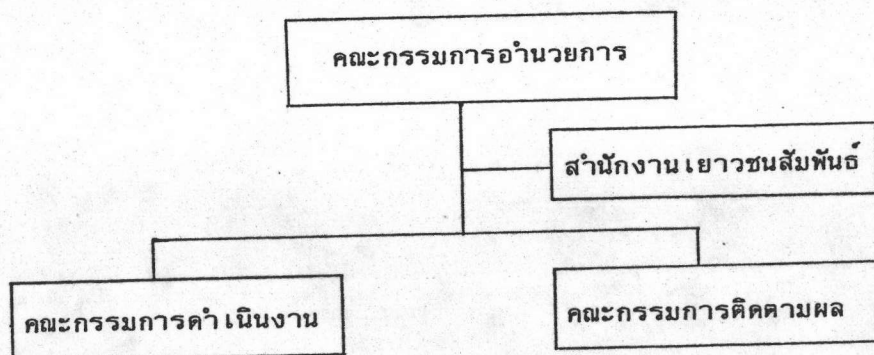
1.3.3 การดำเนินงานตามโครงการ

1.3.3.1 แนวคิดในการดำเนินการ

- 1) ประชาสัมพันธ์หลักการของโครงการให้ผู้ปกครอง และเยาวชน ตลอดจนสมาชิกหน่วยต่าง ๆ ในชุมชน เห็นความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ที่จะได้รับจากการฝึกอบรม
- 2) การเข้ารับการฝึกอบรม ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของทุก ๆ ฝ่าย เพื่อผลในด้านความศรัทธา และความเสียสละอย่างจริงใจที่มีต่อโครงการ ทั้งจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสถานภาพของครอบครัวในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สมาชิกเยาวชนสัมพันธ์กองบัญชาการตำรวจนครบาล จะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น
- 3) กิจกรรมทุกประเภทของเยาวชนสัมพันธ์กองบัญชาการตำรวจนครบาล จะต้องไม่ขัดต่อการศึกษาปกติของเยาวชน
- 4) สนับสนุนให้ประชาชนในเขตพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน เยาวชนสัมพันธ์ของกองบัญชาการตำรวจนครบาลด้วย

1.3.3.2 โครงสร้างการดำเนินงานของโครงการ เยาวชนสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการดำเนินงานของโครงการ เยาวชนสัมพันธ์

1) คณะกรรมการอำนวยการ

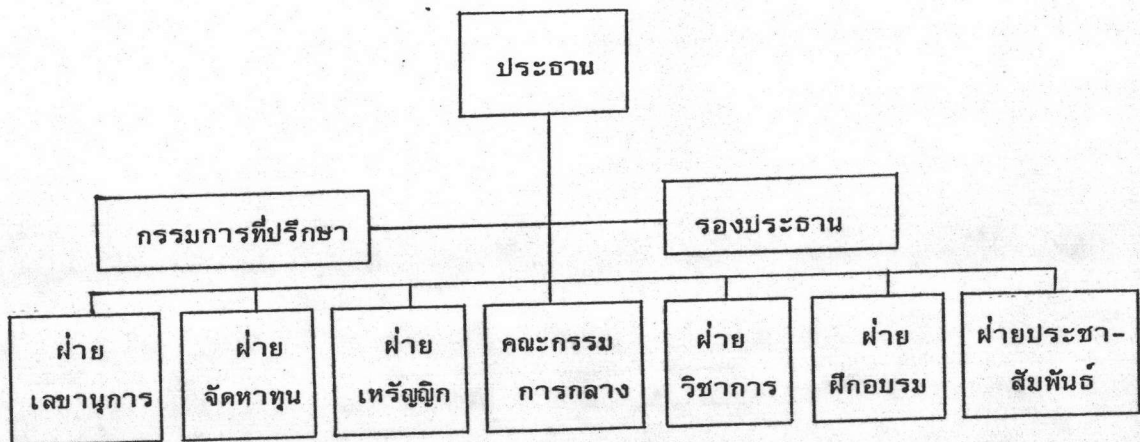
1.1 กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นผู้แต่งตั้ง

คณะกรรมการอำนวยการ เพื่อกำหนดนโยบายการดำเนินงานให้เป็นไปโดยถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และให้การสนับสนุนด้านการจัดหาทุนและการจัดเตรียมงบประมาณพิเศษสำหรับดำเนินกิจกรรมเยาวชนสัมพันธ์

1.2 โครงสร้างคณะกรรมการอำนวยการ

เยาวชนสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 6 โครงสร้างคณะกรรมการอำนวยการเยาวชนสัมพันธ์

1.3.3.3 การดำเนินการฝึกอบรม

1) หลักการในการดำเนินการฝึกอบรม มีดังต่อไปนี้คือ

พิจารณาเขตพื้นที่ที่จะจัดให้มีการฝึกอบรมโดยคำนึง

ถึงปัจจัยความเหมาะสมและความเร่งด่วนต่าง ๆ เช่น

- สภาพชุมชน ได้แก่ ความเหมาะสมและความเอื้ออำนวย

ในการใช้เป็นสถานที่จัดฝึกอบรมในชุมชนนั้น ๆ

- สภาพสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วไป ได้แก่

ลักษณะของประชาชนในเขตพื้นที่นั้น ๆ ลักษณะอาชีพ ระดับเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา

แนวความคิด และทัศนคติความตื่นตัวทางสังคมและการเมือง

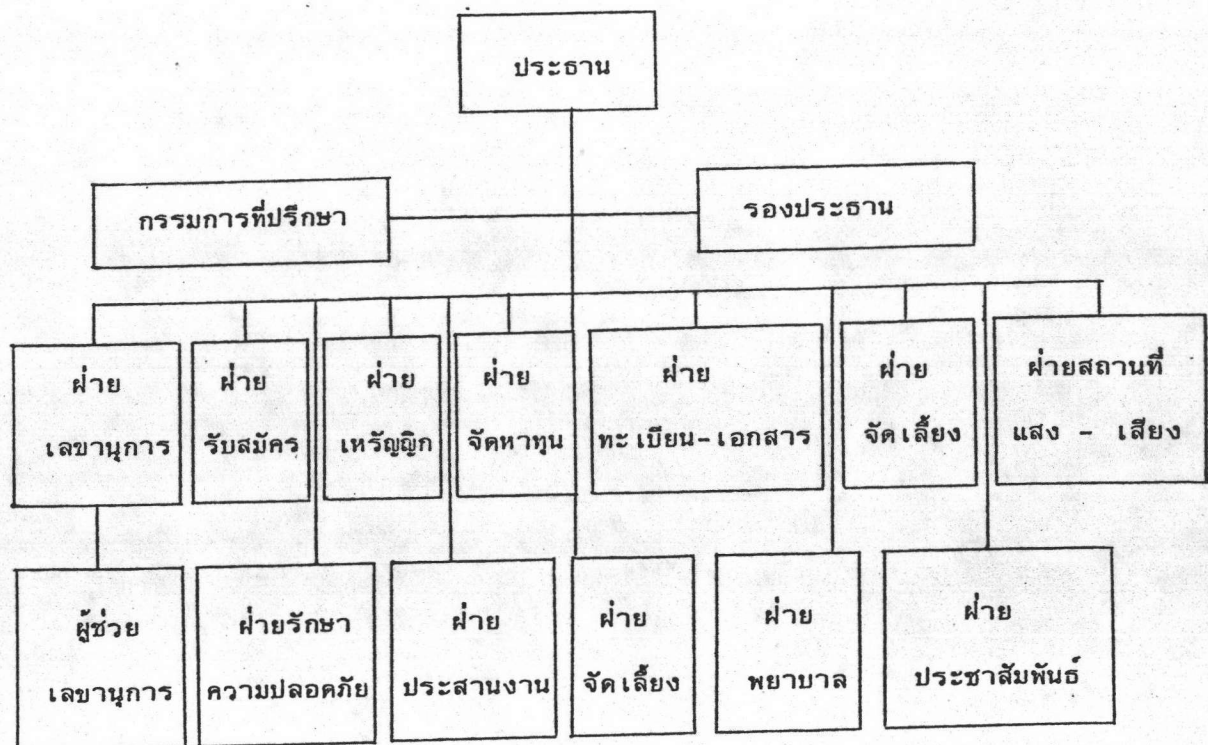
- สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่พบในชุมชน และสาเหตุของ

ปัญหา หากมีการจัดฝึกอบรมจะเป็นการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ได้หรือไม่

2) พิจารณาจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยเลือก
 เห็นจากสมาชิกในเขตท้องที่ที่จัดให้มีการฝึกอบรม โดยอาศัยคุณสมบัติของความเป็นผู้ที่ได้รับ
 การยกย่องและเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีความพร้อมที่จะเสียสละและมีความศรัทธาอย่างจริงใจ
 ที่จะทำงาน เพื่อนำมาซึ่งความเจริญของชุมชนของตน

1.3.3.4 โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานเยาวชนสัมพันธ์

แผนภูมิที่ 7 โครงสร้างคณะกรรมการดำเนินงานเยาวชนสัมพันธ์

1.3.3.5 การรับสมัครเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม

เจ้าหน้าที่ฝ่ายรับสมัครของคณะกรรมการดำเนินงาน
 ร่วมกับฝ่ายอำนวยการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และ
 เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลในท้องที่ที่เปิดฝึกอบรม เป็นผู้ทำการรับสมัคร โดย
 เยาวชนที่จะสมัคร เข้ารับการฝึกอบรม ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) มีอายุระหว่าง 10 - 15 ปี ทั้งชายและหญิง
- 2) มีที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ฝึกอบรม

1.3.3.6 วิธีการฝึกอบรม มีวิธีการดังต่อไปนี้

- 1) คณะวิทยากรเยาวชนสัมพันธ์ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นผู้บรรยายและสาธิต
- 2) แบ่งเยาวชนเป็น 8 หมู่ ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำเงิน สีชมพู สีฟ้า สีม่วง สีแสด โดยคณะเด็กสมาชิกที่มีความแตกต่างด้านสถานภาพ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวในสังคมที่แตกต่างออกไป
- 3) ให้สมาชิกเยาวชนในหมู่ เป็นผู้เลือกตัวผู้นำของกลุ่ม คือ นายหมู่ (ชาย) และรองนายหมู่ (หญิง)
- 4) ใช้เพลงและเกมในการฝึกอบรม โดยสอดแทรกหลักสูตรและวิชาที่เยาวชนควรรู้ ให้เยาวชนมีความสุขสนุกสนานรื่นเริง และในขณะเดียวกัน มีวิธีการสอนแบบจูงใจให้เยาวชนมีความกระตือรือร้นที่จะประพฤติตน เป็นเยาวชนที่ดีตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 5) ให้เยาวชนทุกคนได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งความสามารถ ในทุกด้านที่เป็นประโยชน์โดยมีการแสดงรอบกองไฟ เกมเจียบ และ เพลงประจำหมู่สี
- 6) วิทยากรที่เลี้ยงคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในระหว่างการศึกษาอบรม

1.3.3.8 ระยะเวลาการฝึกอบรม

- ใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 6 วันติดต่อกัน
- ใช้ระยะเวลาเฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์ 3 สัปดาห์ติดต่อกัน โดยมีเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมรุ่นละประมาณ 300 คน

1.3.3.9 กิจกรรมภายหลังการฝึกอบรม

- 1) การรับหมวกเยาวชนสัมพันธ์ เยาวชนที่มีสิทธิ์ที่จะรับหมวกจากประธานในพิธีในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องมีเวลาของการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ลักษณะของหมวก เป็นสีเหลืองทึม มีตราหน้าหมวกเป็นรูปอาร์ม มีโล่ ได้โล่มีตัวอักษร "เยาวชนสัมพันธ์"

2) การส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชนสัมพันธ์ ภายหลังจากการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้เยาวชนสัมพันธ์ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการยึดเหนี่ยวระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เช่น การแข่งขันกีฬา การประกอบกุศลในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น

1.3.4 การประเมินและติดตามผล

1.3.4.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลและติดตามผล

- 1) เพื่อดำเนินการแก้ไข้ปัญหาให้แก่เยาวชน
- 2) เพื่อสามารถรวมกลุ่มและควบคุมเยาวชนที่ฝึกอบรมแล้ว
- 3) เพื่อฝึกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชน
- 4) เพื่อจัดกิจกรรมยามว่างให้แก่เยาวชน
- 5) เพื่อประเมินผลว่าการดำเนินงานตามโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

1.3.4.2 คณะกรรมการติดตามผลเยาวชนสัมพันธ์

เมื่อจบการฝึกอบรมเยาวชนสัมพันธ์ในแต่ละรุ่นแล้ว คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นหนึ่งชุด เรียกว่า "คณะกรรมการติดตามผลเยาวชนสัมพันธ์" โดยส่วนใหญ่คณะกรรมการชุดนี้ จะคัดเลือกมาจากประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยผู้แทนฝ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้แทนคณะกรรมการดำเนินงาน
- 2) กรรมการประชาชน
- 3) เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจนครบาลในท้องที่ที่เปิดฝึกอบรม

1.3.4.3 หน้าที่ของคณะกรรมการติดตามผลเยาวชนสัมพันธ์ คือ

- 1) สำนัวจการดำเนินการของกลุ่มเยาวชนสัมพันธ์ ว่าได้ผลเป็นที่ยอมรับของกลุ่มสมาชิกเพียงใด เพื่อหาข้อบกพร่องและข้อแก้ไขต่อไป

2) ทำข้อมูลความเดือดร้อน ปัญหาของเยาวชนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมไปแล้ว โดยจะต้องแจ้งผลการประเมินหรือการเยี่ยมเยียนส่งให้กับคณะกรรมการอำนวยการทราบ เพื่อที่จะหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้ามีสิ่งใดขัดข้องจะแจ้งให้คณะกรรมการอำนวยการ เยาวชนสัมพันธ์ทราบ

3) สำรวจความก้าวหน้า จำนวนและคุณภาพของสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข หรือเสริมสร้างความก้าวหน้าต่อไป

4) ตรวจสอบสภาพจิตใจ ทศนคติ ความรู้ ความสามารถของกลุ่มเยาวชนสัมพันธ์ เพื่อเปรียบเทียบผลแตกต่างระหว่างก่อน เข้ารับการฝึกอบรมและหลัง เข้ารับการฝึกอบรม

5) จัดสำรวจความคิดเห็นจากผู้ปกครอง เยาวชน เพื่อทราบความต้องการและแนวโน้ม ในการสนับสนุน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักการศึกษาในประเทศและในต่างประเทศได้ให้ความสนใจในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางของการวิจัยนี้ ที่สำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์

จรัสลักษณ์ ศกุนตะลักษณ์ (2520 : 27 - 35) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษาระหว่างเพศชายกับเพศหญิง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สภาพสังคมและเศรษฐกิจกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

อาชีวศึกษาของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง
 แบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัย
 สร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที (t - test) ทาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 แบบพอยท์ไบซีเรียล (Point Biserial Coefficient of Correlation)
 และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบการณัจจร (Coefficient of Contingency) ผลการวิจัย
 พบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกัน โดย
 นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชาย และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์
 เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีกับการศึกษาของบิดาและอาชีพของบิดามารดา แต่มีความ
 สัมพันธ์กับการศึกษาของมารดา นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็น
 พลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ดีเพียง 1 เรื่อง คือ การมีค่านิยมที่พึงปรารถนา มีวัฒนธรรมและ
 ยึดมั่นในคำสอนทางศาสนา อยู่ในเกณฑ์พอใช้ 5 เรื่อง คือ ความเป็นพลเมืองดีในสังคม
 ประชาธิปไตย ด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ การรู้จักใช้ทรัพยากร
 ธรรมชาติอย่างฉลาด การมีวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจและรู้จักแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์
 และเกี่ยวกับความรับผิดชอบตบตามบทบาทและหน้าที่ของตน นอกนั้นอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สwana พรพัฒน์กุล (2520 : 10 - 60) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 "ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้มของความสำนึก
 ในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทยทั่วไป และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสำนึกใน
 หน้าที่พลเมืองของเด็กไทยที่อยู่ในเขตเมืองและนอกเมือง ระหว่างเด็กที่มีความแตกต่างกัน
 ในด้าน เพศ ระดับชั้นเรียน อายุ และฐานะทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบ
 ด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียน
 3 ประเภทคือ โรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพ
 มหานคร จำนวน 1,681 คน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random
 Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของ
 ชาร์ลส์ เอฟ แอนเดรน (Charles F. Andrain) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่า
 ไคสแควร์ (Chi - Square) และค่าสัมประสิทธิ์แบบแกมมา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน
 ส่วนใหญ่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นักเรียนในเขตเมืองมีความสำนึกในหน้าที่

ผลเมืองดีว่านักเรียนที่อยู่นอกเมือง และยังพบว่า เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน และฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันทำให้ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของนักเรียนแตกต่างกันด้วย

วาริ แสนสุข (2521 : 40 - 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศของนักเรียน วิธีสอนของครูกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนักเรียนอาชีวศึกษาระดับ ปวช. ปีการศึกษา 2520 จากโรงเรียนรัฐบาล 4 แห่ง และโรงเรียนราษฎร์ 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 320 คน และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 13 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามสำหรับนักเรียนและครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi - Square) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยวิธีดันคัน (Duncan's New Multiple Range Test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยถูกต้อง และเพศของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนวิธีสอนที่ครูใช้ในการปลูกฝังและสร้างมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุดคือ วิธีสอนแบบบรรยาย

วันเพ็ญ คำเมือง (2522 : 32 - 39) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของพลเมืองดีในทัศนะของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษา ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีของนักเรียนกับพื้นฐานการศึกษา อาชีพและการอบรมเลี้ยงดู สอนของบิดามารดา และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีของ

นักเรียนกับความรู้สึกต่อมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2521 จากโรงเรียน 10 แห่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 590 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi - Square) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเป็นพลเมืองดีค่อนข้างสูง และไม่มี ความแตกต่างระหว่างทัศนคติของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ระดับชั้นเรียนและชนิดของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของบิดาและอาชีพของบิดามารดา แต่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของมารดาและการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนของบิดามารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มองโลกในแง่ดีและมีทัศนคติเกี่ยวกับลักษณะของพลเมืองดีที่สัมพันธ์กับความรู้สึกต่อมนุษยชาติและสิ่งแวดล้อม

อรนันท บัญประสิทธิ์ (2522 : 33 - 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยครูจำนวน 250 คน จากโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต ในเขตกรุงเทพมหานคร และผู้ปกครองจากโรงเรียนดังกล่าว จำนวน 250 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าซี (Z - test) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย การหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกชนิด มีความสำคัญมากที่สุด การมีทักษะในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความสำคัญน้อยที่สุด พฤติกรรมทางการเรียนที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การตั้งใจเรียนและทำงานอย่างสม่ำเสมอ ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ การรอบรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ไม่เฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง พฤติกรรมด้านการปฏิบัติตนเพื่อตนเองที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การซื้อตรงต่อตนเอง ที่มีความสำคัญน้อยที่สุดคือ ร่วมและสนับสนุนกิจกรรมทางศิลปะและดนตรี พฤติกรรมด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ

การมีความกตัญญูต่เวทีต่อบุคคลผู้มีพระคุณทั้งหลาย ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ การกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น พฤติกรรมด้านการเมือง การปกครอง ศาสนา ระเบียบประเพณี วัฒนธรรมไทยที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การตระหนักถึงความสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันที่รวมจิตใจของประชาชน ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ การสามารถเข้าร่วมในการปฏิบัติศาสนพิธีได้อย่างเหมาะสม และในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้าน การปฏิบัติตนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมด้านการเรียนและด้านการเมือง การปกครอง ศาสนา ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมไทย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาพฤติกรรมที่ครูและผู้ปกครองเคยประสบพบว่า ปัญหาการติดยาเสพติด เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด และสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียน คือ การขาดความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา และบิดามารดาหย่าร้างกัน

พิระพงษ์ ศรีเหนียง (2524 : 35 - 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านห่มม่วง" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย เกี่ยวกับคุณลักษณะ 6 ประการคือ การมีความรับผิดชอบ การทำงานเป็นหมู่คณะ การเคารพในความเสมอภาคของมนุษย์ การมีวินัยในตนเอง การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น การยอมรับในเหตุผล และองค์ประกอบที่มีผลต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพศของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4, 5 และ 6 ของโรงเรียนบ้านห่มม่วง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi - Square) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยสูงกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังทั้ง 6 คุณลักษณะ และที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังคือ การเชื่อในวิถีการหาเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้น

ประถมนปีที่ 5 มีความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนชั้นประถมนปีที่ 4 และชั้นประถมนปีที่ 3 และ
ยังพบอีกว่า นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงจะมีความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนที่
มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ แต่เพศของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความแตกต่างด้านความคิด
รวบยอด เกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ศรีพัฒนา สมะนังกุล (2525 : 78 - 80) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"การ เปรียบ เทียบความ เข้าใจ เกี่ยวกับความ เป็นพล เมืองดีของ เยาวชนในสถานฝึกและอบรม
ของสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและ
เปรียบเทียบความ เข้าใจเกี่ยวกับความ เป็นพล เมืองดีของ เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของ
สถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็น
เยาวชนชายซึ่งอยู่ในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลาง จำนวน 100 คน
และกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนชายและหญิง จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล
5 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
(Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง
ขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในสถาน
ฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาลมีความ เข้าใจ เกี่ยวกับ
ความ เป็นพล เมืองดีอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และเยาวชนทั้งสองกลุ่มมีความ เข้าใจ เกี่ยวกับความ เป็น
พลเมืองดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เยาวชนในสถานฝึกและอบรมของ
สถานพินิจและคุ้มครอง เด็กกลาง มีความ เข้าใจ เกี่ยวกับความ เป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
2 เรื่องคือ การเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการอยู่ร่วมกันในชุมชน
ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ส่วนเยาวชนในโรงเรียนรัฐบาลมีความ เข้าใจ เกี่ยวกับ
ความ เป็นพลเมืองดีอยู่ในเกณฑ์ต่ำ 1 เรื่อง คือ การเมืองและการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย

สุจริต เพียรชอบ (2525 : 41 - 155) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"คุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและ เปรียบ เทียบ
คุณลักษณะของเยาวชนไทยในด้านลักษณะท่าทาง ความคิด ลักษณะนิสัย มนุษยสัมพันธ์ อารมณ์

วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านจริยธรรมและคุณธรรมของเยาวชนชายและหญิงในแต่ละภาคของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักศึกษาวิทยาลัยครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ กลุ่มละ 100 คน/ภาค รวมทั้งหมด 3,000 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทดสอบค่าที (t - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่แบบคูก็๊แบบเอ (Tukey (A) Multiple Comparison) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงปรารถนา ประกอบด้วย

ก. ด้านลักษณะท่าทาง เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ มีกิริยาท่าทางกระฉับกระเฉงว่องไว เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่แต่งกายสะอาดเรียบร้อย สุขภาพ มีกิริยามารยาทดี และมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน และเปิดเผย

ข. ด้านความคิด เยาวชนชายเป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มีความสุขุมรอบคอบ คิดอย่างมีเหตุผล คิดดี คิดชอบ มองโลกในแง่ดี อยากรู้อยากเห็น ใคร่รู้ใคร่เรียนและสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ

ค. ด้านลักษณะนิสัย เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นอดทน มีกำลังใจเข้มแข็ง มานะพยายาม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี และมีความตรงเวลา

ง. ด้านมนุษยสัมพันธ์ เยาวชนชายเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย มีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีอัธยาศัยดี ไม่เย่อหยิ่งถือตัว เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่สามารถวางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ สังคมและบุคคล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้ากับผู้อื่นได้ และมีน้ำใจชอบช่วยเหลือผู้อื่น

จ. ด้านอารมณ์ เยาวชนชายเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหว
ง่าย มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด และมีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มี
อารมณ์ร่าเริง แจ่มใส เบิกบาน มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยั้งคิด เป็นผู้รู้จักอดกลั้น และเก็บความรู้สึก
ได้ดี

ฉ. ด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เยาวชนชายเป็น
ผู้ที่รักและหวงแหนวัฒนธรรมไทย สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ให้ความร่วมมือและ
สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เยาวชนหญิงเป็นผู้ที่มีความละเอียดอ่อนและ
ซามซึ่งในความงามของธรรมชาติและศิลปะต่าง ๆ มีความรู้และเข้าใจขนบธรรมเนียม
ประเพณีไทยต่าง ๆ อย่างแท้จริง และมีความรักและหวงแหนในวัฒนธรรมไทย

ช. ด้านจริยธรรมและคุณธรรม เยาวชนชายเป็นผู้ที่รักความ
ยุติธรรม มีความกตัญญูรู้คุณคน กล้าหาญ และเชื่อมั่นในการทำความงามความดี เยาวชน
หญิงเป็นผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณคน รักความยุติธรรม และมีความเคารพผู้มีอาวุโส

ในแต่ละภาคของประเทศไทย ส่วนใหญ่มีความปรารถนาให้
เยาวชนมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกันทั้งในเยาวชนชายและเยาวชนหญิง

กษิมา วิริยะ (2526 : 115 - 118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร
และความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8" มีวัตถุประสงค์
เพื่อ ศึกษาระดับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่องการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร
และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 8 และเพื่อ
ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน ได้แก่ เพศของนักเรียน
สภาพ เศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2525 จากโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 8 จำนวน 496 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง
แบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่อง การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับที่ 4 และระดับที่ 5 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ แต่มีบางความคิดรวบยอดที่อยู่ในระดับที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในด้านการศึกษา การทำงานโดยไม่เลื่องงาน และไม่ถูกงานที่สุจริต การตรงต่อเวลาในการนัดหมาย และการยอมรับผิดในผลการกระทำของตนในงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนชาย แต่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีสภาพเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกัน มีความคิดรวบยอดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า เพศของนักเรียนและสภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ปกครองไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่อง การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ

ปิ่นสุวรรณ เศลยานนท์ (2526 : 127 - 130) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานเรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน ได้แก่ เพศ และสภาพเศรษฐกิจสังคมของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการศึกษา 2525 จากโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างโดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมายอยู่ในระดับที่ 4 และระดับที่ 5 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและออมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีระดับความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนชาย แต่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกันมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน เรื่อง การเคารพกฎหมายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงและต่ำมีความคิดรวบยอดสูงกว่านักเรียนที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และสภาพเศรษฐกิจสังคมของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนุสรณ์ ทรงประสิทธิ์ (2526 : 89 - 91) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพิษณุโลกเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยใน 6 คุณลักษณะ คือ การเคารพในเสรีภาพของบุคคล ความเชื่อในวิธีการหาเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเคารพกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ ความรักชาติ ความรับผิดชอบ และการยอมรับในเหตุผล ระหว่างเพศ อาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2525 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 475 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ทดสอบค่าที (t - test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยอยู่ในเกณฑ์สูง
 ทุกคุณลักษณะ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพและมีระดับการศึกษาต่างกันมีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

จิระศักดิ์ นาคเสวี (2529 : 72 - 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 "การศึกษาเปรียบเทียบความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยระหว่าง
 นักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนมุสลิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้"
 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย
 โดยส่วนรวมและคุณลักษณะการเคารพในเสรีภาพของบุคคล การเคารพกฎหมายและ
 ระเบียบกฎเกณฑ์ ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การยอมรับในเหตุผล และ
 ความรักชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปรียบเทียบ
 ระหว่างศาสนาและเพศที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
 ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2528 ของโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
 จำนวน 700 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ
 สองทาง (Two - Way Analysis of Variance) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสำนึกในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิต
 ประชาธิปไตยโดยส่วนรวมอยู่ในระดับสูง และมีความสำนึกในคุณลักษณะการเคารพใน
 เสรีภาพของบุคคลและความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาใน
 รายละเอียดปรากฏว่า นักเรียนที่มีศาสนาและเพศที่ต่างกันมีความสำนึกในความเป็นพลเมืองดี
 ตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยในทุกคุณลักษณะที่ผู้วิจัยเสนอไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05

ศิริพรรณ ไฉยอดศิลป์ (2529 : 92 - 96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการจรรยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการจรรยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวแตกต่างกัน นักเรียนที่เคยเรียนกับไม่เคยเรียนเกี่ยวกับการจรรยา และนักเรียนที่มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจรรยาแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา 22 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 973 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการจรรยาของนักเรียนโดยส่วนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง นักเรียนที่เคยเรียนกับไม่เคยเรียนเกี่ยวกับการจรรยา และนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเมืองกับชานเมือง มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการจรรยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการจรรยาต่างกัน มีมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีเกี่ยวกับการจรรยาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สิงห์ขร กลางใจ (2529 : 70 - 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ในจังหวัดราชบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภูมิหลังแตกต่างกันในจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดราชบุรี จำนวน 390 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง

แบบหลายชั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเห็นว่า พลเมืองดี ต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองมากที่สุด นักเรียนที่มีภูมิหลังด้านสภาพทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการ เป็นพล เมืองดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีภูมิหลังด้านจำนวนพี่น้องในครอบครัว บทบาทของบิดามารดาเกี่ยวกับการเรียน และ สถานที่พักแตกต่างกันมีความคิดเห็น เกี่ยวกับการ เป็นพล เมืองดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

อานันท์ พงศ์เสาวภาคย์ (2529 : 71 - 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดอุทัยธานี" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดอุทัยธานี และเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อระดับการปฏิบัติตน ตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นเรียน และสภาพเศรษฐกิจและสังคม ของผู้ปกครองของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 415 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ อยู่ในระดับ 4 ซึ่งเป็นระดับที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า นักเรียน ชายและนักเรียนหญิงมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การฟังตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แต่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง การประหยัดและออม

การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับชั้นเรียน และสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง เกี่ยวกับคุณลักษณะในการปฏิบัติตนตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักเรียนไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในด้านนี้ เป็นการศึกษา มโนทัศน์และความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี มโนทัศน์เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา และการมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ของนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา รวมทั้งงานวิจัยที่เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน พอสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เยาวชนมีมโนทัศน์และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีและค่านิยมพื้นฐานอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางจนถึงระดับสูง และเพศ สภาพแวดล้อม และภูมิหลังของเยาวชนมีผลต่อมโนทัศน์และความคิดเห็นดังกล่าว นอกจากนี้ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์สอดคล้องกันในด้านคุณลักษณะส่วนตัว คุณลักษณะต่อผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ และคุณลักษณะต่อศาสนา

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

อนงค์ ประมุขกุล (2515 : 32 - 38) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "บทบาทของการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิธีสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้ในการปลูกฝังความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีในระดับประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูจำนวน 60 คน และเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 500 คน จากโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 โรงเรียน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับครูและแบบสอบถามสำหรับนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์

ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนที่ 30 ต่ำที่สุด และแตกต่างจากโรงเรียน 1, 2, 3, 10, 11 และ 14 รวม 6 โรงเรียน นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์วิธีสอนของครู 6 โรงเรียน ปรากฏว่าครูสังคัมศึกษาใน 6 โรงเรียนดังกล่าวใช้วิธีสอนต่อไปนี้มากกว่าครูสังคัมศึกษาโรงเรียนที่ 30 คือ การบรรยาย และการตั้งปัญหาถาม - ตอบ การใช้แบบเรียนหลาย ๆ เล่ม การให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ มารายงาน การเรียนจากข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน การแก้ปัญหา การฝึกทักษะทางสังคัม โดยให้นักเรียนแสดงความคิดอย่างเสรี การใช้อุปกรณ์การสอน และครูใน 6 โรงเรียนมีการวัดผลน้อยกว่าครูในโรงเรียนที่ 30

บุปผา นวลละออ (2525 : 142 - 145) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาจริยธรรม" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการมีปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาสอน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูสังคัมศึกษา จำนวน 450 คน จากโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนในเครือศาสนาต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 45 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูสังคัมศึกษาในโรงเรียนทั้งสามประเภท มีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมในห้องเรียน โดยสอนในวิชาจริยธรรม โดยตรงและสอนสอดแทรกในกลุ่มวิชาสังคัมศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรม การตั้งวัตถุประสงค์การสอน เน้นการนำความรู้ไปปฏิบัติและพัฒนาทัศนคติที่พึงประสงค์ การจัดลำดับ

เนื้อหาที่สอนตามหลักสูตร การใช้วิธีสอนแบบสืบสอบ การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการทดสอบแบบปรนัย กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ และการสังเกตพฤติกรรม และมีความคิดเห็นในระดับน้อยในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีท่องจำ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาจริยธรรมโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาสอน ครูมีความคิดเห็นในระดับมากในเรื่อง การวางแผนและดำเนินงานจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ การจัดกิจกรรมชุมนุมสังคมนา และวัฒนธรรมไทย การจัดป้ายนิเทศนิทรรศการแสดงผลงานทางศาสนาต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนา และจัดประกวดความสะอาดของห้องเรียน การประเมินผลกิจกรรมต่อการนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ทศนคติความเชื่อและศรัทธา การใช้แบบทดสอบวัดผลกิจกรรม เมื่อจบภาคเรียน การลงโทษนักเรียนที่ก่อปัญหาด้วยวิธีว่ากล่าวตักเตือนเป็นการส่วนตัว และติดต่อให้ผู้ปกครองรับทราบ

3. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมของครูสังคมนาในโรงเรียนทั้งสามประเภท ในด้านการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการมีปะทะสัมพันธ์กับนักเรียนนอกเวลาเรียน

มานิตย์ แก้วปู่ (2526 : 99 - 107) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมนาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมนาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านความมีวินัยในตนเอง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมนาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมนาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านความมีวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูสังคมนา จำนวน 200 คน และผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 200 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล 40 แห่ง ในเขตการศึกษา 1 ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่า

มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านความมีวินัยในตนเองเกี่ยวกับบทบาทการสอน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้มีเหตุผล มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม มีความอดทนมานะพยายาม มีความกล้าหาญ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี วางตัวเหมาะสมตามวาระและโอกาส รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคัม ให้ความร่วมมือกับส่วนรวม ครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากทุกด้าน และไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

สุทัศน์ ภูมิรัตนจรินทร์ (2527 : 56 - 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคัมประภิดในการสอนสังคัมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและ เปรียบ เทียบบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคัมประภิดในการสอนสังคัมศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังคัมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค จำนวนกลุ่มละ 200 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูสังคัมศึกษาในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค มีบทบาทในการใช้กระบวนการสังคัมประภิดในการสอนสังคัมศึกษาตรงกันว่าได้กระทำบ่อยครั้ง ยกเว้นในด้านการประหยัค ความทะเยอทะยาน และการรักความก้าวหน้าที่ได้กระทำน้อย

2. ครูสังคมศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค มีบทบาทในการใช้กระบวนการสังคมประภคในการสอนสังคมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบ การประหยัด การมีความรับผิดชอบ ความอดทน การแสดงความสามารถ ความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้จักปรับปรุงตนเอง การแสวงหาความรู้ การรักความก้าวหน้า ความพอใจในงานที่ทำสำเร็จ ความกตัญญูกตเวที การเคารพนบยอม การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การรักษาสาธารณสมบัติ การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหา การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การช่างสังเกต ทักษะในการสนทนา การทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. ครูสังคมศึกษาทั้งในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค มีบทบาทในการใช้กระบวนการสังคมประภคในการสอนสังคมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความทะเยอทะยาน และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่องการคำนึงถึงสวัสดิภาพและประโยชน์ของส่วนรวม

วรทัศน์ บุญโคตร (2528 : 153 - 159) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมนักเรียนและปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าหมวดกิจกรรม จำนวน 192 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่มีนโยบายและเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งส่งเสริม

ให้นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ประเภทของกิจกรรมที่จัดคือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่าง ๆ วิธีดำเนินการคือ อาจารย์เป็นผู้วางแผนและจัดกิจกรรมเอง นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ส่วนปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมนักเรียน คือ ขาดงบประมาณ สถานที่ไม่เหมาะสม เวลามีน้อย วัสดุอุปกรณ์ไม่พร้อมและปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

สุนิตตา สถิตยวรรกุล (2528 : 155 - 157) ได้ทำวิจัย

เรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ครูสังคัมศึกษา จำนวน 295 คน และผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 105 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร 40 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 2 ด้าน และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จริมศรี เพ็ชรกุล (2529 : 93 - 96) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการแนะแนวนักเรียน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับบทบาทในการแนะแนวนักเรียนในด้านการศึกษาอาชีพและการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูสังคัมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 388 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้การแนะแนวนักเรียนในด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ ครูสังคัมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนะแนวนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนะแนวนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิรุณ ขำเลิศ (2529 : 98 - 101) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาทัศนคติของนักเรียนต่อการประหยัดพลังงาน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการประหยัดพลังงาน โดยการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยครูสังคัมศึกษา จำนวน 330 คน และผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 95 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร 40 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูสังคัมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยมากกว่า บทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการประหยัดพลังงาน โดยการสอนในห้องเรียนมีดังต่อไปนี้ สอนเรื่องการประหยัดพลังงานสอดแทรกในหมวดวิชาสังคัมศึกษา เมื่อสามารถจะเชื่อมโยงหรือสอดแทรกได้ ดังวัตถุประสงค์ของการสอนให้ เน้นการสร้างค่านิยมในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับปัญหาพลังงาน จัดเนื้อหาวิชาโดย

คำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการใช้เหตุผลให้นักเรียนเห็นตัวอย่างของการกระทำที่เป็นการประหยัดพลังงานหรือใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ สติปัญญา และประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน วัตถุประสงค์และประเมินผลโดยให้คะแนนกิจกรรมที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติ

2. ครูสังคมนาและผู้บริหารโรงเรียน เห็นด้วยมากกว่าบทบาทของครูสังคมนาในการพัฒนาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการประหยัดพลังงานโดยการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรมีดังต่อไปนี้ ครูร่วมวางแผนและร่วมกันจัดกิจกรรมกับนักเรียน ครูทำตนเป็นตัวอย่างในการประหยัดพลังงาน ทำการประเมินผลกิจกรรม เสริมหลักสูตรร่วมกับการประเมินผลวิชาสังคมนา ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผล และประเมินผลโดยให้นักเรียนอภิปรายกลุ่ม

3. ความคิดเห็นของครูสังคมนาและผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมนาในการพัฒนาทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาต่อการประหยัดพลังงาน โดยการสอนในห้องเรียน และโดยการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิภา มานะการ (2531 : 57 - 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมนาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมนาเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักเรียนใน 10 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความมีคุณธรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ การวางแผน ความมีเหตุผล และความมีจิตใจเข้มแข็งของตน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูสังคมนา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 244 คน จากโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร 50 โรงเรียน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคัมศึกษา เห็นด้วยมากกว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในห้อง เรียนและนอกห้อง เรียน เพื่อพัฒนาความ เป็นผู้นำของนักเรียนทั้ง 10 คำน

งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาทั้งหมดนี้ เป็นการศึกษาและ เปรียบ เทียบ ความคิด เห็นของครูสังคัมศึกษาและผู้บริหาร โรงเรียน เกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอน การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร การใช้กระบวนการ สังคัมประภิต และการแนะแนวแก่นักเรียน เพื่อพัฒนานักเรียน ให้ เป็นพล เมืองดีมีคุณลักษณะ ทางด้านจริยธรรม ความมีวินัยในตนเอง การมีค่านิยมที่ถูกต้อง ทศนคติต่อการประหยัด พลังงาน และความเป็นผู้นำ รวมทั้งการศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมนักเรียนโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สามารถสรุปได้ว่า ครูและผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันใน เรื่องการจัดการ เรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนานักเรียน ให้ เป็นพล เมืองดีมีคุณลักษณะดังกล่าวมาข้างต้น และกิจกรรมที่จัดขึ้นใน โรงเรียนระดับมัธยมศึกษานั้นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน แต่มีส่วนที่แตกต่างกันระหว่าง โรงเรียน ในเรื่องความพร้อมในด้านบุคลากร งบประมาณ และสถานที่ เป็น เหตุผลสำคัญ

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรอื่นนอกจากโรงเรียน
ในการพัฒนาความ เข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2517 : 92 - 106) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "บทบาทของศูนย์เยาวชนในการพัฒนาเยาวชนโดยกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแบบฉบับในการจัดกิจกรรมของศูนย์เยาวชนให้สามารถพัฒนาเยาวชนได้ โดยศึกษา เน้นถึงการพัฒนาเยาวชนด้านบุคลิกภาพทางสังคมและความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นเยาวชนชายซึ่ง เป็นสมาชิกศูนย์เยาวชน เทเวศร์ มีอายุระหว่าง 13 - 18 ปี จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองใช้วิธีการงานกลุ่มสังคัม ส่วนกลุ่มควบคุมใช้วิธีการให้กิจกรรมตามปกติที่ศูนย์ เยาวชนเทเวศร์จัดบริการอยู่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเกตฉบับที่กให้คะแนน หาค่า เฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน จากกลุ่มในลักษณะเดียวกันนี้ทำการ

ทดลองซ้ำ 3 ครั้ง แต่ละครั้งใช้ระยะเวลา 3 เดือนติดต่อกัน รวมทั้งการศึกษายังจัด
 ต่าง ๆ ที่กระทบกระเทือนต่อการเจริญเติบโตของศูนย์เยาวยชนของกรุงเทพมหานคร จน
 ได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมของศูนย์เยาวยชน
 ให้กับสมาชิกนั้น ใช้วิธีงานกลุ่มสังคมดีกว่าให้สมาชิกมารับบริการจากศูนย์เยาวยชนตามปกติ
 เพราะวิธีการงานกลุ่มสังคมมีการวางแผน มีการเลือกนํากิจกรรมต่าง ๆ ให้กับกลุ่มและ
 สมาชิกในกลุ่มตามความต้องการ ความสนใจ และสามารถพัฒนาเยาวยชนได้ตามจุด
 มุ่งหมาย นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้ระเบียบปฏิบัติทางราชการกับงานศูนย์เยาวยชน ในด้าน
 การจัดกิจกรรม การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสายงานของการบังคับบัญชา ทำให้
 กระทบกระเทือนต่อความก้าวหน้าของศูนย์เยาวยชน

รังสรรค์ ทิมพันธุ์หงษ์ (2521 : 68 - 72) ได้ทำการ
 วิจัยเรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการดำเนินงานศูนย์เยาวยชนชนบท"
 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของเยาวยชนในการดำเนิน
 งานศูนย์เยาวยชนชนบท ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ บทบาทของเยาวยชนตามความคาดหวัง
 ของตนเอง บทบาทที่ปฏิบัติจริงของเยาวยชน ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่เยาวยชน
 คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริง และองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อบทบาท ประชากรที่ใช้
 ในการวิจัย เป็นสมาชิกจากศูนย์เยาวยชนจากตำบลต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ
 จังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น ร้อยเอ็ด และอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 145 คน เครื่องมือ
 ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธย
 เลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความแปรปรวน (S^2) การทดสอบ
 ค่าที (t - test) และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's
 Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า เยาวยชน
 มีความคาดหวังในบทบาทของตนเองอยู่ในเกณฑ์สูงมาก แต่เยาวยชนมีการปฏิบัติจริงอยู่ใน
 เกณฑ์ปานกลาง ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่เยาวยชนคาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง
 ของเยาวยชนค่อนข้างน้อย แต่เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทดังกล่าวแล้ว
 เฉพาะแต่ละเพศและแต่ละกลุ่มอายุ คือ 14 - 17 ปี กับ 18 - 20 ปี ค่าสหสัมพันธ์
 ทุกกรณีอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างน้อยเช่นกัน สำหรับการวิเคราะห์เกี่ยวกับเพศและอายุเพื่อ

พิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังและปฏิบัติจริง พบว่า เยาวชนที่มีกลุ่มอายุสูงมีความคาดหวังสูงกว่าความคาดหวังของ เยาวชนกลุ่มอายุต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกรณีอื่นในเรื่องเดียวกันไม่มีความแตกต่างกัน

สุนทรี ศรีปรัชญากุล (2521 : 82 - 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของศูนย์เยาวชนในการพัฒนาความเป็นผู้นำ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารoles ของศูนย์เยาวชนในการพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในสังคมไทย กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย เยาวชนที่เป็นสมาชิกศูนย์เยาวชนลุมพินี และเยาวชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกศูนย์เยาวชนและไม่เคยร่วมกิจกรรมของศูนย์เยาวชน ซึ่งเยาวชนทั้ง 2 กลุ่มมีที่อยู่อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย จำนวนกลุ่มละ 100 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าคว (Q - Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์เยาวชนจะมีระดับการพัฒนาความเป็นผู้นำของเยาวชนในระดับสูงและมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมศูนย์เยาวชน และยังพบอีกว่ามีความสัมพันธ์กันระหว่างการพัฒนาความเป็นผู้นำและการเข้าร่วมกิจกรรมศูนย์เยาวชน

มานพ จิตต์ภูษา (2522 : 119 - 129) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ศูนย์เยาวชน : ศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนของศูนย์เยาวชนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรทั้งหมดที่เป็นหัวหน้าศูนย์เยาวชน จำนวน 24 คน และเจ้าหน้าที่ศูนย์จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ศูนย์ที่ทำงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนมาใช้ได้อย่างถูกต้องตามวิธีการนั้น เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษามาทางสังคมสงเคราะห์โดยตรง ส่วนผู้ที่ได้รับการศึกษาทางด้านอื่นนั้นนำไปใช้บ้าง แต่ไม่ถูกต้องตามหลักการ นอกจากนั้นลักษณะของศูนย์เยาวชนยังไม่เอื้อต่อการนำวิธีการทางสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนมาใช้ เนื่องจากปัญหาหลายประการ ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาเรื่อง

เจ้าหน้าที่ งบประมาณ และอุปกรณ์ ส่วนปัญหารองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับ เยาวชนผู้มารับบริการ ความล่าช้าของระบบราชการ ความเข้าใจศูนย์เยาวชนของชุมชนอื่น เป็นที่ตั้งของศูนย์และปัญหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นตามลำดับ

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2525 : 40 - 43) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาวิเคราะห์สาเหตุเพื่อพัฒนามาตรฐานการฝึกอบรมวิชาชีพ ในสถานฝึกและอบรม เด็กและเยาวชน" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเยาวชนเข้าฝึกอบรมวิชาชีพที่เหมาะสม อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการศึกษาค้นวิชาชีพแก่เด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรม เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของเด็กและเยาวชนในการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อสำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนมาตรฐานความสามารถที่ตลาดแรงงานต้องการอย่างแท้จริง และเพื่อศึกษาวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพของเยาวชนในการปฏิบัติงานหลังจบหลักสูตรการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย เด็กและเยาวชนชายหญิงที่กำลังฝึกวิชาชีพอยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านปราณี บ้านมุทิตา บ้านกรรณา และบ้านอุเบกขา ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ทั้งหมดจำนวน 467 คน เจ้าหน้าที่ทุกคนในสถานฝึกและอบรมที่ทำหน้าที่เป็นครูฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและร้านค้าบริษัทเอกชน โรงงานที่เคยรับเด็กและเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพจากสถานฝึกและอบรม เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง จำนวน 3 รายจาก 14 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) และวิเคราะห์การจำแนกพหุคูณ (Multiple Classification Analysis) ผลการวิจัยพบว่า เด็กและเยาวชนชายหญิงในสถานฝึกและอบรมบ้านปราณี บ้านมุทิตา บ้านกรรณา และบ้านอุเบกขา ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ส่วนใหญ่เลือกฝึกวิชาชีพด้วยความสมัครใจตามความสนใจและความถนัด เพื่อนำวิชาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ประกอบอาชีพ และเห็นว่าเนื้อหาของวิชาชีพที่เข้ารับการฝึกอบรมมีน้อยเกินไป ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาสาระและขยายระยะเวลาการฝึกอบรมให้มากขึ้น ให้ครูฝึก เน้นการฝึกปฏิบัติและเอาใจใส่ต่อการสอนมากกว่านี้

คณะอนุกรรมการ เฉพาะกิจโครงการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการ
 ประสานงานของหน่วยงานด้านเยาวชนนอกระบบโรงเรียน (2529 ; 49 - 90) ได้
 ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการประสานงานของหน่วยงานด้านเยาวชน
 นอกระบบโรงเรียน" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการประสานงาน
 เพื่อพัฒนา เด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน ทั้งในเมืองและชนบทโดยหน่วยงานของรัฐ
 ในรูปของกิจกรรมที่ให้บริการแก่เยาวชนนอกระบบโรงเรียน และเพื่อเสนอแนะรูปแบบการ
 ประสานงานทั้งในด้านโครงสร้างและวิธีดำเนินการสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้
 การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีการดำเนินงานครบวงจร และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น กลุ่ม
 ตัวอย่างประชากร เป็นประชากรจริงทั้งหมดประกอบด้วย ผู้บริหารส่วนกลาง จำนวน 14 คน
 ผู้บริหารระดับจังหวัดจาก 11 หน่วยงาน จำนวน 28 คน ผู้ปฏิบัติงานในโครงการปี
 งบประมาณ 2528 จำนวน 61 คน และเยาวชนนอกระบบโรงเรียนปี 2528 จำนวน
 1,489 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ตามกลุ่มประชากร จำนวน 4 ชุด
 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาจำนวนความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับ
 กรมและระดับจังหวัด ด้านการศึกษาปัญหาวางแผนและปฏิบัติโครงการ และการติดตาม
 ประเมินผลยังอยู่ในเกณฑ์ไม่น่าพอใจ ควรปรับปรุงคือ การสนับสนุนด้านงบประมาณ
 การแบ่งหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน การจัดทาวีสดุอุปกรณ์ การเผยแพร่ข่าวสารและการ
 ประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น

2. การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัด
 มีลักษณะ เป็นการขอความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เป็นครั้งคราวมากกว่าจะมีรูปแบบ เป็น
 ท่างการ กิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ ทำการส่งเสริมให้กับเยาวชนนอกระบบโรงเรียน
 มากที่สุด คือ กิจกรรมด้านงานฝีมือ การรวมกลุ่มเยาวชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม
 ตามลำดับ

โครงการที่มีหน่วยงานต่าง ๆ มาเข้าร่วมโครงการมากที่สุด
 คือ โครงการของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด โครงการของสำนักงานเกษตรจังหวัด
 และโครงการของสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด ตามลำดับ

ทางด้านบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้นพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว สำนักงาน เกษตรจังหวัดมีบทบาทมากที่สุดใน การเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานอื่น รองลงมาคือ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และลักษณะหน้าที่ของหน่วยงานนั้น หน่วยงานทั้งหลาย เข้ามาร่วม เป็นวิทยากรมากที่สุด รองลงมาคือ การดูแลกลุ่มเยาวชน เป้าหมาย และการจัดสถานที่ฝึกอบรม ที่ักผู้ฝึกอบรม ตามลำดับ

3. การประสานงานส่งเสริมเยาวชนระดับอำเภอ พบว่า การประชุมผู้แทนหน่วยงานมีทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ ที่ไม่เป็นทางการใช้วิธีติดต่อกัน เป็นส่วนบุคคลขอความร่วมมือกันด้วยวาจา และทำบันทึกโต้ตอบระหว่างส่วนราชการ ที่เป็นทางการมีการประชุม เดือนละครั้งหรือไม่เกิน 2 เดือน/ครั้ง วัตถุประสงค์ของการประชุมจะไม่ประชุมเพื่อจัดทำแผน แต่การเสนอแผนงานของส่วนราชการเจ้าของโครงการให้ที่ประชุมพิจารณาและเสนอผลการปฏิบัติงาน

4. การประสานงานส่งเสริมเยาวชนระดับตำบล พบว่า ผู้นำท้องถิ่นในตำบลให้ความร่วมมือด้วยดีทั้งทางด้านการประชาสัมพันธ์และการจัดเตรียมสถานที่ฝึกอบรมหรือทำกิจกรรมกลุ่มตามที่โครงการขอมา และตัวเยาวชนเองก็มีความสนใจ เข้าร่วมโครงการอย่างมีวัตถุประสงค์และเห็นประโยชน์ของโครงการ สิ่งที่ควรปรับปรุงคือ การเผยแพร่ข่าวสาร ขยายเวลาฝึกทักษะและการฝึกอบรม และการแนะนำหน่วยงานเจ้าของโครงการให้เยาวชนได้รู้จักมากขึ้น

สุวนา อัมสุตจิตร (2529 : 181 - 195) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และเยาวชนเกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และเยาวชนเกี่ยวกับการบริการทางการศึกษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย เจ้าหน้าที่และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง บ้านกรุณา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเจ้าหน้าที่จากประชากรทั้งหมด 63 คน ส่วนเยาวชนจำนวน 278 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลางถึงระดับ

มากเกี่ยวกับการบริการให้การศึกษาวิชาสามัญ การฝึกวิชาชีพ การพัฒนานิสัย และการพัฒนา
 สุขภาพพลานามัยในด้านจุดมุ่งหมายเฉพาะของวิชา เนื้อหาวิชา วิธีสอน และการวัดและประเมินผล
 เยาวชนส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลางถึงระดับมากเกี่ยวกับการบริการให้การศึกษาวิชาสามัญ
 การฝึกวิชาชีพ การพัฒนานิสัย และการพัฒนาสุขภาพพลานามัยในด้านเนื้อหาวิชา ผู้สอนกิจกรรม
 การเรียนการสอน และสื่อการสอน

ธวัชชัย วิสมล (2530 : 77 - 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

"ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอาชีพเยาวชนระยะยาว : ศึกษา
 เฉพาะกรณีสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลในพื้นที่จังหวัดเขตความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนา
 ชุมชนเขต 3 และเขต 4" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่ทำให้เยาวชนนำ
 ความรู้จากการฝึกอบรมอาชีพเยาวชนระยะยาวไปประกอบอาชีพ หรือนำไปถ่ายทอดให้แก่
 สมาชิกศูนย์เยาวชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกศูนย์เยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรม
 อาชีพเยาวชนระยะยาวมาแล้ว เมื่อปี พ.ศ.2527 และ พ.ศ.2528 จากสำนักงาน
 พัฒนาชุมชนเขต 3 จำนวน 80 คน และจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 4 จำนวน 80 คน
 รวม 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์
 ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าไคสแควร์ (Chi - Square) และค่ายูลส์คว (Yule's Q
 Value) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า
 สมาชิกศูนย์เยาวชนได้นำความรู้จากการฝึกอบรมอาชีพระยะยาวไปใช้ประโยชน์ (มี
 กิจกรรมต่อเนื่อง) น้อย มีเพียงร้อยละ 43 เท่านั้นที่ได้นำความรู้จากการฝึกอบรมอาชีพ
 ระยะยาวไปใช้ประโยชน์ได้มาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรม
 อาชีพเยาวชนระยะยาวได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์เยาวชน การ
 ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ขอบุคคลกับศูนย์เยาวชน และลักษณะ
 ความเป็นผู้นำ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกอบรมอาชีพ
 ระยะยาวได้แก่ การมีโอกาสทางสังคม

งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษามหาชนและ
 การดำเนินงานของศูนย์เยาวชน สถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง และ

หน่วยงานด้านเยาวชนนอกระบบโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถามเจ้าหน้าที่เยาวชน และบุคลากรอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในโครงการ พอสรุปได้ว่าองค์กรทั้งสามมีบทบาทสำคัญในการให้การอบรมฝึกฝนแก่เยาวชนทั้งในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนและประพฤติปฏิบัติตนในทางที่พึงประสงค์ มีความรู้ทางวิชาการ ทักษะในวิชาอาชีพ บุคลิกภาพทางสังคม ความเป็นผู้นำ ตลอดจนการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม แต่การดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างจริงจัง เนื่องจากมีปัญหาหลายอย่างในการดำเนินงาน โดยเฉพาะปัญหาในด้านงบประมาณ บุคลากร และระบบการทำงาน เพื่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์

เอลเลน จอย ชมิงค์ ซานท์ซ (Ellen Joy Schmink Shantz 1973 : 1499 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Attitudes Towards Citizenship as Reported by Suburban High School Students" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทัศนคติต่อการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ชานเมือง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนระดับ 9 - 12 จำนวน 1,031 คน และครูจำนวน 175 คน จาก 3 โรงเรียนที่อยู่ชานเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทัศนคติต่อมโนทัศน์ประชาธิปไตย การเป็นพลเมืองดี ความสนใจทางด้านการเมือง ความเชื่อในหลักประชาธิปไตย และความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันเกี่ยวกับมโนทัศน์ประชาธิปไตยและความสนใจทางด้านการเมือง ถึงแม้ว่าจะมีพื้นฐานเกี่ยวกับเพศ ระดับชั้นเรียน หรือประเภทของโรงเรียนแตกต่างกัน และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนของนักเรียนกับทัศนคติที่มีต่อมโนทัศน์ประชาธิปไตยหรือความเชื่อในหลักประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินการของโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมทางการเมืองหรือภาพพจน์ของการเป็นพลเมืองดี

แจ็กเกอลีน เวเธอร์สปูน เพลซ (Jacqueline Weatherspoon Plez 1978 : 7142 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Analysis of the Perceived, Desired, and Measured Status of Citizenship Education in Selected Iowa Schools" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาหน้าที่พลเมืองในบัจจุบันของนักเรียนในโรงเรียนที่กำหนดการศึกษาหน้าที่พลเมือง เป็นจุดมุ่งหมายในระดับสูงกับนักเรียนในโรงเรียนที่กำหนดการศึกษาหน้าที่พลเมือง เป็นจุดมุ่งหมายในระดับต่ำ และเพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนในโปรแกรมการศึกษาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนจากโรงเรียนทั้งสองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนในระดับเกรด 7 และระดับเกรด 12 จำนวน 646 คน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกมาจาก 9 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบจุดมุ่งหมายหน้าที่พลเมือง (The Educational Goal Attainment Test : Civics) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (The Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับเกรด 12 ในโรงเรียนที่กำหนดการศึกษาหน้าที่พลเมือง เป็นจุดมุ่งหมายในระดับสูงและโรงเรียนที่กำหนดการศึกษาหน้าที่พลเมือง เป็นจุดมุ่งหมายในระดับต่ำมีความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาหน้าที่พลเมือง ซึ่งวัดจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในนักเรียนระดับเกรด 7 และไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความเข้าใจในโปรแกรมการศึกษาหน้าที่พลเมืองในบัจจุบันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองกลุ่ม นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนที่เป็นตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของโรงเรียน ระดับชั้นเรียน เพศ อายุ ที่อยู่ อาศัย อาชีพของผู้ปกครอง และลักษณะเนื้อหาของรายวิชาหน้าที่พลเมืองที่นักเรียนเคยเรียนมา ปรากฏว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนจากการทำแบบทดสอบกับประเภทของโรงเรียน ระดับชั้นเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และนักเรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง

เรเธอร์ เดวิด แมคเคลียร์ (Rather David McCleary 1976 : 7328 - 7329A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Assessment of Citizenship Development among Thirteen - Year - Old Students in Extreme Rural North Mississippi Public Schools" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการ

ปฏิบัติคน เพื่อ เป็นผล เมืองดีของนักเรียนที่มีอายุ 13 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ใน เขตชนบทที่สุดของ มิสซิสซิปปีเหนือ ตามจุดมุ่งหมายของการ เป็นผลเมืองดีที่คณะกรรมการประเมินผลความก้าวหน้าทางการศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้น (The National Assessment of Educational Progress) วัตถุประสงค์หลักของการวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษา การปฏิบัติคนเป็นผล เมืองดีของเยาวชนชายหญิง เยาวชนผิวดำและผิวขาว ตาม จุดมุ่งหมายของการ เป็นผล เมืองดีของคณะกรรมการประเมินผลความก้าวหน้าทางการศึกษา แห่งชาติ (2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติคนเป็นผล เมืองดีระหว่างกลุ่มตัวอย่างเยาวชน อายุ 13 ปี จากเขตชนบทที่สุดของมิสซิสซิปปีเหนือ กับกลุ่มตัวอย่างเยาวชนอายุ 13 ปี ในเขตชนบทที่สุดที่คณะกรรมการประเมินผลความก้าวหน้าทางการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาไว้ กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นเยาวชนชายหญิงอายุ 13 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับเกรด 7 ในโรงเรียนของชุมชนที่มีประชากรน้อยกว่า 3,500 คน และโรงเรียนตั้งอยู่ห่างจาก มหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี 70 ไมล์ตามระยะทางในแผนที่ถนน ผู้วิจัยได้เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ประชากรมาจากโรงเรียน 2 แห่งตามลักษณะดังกล่าว โรงเรียนละ 21 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบฝึกหัด เพื่อวัดความ เป็นผล เมืองดีของคณะกรรมการประเมินผล ความก้าวหน้าทางการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 36 แบบฝึกหัด วิเคราะห์คะแนนจากการ ทำแบบฝึกหัด เป็นค่าร้อยละ และ เปรียบเทียบความแตกต่างโดยการทดสอบค่าซี (Z-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) ในด้านพัฒนาการของการยอมรับในการมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติคน เป็นผล เมืองดี และการมีความรับผิดชอบในหน้าที่นั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรจากมิสซิสซิปปีเหนือส่วนใหญ่ปฏิบัติคนตามจุดมุ่งหมาย 9 ประการที่คณะกรรมการประเมินผลความก้าวหน้า ทางการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเอาไว้ (2) เยาวชนชายยอมรับในการปฏิบัติคนเพื่อ เป็นผลเมืองดีมากกว่าเยาวชนหญิง และเยาวชนผิวขาวยอมรับในการปฏิบัติคนเพื่อ เป็น ผลเมืองดีมากกว่าเยาวชนผิวดำ (3) กลุ่มเยาวชนจากมิสซิสซิปปีเหนือยอมรับในการ ปฏิบัติคน เพื่อ เป็นผล เมืองดีมากกว่ากลุ่ม เยาวชนที่คณะกรรมการประเมินผลความก้าวหน้า ทางการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาไว้

ไมเคิลลิน เฟดิก (Micheline Fedycck 1980 : 565 - 566A) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง "Conception of Citizenship and Nationality in High School American History Textbooks, 1913 - 1977" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาวิเคราะห์และหาความกระจ่างมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีและสัญชาติของชาวอเมริกัน ตามที่ปรากฏอยู่ในคำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งตีพิมพ์และใช้กันแพร่หลายทั่วไปในช่วงระยะเวลา 64 ปี คือตั้งแต่ ค.ศ. 1913-1977 สาเหตุที่ทำการวิจัยเรื่องนี้ก็คือ ประการแรก ในปัจจุบันชาวอเมริกันยังขาดความกระจ่าง ความสอดคล้องกัน และขอบเขตบางประการ รวมทั้งความสนใจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีและสัญชาติ เช่นเดียวกันว่าจะสอนให้ดีที่สุดได้อย่างไร เพื่อปลูกฝัง เรื่องนี้ให้แก่เด็ก ยิ่งกว่านั้นมโนทัศน์ทั้งสองนี้ยังเป็นแกนกลางของจุดมุ่งหมายของวิชาประวัติศาสตร์ในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การปลูกฝังความสำนึกที่มีต่อชุมชนและการแก้ปัญหาต่อส่วนรวม ประการสุดท้ายก็คือ ต้องการรวบรวมแง่คิดต่าง ๆ จากคำราทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจนให้เป็นหลักการเดียวกัน เพื่อเสนอแนะแก่โรงเรียนของรัฐในสังคมแบบพหุสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความแตกต่างของนักกฎหมาย นักวิชาการ และนักการศึกษาในการให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดีและสัญชาติ พอที่จะสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง รูปแบบของความรู้ การสร้างคุณค่าและพฤติกรรมที่จำเป็น เบื้องต้นเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน สัญชาติ หมายถึง กลุ่มสังคมที่อยู่ร่วมกัน มีความสำนึกที่จะปฏิบัติตามระเบียบประเพณีที่ได้สร้างสมกันมาจากอดีต หรือมีขอบเขตของความสัมพันธ์โดยตรงในการที่อยู่ในเมืองเดียวกัน นักกฎหมาย นักวิชาการ และนักการศึกษาได้นำไปตีความในการใช้ให้มีความสัมพันธ์ระหว่างความหมายทั้งสอง ในการศึกษาและในประวัติศาสตร์อเมริกัน จากคำราของโรงเรียนที่ผ่าน ๆ มา และจากอุตสาหกรรมตามลำดับ ในการวิจัยได้ดึงเอาหลักฐานทั้งทางตรงและทางอ้อมมาศึกษาทั้งที่เป็นรูปแบบและวิธีการ โดยตรวจสอบจากคำราเรียน แบ่งออกเป็น 4 เรื่อง เรื่องแรกพิจารณาว่ามีการอธิบายตัวอย่างในเรื่องการเป็นพลเมืองดีและสัญชาติอเมริกัน แสดงคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดี และการเป็นชาตินิยมอเมริกันอย่างไรบ้าง เรื่องที่ 2 คำราเรียนได้แสดงถึงกำเนิดและพัฒนาการของมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีว่าได้แสดงถึงพัฒนาการของมโนทัศน์ส่วนบุคคลและส่วนรวมอย่างไร เรื่องที่ 3 เป็นการวิเคราะห์คำราเรียนที่กำหนดทวิภาวะการเป็นพลเมืองดีและพฤติกรรมตามรูปแบบของชาวอเมริกันทั้งในระดับชาติและระดับโลก เรื่องที่ 4 คำราเรียนได้ตีความของสัญชาติอเมริกันและ

ได้ให้ความหมายไว้อย่างไร และคำราเรียนได้กำหนดให้อะไร เป็นขอบเขตที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวอเมริกัน ผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีและสัญชาติของชาวอเมริกันที่ปรากฏในคำรานั้นยังคงที่อยู่อย่างน่าประหลาดใจในช่วงเวลามากกว่า 64 ปี ทั้ง ๆ ที่การตีความได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นความคิดเห็นเกี่ยวกับคำราความเป็นพลเมืองดีและสัญชาติอเมริกัน ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและมีความแตกต่างกันไปค่าสำคัญ รวมทั้งแรงผลักดันเบื้องต้นของคำราในปัจจุบันที่จะสร้างความคิดของความเป็นพลเมืองดีและรูปแบบของชาวอเมริกัน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนคำราได้พยายามที่จะทำให้คำราของคนมีความสมบูรณ์ในเนื้อหา จึงได้มีการกล่าวถึงความภูมิใจอย่างแท้จริงในความเป็นพลเมืองดีของชาวอเมริกัน มีความจริงใจต่อชาติ และรักชาติอย่างยิ่งยวด เพื่อความสมบูรณ์ทั้งปวง ยิ่งไปกว่านั้นคำราเรียนใหม่ ๆ ยังแสดงให้เห็นถึงการขาดความเห็นพ้องเกี่ยวกับสัญชาติของอเมริกัน ในขณะที่นักเขียนเกี่ยวกับพหุสังคมได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งทำลายทฤษฎีของคนอเมริกันเกี่ยวกับ "เข้าหลอมละลาย"

ไลเนล จอห์นสัน และ โรเบิร์ต ดี เฮสส์ (Lynell Johnson and Robert D. Hess 1984 : 502 - 505) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Kids and Citizenship: National Survey" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นและเจตคติของเยาวชนอเมริกันที่มีต่อรัฐบาล การเป็นพลเมืองดี และความรักชาติ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนในระดับเกรด 2 จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสุ่มข้อมูลของนักเรียนที่ครูเป็นผู้รวบรวมส่งไปให้ทางไปรษณีย์ แยกเป็นระดับเกรด 2 ถึงเกรด 6 ระดับละ 1,000 คน และตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไป จำนวน 750 คน รวมทั้งหมด 5,750 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและเจตคติต่อรัฐบาล การเป็นพลเมืองดี และความรักชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาอัตราส่วนร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านที่เกี่ยวกับรัฐบาลโดยการให้นักเรียนเลือกรูปภาพที่กำหนดให้ ปรากฏว่านักเรียนในระดับชั้นต้น ๆ มองรัฐบาลว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนสร้างขึ้นดีได้จากการเลือกรูปภาพประธานาธิบดีและรูปรัฐสภา ส่วนนักเรียนในระดับสูงกว่ามีแนวโน้มการพิจารณาเลือกรูปภาพโดยเหตุผลจากการเลือกดี โดยเฉพาะมโนทัศน์เรื่องรัฐบาลโดยประชาชนและมองรัฐบาลว่าต้องเอาใจใส่ต่อประชาชน แต่ไม่สามารถเชื่อได้ทั้งหมดว่า รัฐบาล

ทำสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์ และมีความน่าเชื่อถือมากกว่าประชาชนทั่วไป จากระดับความคิด
 เห็นของนักเรียนบอกให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่มีต่อระดับชั้นเรียน คือ
 มีแนวโน้มของนักเรียนในระดับเกรดที่สูงขึ้นที่มองบุคคลที่จะเป็นรัฐบาลอย่างสงสัย วิพากษ์
 วิจารณ์ และมีความเป็นจริงมากขึ้น และจากการเสนอปัญหาของประเทศเพื่อสอบถามว่า
 เป็นงานของใครที่ควรกระทำ งานที่รัฐบาลกำลังทำอยู่อย่างไคผล และปัญหาสำคัญที่
 รัฐบาลจะต้องดำเนินการ พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างระดับชั้นเรียนของนักเรียนที่มี
 ต่อแบบสอบถามนี้ คือ นักเรียนมีความคิดเห็นต่องานของรัฐบาลที่ดำเนินการอยู่และไคผล
 ในระดับน้อยที่สุดคือ การรักษาค่าของเงินไม่ให้ตก ไคผลในระดับมากที่สุด คือ การจัด
 การศึกษาที่ดีแก่พลเมืองทุกคน และการป้องกันประเทศจากศัตรู ส่วนปัญหาที่นักเรียน
 ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นงานของพลเมืองทุกคนที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขคือ การแก้ปัญหามลภาวะ
 และปัญหาอาชญากรรม ในด้านที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่
 มีทัศนคติต่อการเป็นพลเมืองดีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบส่วนบุคคล/ระหว่างบุคคล และหันอะ
 หน้าทีที่กำหนดมากกว่าที่จะมองในทัศนคติของกิจกรรมทางการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับการ
 เคารพกฎหมาย ปรากฏว่านักเรียนในระดับเกรด 2 และเกรด 3 ส่วนใหญ่ให้ระดับความ
 คิดเห็นมากที่สุดด้าน เหตุผลที่ว่าพลเมืองดีต้องเคารพกฎหมาย ส่วนนักเรียนในระดับเกรด 4
 ขึ้นไปส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากและเห็นด้วยกับเหตุผลที่ว่า พลเมืองควรเคารพกฎหมาย
 ทั้งหมด ถึงแม้ว่าพวกเขาจะคิดว่ากฎหมายไม่ยุติธรรมก็ตาม ส่วนคำถามเกี่ยวกับความ
 สำคัญของการเลือกตั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ของนักเรียนในระดับเกรด 2 และเกรด 3
 เลือกเหตุผลว่า เป็นหนทางที่จะช่วยบริหารประเทศ และนักเรียนในระดับ 4 ขึ้นไป
 ส่วนใหญ่เลือก เหตุผลว่า เป็นหนทางที่บุคคลจะได้เป็นปากเสียงในการทำงานของรัฐบาล
 ส่วนคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยวิธีอื่นนอกจากการเลือกตั้ง พบว่า
 นักเรียนในระดับชั้นต้น ๆ มีความต้องการที่จะเป็นประธานาธิบดีในวันข้างหน้ามากกว่า
 นักเรียนในระดับชั้นที่สูงกว่า และนักเรียนชายมีความต้องการที่จะเป็นประธานาธิบดีและ
 มีความคิดว่าสามารถที่จะเป็นไปไคมากกว่านักเรียนหญิง และในด้านที่เกี่ยวกับความรักชาติ
 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เลือกการปฏิภานคน เพื่อแสดงความจงรักภักดี นอกจากนี้ยังพบว่ามี
 ความแตกต่างกันโดยศาสนาและภูมิภาค เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่อยู่ในเมือง

และนักเรียนที่อยู่ในชนบทหรือนอกเมือง คือ นักเรียนในรัฐทางใต้จะเลือกตอบเกี่ยวกับการสวดมนต์และการอ่านคัมภีร์ไบเบิลมากกว่า สำหรับเจตคติที่มีต่อประเทศสหรัฐอเมริกาปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่จะดีกว่าสหรัฐอเมริกา สรุปผลการวิจัยทั้งหมดได้ว่า ในค่านับรัฐบาลนักเรียนมีความคิดเห็นในทางบวก แต่มีทัศนคติที่เป็นความจริงคือรัฐบาล ในค่านับความหมายของการเป็นพลเมืองดี นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในทางความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมือง โดยเฉพาะความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งและชื่นชมในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และที่เกี่ยวกับประเทศชาติ ความรักชาติจะเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดของนักเรียน

ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา จะกำหนดไว้ชัดเจนในหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี ขอบข่ายและบทบาทหน้าที่ของเยาวชนจึงมีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่าในประเทศไทย งานวิจัยในด้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเจตคติ มโนทัศน์ และบทบาทหน้าที่ของเยาวชนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี โดยจะเน้นในด้านที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพ การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นสำคัญ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

แอนน์ คริสติน เมอร์ฟี (Anne Christine Murphy 1981 : 76 - A) ได้ทำวิจัยเรื่อง "The Effectiveness of the Social Studies to Attains Its Goal of Citizenship Education" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของวิชาสังคมศึกษาในการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี โดยประเมินหลักสูตรเฉพาะของวิชาสังคมศึกษา 2 หลักสูตร ซึ่งใช้อยู่ในโรงเรียนมัธยมชรูส์เบอร์รี่ (Shrewsbury High School) มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 - 1975 ในช่วงเวลานี้ทางโรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงหลักการของหลักสูตรที่ประกอบด้วยโครงสร้างที่เป็นโปรแกรมการศึกษาแบบเก่าและโปรแกรมวิชาเลือกโดยเสรี สมมติฐานของการวิจัยคือ วิธีการสอนของโปรแกรมสังคมศึกษาแบบเก่าที่เน้นด้านทฤษฎีวิจัย

(The Traditional / Cognitive Social Studies Program) ซึ่งใช้การบรรยายของครูเป็นหลัก ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น มีครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน (authoritarian/teacher centered) บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีได้น้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ โปรแกรมสังคมศึกษาแบบเลือกโดยเสรีที่เน้นด้านจิตพิสัย (The Elective/Affective Social Studies Program) ซึ่งใช้วิธีการสืบสอบ (the inquiry approach) เป็นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้งต่าง ๆ มีสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนการสอนแบบเปิด เป็นอิสระโดยที่ครูไม่เข้าไปคัดลั่นชี้ขาดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน จะบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองดีได้มากกว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมซูร์ส เบอริที่เคยมีประสบการณ์การเรียนโปรแกรมสังคมศึกษาแบบเก่า จำนวน 37 คน นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมซูร์ส เบอริที่เคยมีประสบการณ์การเรียนโปรแกรมสังคมศึกษาแบบเลือกโดยเสรี จำนวน 71 คน และนักเรียนที่เรียนอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี (The Citizen Education Assessment) ประกอบด้วยคำถามซึ่งถามด้านเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษาที่นักเรียนเคยได้รับประสบการณ์มา กับคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในปัจจุบันของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมซูร์ส เบอริ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การติดต่อกับสถานที่ราชการ การแสวงหาคำแห่งทางการเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและการเมือง และความสนใจเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้จุดตัดหรือตารางการฉจร (contingency tables) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมซูร์ส เบอริ ในปี ค.ศ. 1971, และ 1975 มีประสบการณ์ไม่แตกต่างกันเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในด้านเวลาที่กำหนดให้สำหรับการอภิปรายแสดงความคิดเห็นที่เป็นประเด็นขัดแย้งในชั้นเรียนวิชาสังคมศึกษา 2) ไม่มีความแตกต่างในด้านการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม 3) มีตัวแปรบางตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่กำหนดให้สำหรับการอภิปรายแสดงความคิดเห็น

เป็นประเด็นขัดแย้ง กับรายวิชาหลายรายวิชาที่เป็น Mini - Elective ของรายวิชาประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน 4) นักเรียนที่มีประสบการณ์จากการเรียนโปรแกรมสังคมศึกษาแบบเลือกโดยเสรีให้เหตุผลว่าวิธีการเรียนแบบดังกล่าวทำให้พวกเขาได้รับการกระตุ้น มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ซึ่งสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ 5) นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่มให้ความเห็นตรงกันว่า ครูของโรงเรียนมัธยมซูร์ส เบอริ เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี และทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

อีเลียน วิลเลย์ แอนเดอร์สัน ชเวนเกอร์ (Elaine Wiley Anderson Schwenker 1987 : 1113 - A) ได้ทำวิจัยเรื่อง "Teacher Conceptions of Student Responsibility, Strategies to Enhance It, and their Relationships to Student Behavior" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนหรือวิธีของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบและพัฒนาการทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ครูในเกรด 1, 3 และ 5 จำนวน 21 คน พร้อมทั้งการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสอนของครูและพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบของนักเรียน ซึ่งประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนของครูจะพิจารณาตัดสินจากมโนทัศน์ความรับผิดชอบ และยุทธวิธีในการส่งเสริมการพัฒนาความรับผิดชอบให้แก่ นักเรียน จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ครูพบว่า ครูได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะบ่งชี้ว่านักเรียนมีความรับผิดชอบหรือขาดความรับผิดชอบ ปรากฏให้เห็นจากการทำงานและสภาพแวดล้อมทางการงาน ได้แก่ การดูแลตนเองและการตัดสินใจและการห่วยใยสังคม ซึ่งวิธีการจัดรูปแบบการสอนจะปรากฏชัดเจนมากที่สุดในกลุ่มครูเกรด 1 รองลงมาคือครูเกรด 3 และ เกรด 5 ตามลำดับ ส่วนยุทธวิธีที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียนพบว่าวิธีที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่การให้โอกาสแก่นักเรียนได้ปฏิบัติกรับผิดชอบ การอภิปรายความคาดหวังและผลที่ได้รับการคงไว้ซึ่งสาระสำคัญเชิงบวก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนรูปแบบการสอนของครูกับพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบของนักเรียน หรือคะแนนของยุทธวิธีในการส่งเสริมความรับผิดชอบกับพฤติกรรม

ที่แสดงความรับผิดชอบของนักเรียนที่สังเกตได้ แต่ก็พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกปานกลาง ระหว่างมโนทัศน์ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมที่แสดงความรับผิดชอบของนักเรียน กับ ระหว่างรูปแบบการสอนกับจำนวนมีของประสบการณ์ในการสอนของครู การวิจัยครั้งนี้ ทำขึ้น เพื่อประเมินความต้องการเบื้องต้น เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยครู ในการช่วยให้นักเรียน เพิ่มพูนความสำนึกในความรับผิดชอบและมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความรับผิดชอบ ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาครูและ ครูประจำการ ได้แก่ การพิจารณาหลักการที่ได้จากรูปแบบการสอนที่เน้นวินัยในตนเอง มากกว่าการรับฟังวินัยที่ครูออก มีทัศนะเกี่ยวกับความรับผิดชอบว่าเป็นกระบวนการที่ ประกอบด้วยสมดุลงค์ของอำนาจ การตระหนักในความสำคัญของนักเรียนในฐานะเป็นตัวแทน การสอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบให้ผสานกับภาระและ เหตุการณ์ประจำวันและ เน้นการสอน คำนึงนักเรียนมากกว่าการสอนเนื้อหาวิชา

แซนดรา เบรนนีมาน โอลเดนดอร์ฟ (Sandra Brennehan Oldendorf 1987 : 894 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Highlander Folk School and the South Carolina Sea Island Citizenship Schools : Implications for the Social Studies" งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงประวัติศาสตร์ The South Sea Island Citizenship Schools โดยการสนับสนุนของ Highlander Folk School ระหว่างปี ค.ศ. 1957 - 1961 ในการจัดตั้งโรงเรียนดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาด้านสังคมศึกษา (Social Studies Education) ถึงแม้ว่าจุดประสงค์เบื้องต้นของโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้คนผิวดำอ่านออกเขียนได้ตามข้อบังคับของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งใน South Carolina แต่วัตถุประสงค์หลักได้แก่ การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีที่สามารถใช้สิทธิทางการเมืองของตน อันได้แก่ ความเชื่อว่าพลเมืองสามารถแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ไม่ยุติธรรมหรือเป็นการกดขี่ต่อการดำรงชีวิตของตน ชักถามเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างแนวความคิดกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมประชาธิปไตย รวมทั้งปฏิบัติตนเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมบนพื้นฐานที่เป็นหลักการสากลเกี่ยวกับผลประโยชน์ของมวลชน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อศึกษาว่าโรงเรียนฝึกพลเมืองดี (Citizenship Schools) ได้เสนอ

ความรู้ความเข้าใจและคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่จะใช้อธิบายเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา และประการที่ 2 เพื่อศึกษาว่ามีความรู้ความเข้าใจของกระบวนการสืบสอบในวิชาสังคมศึกษาและประวัติศาสตร์ของ Highlander Folk School ประวัติศาสตร์ของโรงเรียนฝึกพลเมืองดี แยกกล่าวเป็น 3 มิติ คือ มิติสถานที่ ได้แก่ South Carolina Sea Islands มิติทางเวลา ได้แก่ ช่วงทศวรรษ 1950 และมิติทางบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร Highlander หัวหน้าเกาะ ผู้บริหารการศึกษาแห่ง Highlander และครูในโรงเรียน ผลประการแรกวิชาครูในโรงเรียนสนับสนุนความรู้เพื่อการสอนสังคมศึกษาที่ดี ซึ่งได้แก่บุคลิกภาพดังต่อไปนี้ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยึดหยุ่นและคล่องตัวคนอื่นที่สามารถจะสอนได้ หลักสูตรที่ดีจะต้องสะท้อนความต้องการและภูมิหลังของนักเรียนและเห็นความสำคัญของปัญหาที่แท้จริงของมนุษย์ ห้องเรียนที่ดีจะต้องมีลักษณะที่ครูและนักเรียนต่าง เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ข้อสรุป ประการที่สอง คือ การที่จะใช้อำนาจอันชอบธรรมของประชาชนควรเป็นสิ่งจำเป็น ประการหนึ่งสำหรับวิชาสังคมศึกษาหรือการศึกษาของครูสังคมศึกษา ซึ่งความสำคัญนี้ได้รับการประกันโดยสภาสังคมศึกษาแห่งชาติ (NCSS) คือ ความรู้ ความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยโดย ทักษะการคิดและการมีส่วนร่วมในสังคม โดยอาศัยผลการศึกษา Highlander Folk School การใช้สิทธิทางการเมือง (empower) เป็นจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาและการศึกษาของครูสังคมศึกษา เน้นความสำคัญของกระบวนการสืบสอบในวิชาสังคมศึกษาซึ่งได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา โดยการ เน้นพรรคชนและการปฏิบัติซึ่งทำให้ระบอบประชาธิปไตยโดยดำเนินไปได้

สตีเฟน เอฟ แฮมิลตัน และอาร์ เชฟเฟิร์ด เซลดิน (Stephen F. Hamilton and R. Shepherd Zeldin 1987 : 407 - 419) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Learning Civics in the Community" มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลของโปรแกรมประสมการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียนเกี่ยวกับความรู้และเจตคติเกี่ยวกับรัฐบาลท้องถิ่นของวัยรุ่นซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาที่ฝึกงาน เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในสำนักงานของรัฐบาลท้องถิ่น โดยเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมในโปรแกรมเดียวกันในภายหลัง กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มฝึกงานในรัฐบาลท้องถิ่น (Local government interns) จำนวน 59 คน และกลุ่ม

ควบคุมได้แก่ผู้ที่เข้าฝึกงานในโปรแกรมหลังกลุ่มแรก (A delayed - treatment control group) จำนวน 29 คน โดยกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่มนี้เป็นนักเรียนชุดเดียวกัน แต่เข้าร่วมโปรแกรมในระยะเวลาที่ต่างกัน คือ นักเรียนกลุ่มแรกฝึกงานเป็นอาสาสมัครให้บริการสำนักงานในรัฐบาลท้องถิ่นในเทอมแรก ส่วนนักเรียนกลุ่มที่สอง คัดเลือกจากผู้ผ่านการฝึกงานในเทอมแรกแล้วเข้ารับการฝึกงานซ้ำในเทอมที่สอง ผู้วิจัยดำเนินการโดยจับคู่นักเรียนร่วมกับสมาชิกสภานิติบัญญัติของจังหวัด (County) นักเรียนเข้าร่วมการประชุมของสภานิติบัญญัติ เยี่ยมชมสำนักงานและบริการอำนวยความสะดวกของสำนักงาน รวมทั้งมีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาซึ่งมีวิทยากรรับเชิญบรรยาย โดยผู้ประสานงานโครงการ เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหน้าที่และโครงสร้างของรัฐบาลท้องถิ่น การสัมมนา เน้นประเด็นปัญหาของท้องถิ่นในปัจจุบัน เพื่อช่วยให้นักเรียน เข้าใจว่าจะสังเกตอะไรในการเข้าร่วมการประชุมของสภานิติบัญญัติ โครงการยัง เน้นวัตถุประสงค์ความล้มเหลวของบทบาทร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่มากกว่าระหว่างผู้ปกครองและครู กระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชน และการสอนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับรัฐบาลท้องถิ่น นอกจากนี้โปรแกรมมีหลักการพื้นฐานของการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ว่า การตอบสนองอย่างมีระบบ เป็นสิ่งจำเป็นมากในการถ่ายโอนประสบการณ์ไปสู่การเรียนรู้ โปรแกรมนี้ยังยอมรับว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นส่วน เสริมการเรียนในห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบชนิดให้เขียนตอบจำนวน 4 ชุด คือ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลท้องถิ่น (A test of Knowledge of local government) แบบวัดสมรรถภาพทางการเมือง (subjective political competence) แบบวัดการตอบสนองต่อสถาบันการเมืองคามการรับรู้ของนักเรียน (perceived institutional responsiveness) และแบบวัดเจตคติต่อรัฐบาลท้องถิ่น (A scale of attitudes toward local government) นักเรียนที่ฝึกงานในโปรแกรมทั้งสองเทอมได้รับเลือกมาจากประชากรกลุ่มเดียวกัน ใช้เกณฑ์เดียวกันและได้ทำแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกงาน (pretest & posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชนิดเดียวกัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าสัมพรรคถดถอย (Regression analysis) และค่าความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ผลการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระหว่างคะแนน pretest กับคะแนน posttest โดยนักเรียนมีคะแนน posttest สูงกว่าคะแนน pretest ในด้านความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลท้องถิ่น สมรรถภาพทางการเมือง และการตอบสนองต่อสถาบันทางการเมือง แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกี่ยวกับเจตคติต่อรัฐบาลท้องถิ่น และเมื่อเปรียบเทียบโปรแกรมการฝึกงานทั้ง 4 ด้าน ร่วมกับการได้รับการสอนหน้าที่พลเมืองในห้องเรียนแบบเก่า ยืนยันผลของการมีส่วนร่วม ในโปรแกรมฝึกงานทั้ง 4 ด้าน ซึ่งให้เห็นชัดว่า นักเรียนเรียนรู้ดีกว่า และความสำคัญของการสัมมนาและความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างนักเรียนฝึกงานกับผู้ให้ความอุปถัมภ์ มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าผลการวิจัยนี้ไม่สามารถสรุปใช้กับ กลุ่มที่ฝึกงานโดยไม่อาสาสมัครหรือกับการเรียนวิชาอื่นก็ตาม ผลที่พบมีความน่ายอมรับมาก พอที่จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการทดสอบการวิจัยเชิงฝึกปฏิบัติงานอื่น ๆ ได้ ซึ่งดำเนินการ เน้นการเรียนการสอนอย่างแบบ เดิมในห้องเรียนในปัจจุบัน

สตีเฟน ไมเยอร์ส (Stephen Myers 1988 : 64 - 74)

ได้ทำการทดลองวิธีสอนแบบที่เรียกว่า โรงเรียนแบบสัญจร (Traveling School) โดย ได้ให้หลักการในการจัดโรงเรียนแบบสัญจรไว้ 3 ประการคือ

1. การเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ประกอบด้วยประสบการณ์ตรงวงจร เริ่ม ด้วยการรวบรวมข้อมูล การประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ แสดงให้เห็นโดยผลการเรียน การสรุป หลักการในสถานการณ์ใหม่ และการตั้งคำถามใหม่ ๆ โดยโรงเรียนแบบสัญจรจะเสริม การจัดรูปแบบให้บทเรียนสามารถเริ่มต้นที่จุดใดก่อนก็ได้ การจัดดำเนินการของนักเรียนเอง จะเริ่มจากเรื่องใดในวงจรถูก่อนก็ได้ นับจากวันที่นักเรียนสัญจร นักเรียนจะต้องจัดตาราง ของตนเอง มีระเบียบวินัยในตนเอง และการจัดห้องเรียน ระหว่างการสัญจรนักเรียนจะ ต้องแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในกลุ่ม วางแผนเรื่องอาหาร ชักเสื้อผ้า ทำความ สะอาดเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จัดตารางนัดหมาย และการเงินของส่วนตัว นักเรียนประ เหมินผลและหาแนวทางในการแก้ปัญหาจากการประชุมประจำวัน ซึ่งจุดนี้จะช่วย ให้นักเรียนได้ค้นพบข้อมูลใหม่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และช่วยจัดดำเนินการงานได้ดีขึ้น การเรียนรู้นี้ จะเกิดขึ้น เมื่อพวกเขาได้ตระหนักในโอกาสที่ได้มีการประยุกต์ความรู้ใหม่จากแหล่งความรู้หนึ่ง กับสถานการณ์ใหม่

2. คุณค่าของการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้น เมื่อประสบการณ์การเรียนรู้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สำคัญ ในสภาพห้องเรียนปกติมักจะมีเพียงการอธิบายรายกันแต่นำประสบการณ์การเรียนรู้มาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับเรื่องที่สำคัญที่สุดของนักเรียน เช่น ความสัมพันธ์ของครอบครัวกับกลุ่มเพื่อน การพัฒนาตนเอง หรือในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจทางการเมือง เชื้อชาติ เพศ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และการสร้างสันติภาพได้น้อยมาก

3. สถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อนักเรียนรวมทั้งการทดสอบและขยายข้อจำกัดของนักเรียน การค้นพบข้อจำกัดของตนเองจะทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติใหม่และเรียนรู้เทคนิค เพื่อเพิ่มพูนความเจริญเติบโตทางกายภาพ สติปัญญา และอุปสรรคด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตรจิตวิทยาพัฒนาการของบุคคล นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันที่จะช่วยให้ได้พบข้อจำกัดเกี่ยวกับเจตคติต่อร่างกาย ยาเสพติด เพศ กวามสัมพันธ์กับครอบครัว การแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคน และความรับผิดชอบส่วนบุคคล นักเรียนมีโอกาสทดสอบความคิด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากแหล่งที่ขัดแย้งกันและพิจารณาความเป็นไปได้ของสิ่งที่เคยคิดว่าไร้เหตุผล

สตีเฟน ไมเยอร์ส ได้ทำการทดลองจัดโรงเรียนแบบสัญจร โดยมีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า นักเรียนที่เรียนแบบห้องเรียนเคลื่อนที่บนรถสามารถได้รับการเรียนรู้ที่สมบูรณ์กว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ในทุกภาคเรียน นักเรียนระดับเกรด 7 - 12 จำนวน 76 คน เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอย่างละเท่ากันจาก The Santa Cruz City School District ได้รับการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรพัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Growth Curriculum) โดยวิธีการเรียนแบบสัญจรบนรถของโรงเรียนเป็นเวลา 7 จาก 18 สัปดาห์ เพื่อท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดา ระหว่างการเดินทางจะแวะพักตามบ้านพัก ตามศูนย์การเรียนรู้สภาพแวดล้อม โรงแรม และคั้งแคมป์ ค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาเข้าร่วมเดินทางจำนวน 1,300 ดอลลาร์ต่อหัวได้รับจากการรณรงค์หาทุนและทุนการศึกษา ผลจากการทดลองปรากฏว่า หลังจากกลับจากการท่องเที่ยว นักเรียนซึ่งเคยมีความรู้สึกแปลกหน้าต่อกันในวันแรกและไม่อยากมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดไว้วางใจกัน ในหน่วยการเรียนนี้ กลับได้เรียนรู้

ที่จะไว้วางใจ นับถือ และมีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน และภายหลังจากที่ได้มีการนำเอา โปรแกรมนี้มาทดลองใช้เป็นเวลา 3 ปี ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากบุคคลต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย จากการประสมผลสำเร็จดังกล่าวทำให้โปรแกรมโรงเรียนแบบสัจจรได้รับรางวัลระฆังทอง (Golden Bell Awards) 3 รางวัลจาก 3 สถาบันคือ สมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งแคลิฟอร์เนีย (The California School Board Association) ที่มอบรางวัลยอดเยี่ยมให้ในด้านการนำนวัตกรรมมาใช้ช่วยในการส่งเสริมเยาวชนได้เรียนรู้ชีวิตอย่างแท้จริง รางวัลจากมูลนิธิเอ็ดวาร์ด คัมบลิว ฮาเซน (The Edward W. Hazen Foundation) และมูลนิธิแมรี เรโนลด์ส แบ็บค็อก (The Mary Renolds Babcock Foundation) โดยทั้งสองมูลนิธิได้ให้เงินช่วยเหลือแก่คณะผู้ดำเนินการ เพื่อยายขอบเขตการฝึกฝนให้แก่เยาวชนในโรงเรียนที่สนใจในช่วงฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1988

การพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชนในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาแก่เยาวชน โรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษาที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีความมุ่งมั่นหมายของวิชาสังคมศึกษา จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่ยกมาส่วนใหญ่ ปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรโดยการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ให้เยาวชนได้ฝึกปฏิบัติ แสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจและปฏิบัติความหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการที่ครู เป็นผู้ดำเนินการหรืออธิบายเนื้อหาความรู้ให้แก่ นักเรียน

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรอื่นนอกจากโรงเรียนในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของเยาวชน

ไดแอน ที อัลเลอแมง (Diane T. Allemang 1975 : 5803-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "An Initial Evaluation of the Occupation Preparation Program - A Work/ Study Program for Institutionalized Delinquent Females" มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการเตรียมอาชีพ

(The Occupation Program) ซึ่งเป็นโครงการของสถานฝึกอบรมเยาวชนหญิงที่กระทำ ความผิดแห่งวิสคอนซิน เยาวชนในสถานฝึกอบรมแห่งนี้ถูกจัดเป็นชนชั้นค่าของสังคม มีการเรียนที่ช้ากว่าคนทั่วไป และอาศัยอยู่ในชุมชนของชนกลุ่มน้อย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เยาวชนหญิงจำนวน 10 คน ในจำนวนเหล่านี้มี 8 คนที่สำเร็จการศึกษาอบรมของโครงการ สำเร็จการศึกษาอบรมบางส่วน 1 คน และอีก 1 คน ลาออกก่อนที่จะมีการให้การฝึกอบรม การประเมินผลโครงการนี้ใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี โดยมีสมมติฐานของการวิจัยว่า ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในโครงการจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวก เกี่ยวกับ ระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อคติทัศนคติ และการพัฒนาด้านเจตคติต่องานและสถาน ฝึกอบรม ข้อมูลที่ได้จะแสดงความสัมพันธ์ในทางบวกของตัวแปรเหล่านี้ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนหญิงที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดี และไม่มีการกระทำ ที่ผิดกฎหมายอีก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังได้สรุปอีกว่า ไม่มีสมมติฐานที่ยืนยันในความสำเร็จ ของการมีส่วนร่วมในโครงการนี้

คาร์ล สตีเฟน สกินแมน (Carl Stephen Scheneman 1980 : 194 - 195 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Role of the 4 - H Youth Program of the Ohio Cooperative Extension Service in Citizenship Education" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามบทบาทของโปรแกรมเยาวชน 4 เอช (The 4 - H Youth Program) ในองค์การบริการส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็น พลเมืองดีแห่งโอไฮโอ (The Ohio Cooperative Extension Service in Citizenship Education) เกี่ยวกับภาวะของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ความสัมพันธ์ กับองค์การและการดำเนินงานของโปรแกรม 4 เอชเท่าที่ปรากฏในปี ค.ศ.1979 โดย มีวิธีการศึกษาดังนี้

1. อธิบายสภาพทั่ว ๆ ไปของโปรแกรมการศึกษา ภาวะการเป็น สมาชิกของกลุ่มแห่งโอไฮโอ ในหัวข้อเรื่อง บททัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองดีที่เป็น ประชาธิปไตย การเรียนรู้ขอบเขตเนื้อหาของการสอน การดำเนินงาน การประเมินผล และการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากโปรแกรม 4 เอช

2. ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะที่ดีของวิชาเอก (ที่เรียนในวิทยาลัยและการเข้าเรียนในโปรแกรมศูนย์การศึกษาแห่งชาติของ 4 เชน) และบโนทัศน์เกี่ยวกับบทบาทของความเป็นพลเมืองดีที่เป็นประชาธิปไตย

ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยสมาชิกขององค์การบริการส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี จากกลุ่มย่อยต่าง ๆ จำนวน 120 คน โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามไปยังสถานที่ที่มีตัวแทนของโปรแกรม 4 เชน รวมทั้งผู้ประสานงานในการเป็นสมาชิกของโปรแกรม 4 เชนของรัฐ
2. สัมภาษณ์หัวหน้าและผู้ช่วยของกรมกองต่าง ๆ

ปรากฏว่าแบบสอบถามที่ส่งไปทางไปรษณีย์ ได้รับคำตอบกลับคืนมาร้อยละ 92 ส่วนการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลจากประชากรครบทุกคน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่มมีความเห็นด้วยที่จะให้ผู้ที่ เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้ดำเนินงาน โดยไม่คำนึงถึงอายุเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกระบวนการของกลุ่มที่ตน เป็นสมาชิก
2. แม้ว่าจะระดมการเข้าร่วมกลุ่มจะมีค่าต่ำ แต่ก็มีแนวโน้มว่าผู้ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมมีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม
3. ทักษะและทัศนคติคือการเรียนรู้ได้รับการเน้นมากกว่าความรู้โดยตรง
4. เนื้อหาวิชาที่เน้นเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำ ที่กล่าวถึงน้อยที่สุด คือ เรื่องกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง
5. ภาวะการเป็นสมาชิกที่สัมพันธ์กับโครงการและการดำเนินงาน คือ กระบวนการฝึกความเป็นผู้นำ การปกครองภายในกลุ่มตามกฎหมาย โครงการพัฒนาการเป็นผู้นำ โปรแกรมการพัฒนาชุมชน คณะกรรมการบริหาร หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และคณะกรรมการร่วมกับผู้ใหญ่

6. การพิจารณาประเมินผลที่เกี่ยวกับจำนวนสมาชิก และของผู้นำเยาวชนที่เกี่ยวกับโครงการและการดำเนินงานนั้น ก็ได้รับการพิจารณาน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของสมาชิกและผู้นำเยาวชน

7. สิ่งที่ใช้มากที่สุดเพื่อแสดงผลสัมฤทธิ์ในการเป็นสมาชิก คือ การประกาศโฆษณาเผยแพร่ การให้รางวัลและการสวดทักทาย

8. ความเป็นพลเมืองดีมีความสัมพันธ์กับรางวัล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสมาชิกที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ของแต่ละคน

9. วิทยากรที่ใช้มากที่สุด คือ ข้าราชการของรัฐ นักธุรกิจ นักกฎหมาย ครู และผู้นำองค์การของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่เผยแพร่ด้านความเป็นพลเมืองดีและกิจกรรมสัมพันธ์

10. ทรัพยากรที่มีอยู่ในวิทยาลัยเกษตรกรรมและคห.เศรษฐศาสตร์ จะช่วยให้โปรแกรมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดีของ 4 เอช มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อประเมินผลและการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาด้วย

โลแมน โรนัลด์ การ์ดเนอร์ (Loman Ronald Gardner 1986: 1546 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Comparative Analysis of two Youth Employment Programs in Detroit, Michigan : The Detroit Youth Incentive Entitlement Pilot Project and the Summer Youth Employment Program" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการให้การสนับสนุนและส่งเสริมการรับสมัคร และการกำหนดตำแหน่งให้แก่เยาวชน ระหว่างโครงการส่งเสริมเยาวชน (The Youth Incentive Entitlement Pilot Project - YIEP) และโปรแกรมการจ้างงานในฤดูร้อน (The Summer Youth Employment Program - SYEP) ในดีทรอยต์ มิชิแกน โดยทำการศึกษาคำเนิงานของโครงการทั้งสองตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เพื่อเปรียบเทียบในด้าน (1) การรับสมัครและการจัดตำแหน่งงานให้แก่เยาวชน ในระบบโรงเรียนของโครงการ YIEP และโครงการ SYEP (2) การรับสมัคร และการจัดตำแหน่งให้แก่เยาวชนนอกระบบโรงเรียนของโครงการ YIEP และโครงการ

SYEP (3) จำนวนข้อตกลงเพื่อการลงทะเลเบียนในโครงการทั้งสอง ของเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน (4) การจัดตำแหน่งงานของเยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนของโครงการ SYEP (5) การจัดตำแหน่งงานของ เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนของโครงการ SYEP (6) จำนวน เยาวชนชายและหญิงที่สมัคร เข้าร่วมในโครงการทั้งสอง (7) ชาติพันธุ์ของ เยาวชนในระบบโรงเรียนที่ลงทะเลเบียนในโครงการทั้งสอง และ (8) ชาติพันธุ์ของ เยาวชนนอกระบบโรงเรียนที่ลงทะเลเบียนในโครงการทั้งสอง ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ในการ เปรียบเทียบโครงการทั้งสอง ในด้านการรับสมัคร และการจัดทำตำแหน่งงานของ เยาวชนในระบบโรงเรียน ข้อตกลงของ เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การสมัคร เข้ามีส่วนร่วมในโครงการของ เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และการสมัครของ เยาวชนทั้ง เพศชายและเพศหญิง โดยที่โครงการ SYEP พิสูจน์ความได้ผลมากกว่า และพบว่าทั้งสองโครงการได้ผลเท่ากัน ในด้านการสมัครและจัดทำตำแหน่งงานของ เยาวชนในและนอกระบบโรงเรียน และชาติพันธุ์ของ เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนที่สมัคร เพื่อการมีส่วนร่วมในโครงการ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการวางแผนและการส่งเสริมโครงการจัดหางานให้แก่เยาวชน ควรประกอบด้วยบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่จะมีผลต่อการวางแผน การส่งเสริม และการประเมินโครงการ และ ยังได้ เสนอแนะอีกว่าควรจะได้มีการ เผชิญหน้ากันระหว่างผู้บริหาร ครูแนะแนว และครูผู้สอนวิชาชีพ เพื่อร่วมมือกันอย่างได้ผลในการวางแผนโครงการส่งเสริมการจัดหางานให้แก่ เยาวชน

โรเบิร์ต สตีล เซลบี (Robert Steele Selby 1986 : 664-A)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Delinquency Treatment : An Evaluation of the Youth Advocate Program" มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของโครงการส่งเสริม เยาวชน (The Youth Advocate Program - YAP) YAP เป็นโครงการของชุมชน เพื่อให้การฝึกอบรมแก่เยาวชนที่กระทำผิดในไอโฮโอ เพื่อหาวิธีการสนับสนุนส่งเสริม เยาวชนให้แก่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนรวมทั้งมีคามาตราผู้ปกครอง ที่ให้การเลี้ยงดูอุปถัมภ์แก่เยาวชน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกต่อสถาบัน ครอบครัว โรงเรียน และงาน โดยที่โครงการ YAP จะเป็นโครงการเพื่อจัด

กระทำการและโครงการบ้านเด็กทหารผ่านศึกแห่งโอไฮโอ (The Ohio Veteran's Children's Home - OVCH) จะเป็นโครงการเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เนื่องจากวิธีการจัดการทำการของโครงการ YAP มีลักษณะใกล้เคียงกับทฤษฎีการควบคุม การประเมินผลจะได้ผลสำเร็จจึงจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีของการควบคุม เพื่อกำหนดโครงสร้างด้านปริมาณและคุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาจากเยาวชนทั้งหมดที่ยินยอมเข้าร่วมในโครงการทั้งสอง (YAP n = 22, OVCH n = 58) และข้อมูลที่กำหนดจากเงื่อนไขของการศึกษาวิจัยรวบรวมจากเยาวชนภายหลังการเข้าร่วมโครงการเป็นเวลา 6 เดือน (YAP n=18, OVCH n=41) ข้อมูลจากโครงการที่ 1 ได้มาจากการตอบแบบสอบถาม และการศึกษาประวัติทางสังคมจากแฟ้มประวัติของเยาวชน ส่วนข้อมูลจากโครงการที่ 2 เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาจากการบันทึกการสัมภาษณ์เยาวชน นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ให้การส่งเสริมเยาวชน และบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเยาวชน รวมทั้งจากการศึกษาแฟ้มประวัติของเยาวชนแต่ละคน ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างโครงการ YAP และโครงการ OVCH ในด้านการศึกษาตัวแปรอิสระหลักและการส่งเสริมเยาวชน และไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับตัวแปรตามในด้านผลของพฤติกรรมของเยาวชน ในขณะที่มีหลักฐานบางอย่างที่สนับสนุนทฤษฎีการควบคุม เพื่ออธิบายปัญหาทางด้านพฤติกรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ทฤษฎีการควบคุมมีความสำคัญที่สุดที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการที่ศึกษา และจากการวิเคราะห์ทั้งทางด้านปริมาณและและคุณภาพแสดงหลักฐานเพียงเล็กน้อยในการใช้การส่งเสริมเยาวชนในโครงการ YAP เพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชน อย่างไรก็ตามคุณภาพของการสนับสนุนของบิดามารดาพบว่ามีค่าจำเป็นสำหรับเยาวชนที่จะประสบความสำเร็จในโครงการ YAP

เอฟราท ฟรายดา เลอวี (Efrat Frayda Levy 1988 :

1643 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Going to Work : A Study of a Work Training Program for Unemployment Urban Youth" งานวิจัยนี้เน้นเกี่ยวกับการทำงาน (Going to Work) ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการอาชีวศึกษา (Vocational Education) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการฝึกอบรมงานให้แก่เยาวชนที่ไม่มีงานทำในชนบท บริบทของการวิจัยโปรแกรมนี้จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาผลงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับความพยายามในการแก้ปัญหาเยาวชนไม่มีงานทำ พร้อมทั้ง เสนอจำนวนและข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนเหล่านี้ ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาโปรแกรมการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นการอธิบายโปรแกรม การดำเนินงาน และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และส่วนที่ 3 เป็นการศึกษาเยาวชนที่เคยเข้าร่วมฝึกอบรมและกำลัง เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มละ 15 คน โดยการสัมภาษณ์จะเป็นการศึกษาพื้นฐานด้านการทำงาน ความคิดเห็น เกี่ยวกับการว่างงานและเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกอบรม ผลการสัมภาษณ์พบว่า เยาวชนที่ไม่มีงานทำมีความรู้พื้นฐานด้านการทำงานไม่แตกต่างจากเยาวชนอื่น เยาวชนเหล่านี้จะมีความทะเยอทะยานในชีวิตสูงแต่มีความ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะประสบความสำเร็จในโลกของงานค่า และเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความต้องการให้โปรแกรมที่ตน เข้าร่วม เน้นจุดประสงค์ระยะสั้น คือ ภายใน 1 ปี หลังจากที่ได้มีการเปิดดำเนินการของโครงการนี้ในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้เกี่ยวกับงานของเยาวชน ไม่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาวิจัยที่เคยทำมา ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คงจะเป็นการสนับสนุนให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา ผลที่ได้จากการวิจัยควร จะได้รับการนำมา เสนอ เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับความเข้าใจของเยาวชนที่ไม่มีงานทำ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้โครงการฝึกอบรมดังกล่าวบรรลุตามความต้องการของเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยในด้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาและ เปรียบเทียบการจัดโครงการ เพื่อให้การอบรมฝึกฝนแก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้รับความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์ในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมทางด้านอาชีพให้แก่เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายและ เยาวชนทั่วไป การดำเนินงานของโครงการจะบรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องอาศัยหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนได้ร่วมกันวางแผน การจัดดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งผลสืบเนื่องที่ได้ก็คือ ทำให้เยาวชนมีเจตคติที่ดีต่องาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อจะได้ไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระของสังคมอีกต่อไป